

Meld. St. 13

(2019–2020)

Melding til Stortinget

Noregs fiskeriavtalar for 2020
og fisket etter avtalane i 2018 og 2019

Meld. St. 13

(2019–2020)

Melding til Stortinget

Noregs fiskeriavtalar for 2020
og fisket etter avtalane i 2018 og 2019

Innhold

Ordforklaring og forkortinger	5	3.4.2	Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen	46
1 Samandrag	7	3.4.3	Den internasjonale kvalfangst-kommisjonen	48
1.1 Fiskeriavtalane for 2020	9		Den nordatlantiske sjøpatte-dyrkommisjonen	48
1.2 Fisket etter avtalane i 2018 og 2019	12	3.4.4	Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis	49
		3.4.5	Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk ..	51
2 Det internasjonale fiskerisamarbeidet	14	3.4.6	Den søraustatlantiske fiskeriorganisasjonen	51
2.1 Det havrettslege rammeverket	14			
2.2 Det vitskaplege grunnlaget for avtalane	17	3.4.7		
2.3 Internasjonale havmiljøprosesserar ..	21			
2.4 Kontroll og handheving	23			
2.5 Anna internasjonalt fiskerisamarbeid	28	4		
		4.1		
3 Fiskeriavtalane for 2020	32	4.2	Bestandane – status og rådgjeving	53
3.1 Oversikt over avtalane	32	4.3	Barentshavet	53
3.2 Tosidige avtalar	32		Norskehavet	68
3.2.1 Noreg – Russland	33	5	Nordsjøen og Skagerrak	76
3.2.2 Noreg – EU	37			
3.2.3 Noreg – Færøyane	40	5.1	Fisket etter avtalane i 2018 og 2019	91
3.2.4 Noreg – Grønland	40	5.1.1	Tosidige avtalar	93
3.2.5 Noreg – Island (Smottholavtalen)	40	5.1.2	Noreg – Russland	93
3.3 Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar	41	5.1.3	Noreg – EU	94
3.3.1 Forvaltinga av norsk vårgytande sild	41	5.1.4	Noreg – Færøyane	98
3.3.2 Forvaltinga av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen	42	5.1.5	Noreg – Grønland	99
3.3.3 Forvaltinga av kolmule	42	5.2	Noreg – Island	99
3.3.4 Forvaltinga av makrell	43	5.2.1	Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar	100
3.3.5 Forvaltinga av uer	44	5.2.2	Norsk vårgytande sild	100
3.4 Internasjonale fiskeriforvaltings-organisasjonar	44	5.2.3	Lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen	101
3.4.1 Den nordaustatlantiske fiskerikommisjon	44	5.2.4	Kolmule	102
		5.2.5	Makrell	103
		5.2.6	Norsk fiske i Irmingerhavet	104
			Norsk fiske i det nordvestlige Atlanterhavet	104

Ordforklaring og forkortinger

ACOM	Advisory Committee on Fisheries Management/ICES sin rådgjevande komité for fiskeri-forvalting.
CCAMLR	Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources/Kommisjonen for bevaring av levande marine ressursar i Antarktis. CCAMLR vart oppretta i 1981 med Noreg som ein av grunnleggjarane.
COFI	The Committee on Fisheries/ FAO sin fiskerikomité. Komitéen vart etablert i 1965 og er eit mellomstatleg forum der fiskeri og havbruk blir diskuterte.
FAO	Food and Agricultural Organization/FN sin matvareorganisasjon. FAO vart etablert i 1945 og Noreg vart medlem same år.
ICCAT	International Convention for the Conservation of Atlantic Tunas/Den internasjonale konvensjonen for bevaring av atlantisk tunfisk. ICCAT vart oppretta i 1966 og gjort gjeldande frå 1969. Noreg har vore medlem sidan 2004.
ICES	International Council for the Exploration of the Sea/Det internasjonale råd for havforsking. ICES er ein uavhengig, vitskapleg organisasjon som gir råd om forvaltinga av det marine miljøet og dei marine ressursane. Oppretta i Danmark i 1902. Noreg vart medlem same år.
IMO	Den internasjonale sjøfartsorganisasjon vart oppretta i 1948. IMO er FN sitt spesialiserte kontor som er ansvarleg for å betre maritim sikkerheit og å hindre forureining frå skip.
IUCN	International Union for the Conservation of Nature/Verdas naturvernunion. Organisasjonen vart grunnlagd i 1948 og har til føremål å bevare naturen og fremje ei berekraftig utnytting og bevaring av naturressursane. Noreg ved Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet har vore medlem sidan 1970.
IWC	International Whaling Commission/Den internasjonale kvalfangstkommisjonen. IWC skal ta vare på oppgåvene til Konvensjonen for regulering av kvalfangst, ICRW. Oppretta i Washington DC i 1946. Noreg vart medlem i 1948.
MSY	Maximum Sustainable Yield/Maksimalt berekraftig utbyte.
NA-FIG	Den Nord-atlantiske fiskerietterretningsgruppa. NA FIG vart oppretta i 2015 for å kartlegge økonomisk kriminalitet i fiskeindustrien i Nord-Atlanteren.
NAMMCO	North Atlantic Marine Mammal Commission/Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen. Avtalen om samarbeid om forsking, bevaring og forvalting av sjøpattedyra i Nordatlanteren vart inngått av Færøyane, Grønland, Island og Noreg i 1992.
NAFO	Northwest Atlantic Fisheries Organization/Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen. Oppretta i 1979, signert av Noreg same år.
NEAFC	North East Atlantic Fisheries Commission/Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen. NEAFC er ein regional fiskeriforvaltingsorganisasjon som arbeider for ei langsiktig og optimal utnytting av fiskeressursane i konvensjonsområdet. NEAFC vart oppretta i sin noverande form i 1982.
OSPAR	The Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic/Konvensjonen om vern av havmiljøet i det nordaustlege atlanterhavsområdet. Noreg underskrev avtalen i 1992. OSPAR-konvensjonen vart gjeldande frå 25. mars 1998.
RFMO	Regional Fisheries Management Organisation/Ein regional fiskeriforvaltingsorganisasjon.
SDG	Sustainable Development Goals/FN sine berekraftsmål
SEAFO	South East Atlantic Fisheries Organization/Den sørøuestatlantiske fiskeriorganisasjon. Etablert 20. april 2001, Noreg vart medlem i 2004. SEAFO er ein regional fiskeriorganisasjon som arbeider for langsiktig utnytting av ressursane.
TAC	Total Allowable Catch/totalkvote.
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime/FN sitt kontor for narkotika og kriminalitet Ulovleg, urapportert og uregulert fiske.
UUU-fiske	
WTO	World Trade Organisation/Verdas handelsorganisasjon. Arbeider for eit ope og ikkje-diskrimerande handelssystem samtidig og tek miljøomsyn. Noreg har vore medlem sidan opprettinga i 1995.

Meld. St. 13

(2019–2020)

Melding til Stortinget

Noregs fiskeriavtalar for 2020 og fisket etter avtalane i 2018 og 2019

*Tilråding frå Nærings- og fiskeridepartementet 13. mars 2020,
godkjend i statsråd same dagen.
(Regjeringa Solberg)*

1 Samandrag

Noreg er ein havnasjon med rike fiskeressursar. Dei store mengdene fisk i norske farvatn har gjeve mat, arbeid og inntekt til det norske kystfolket til alle tider. I 2019 eksporterte Noreg villfanga fisk og fiskeprodukt for 30,9 milliardar kroner, som vart ny rekord.

Vi deler opp mot 90 prosent av fiskeressursane vi haustar av med andre land. Det er forvaltinga av desse ressursane som er tema for dei årlege fiskeriavtalane. Avtalane skal sikre at haustinga av fiskebestandane er berekraftig. Dei er difor basert på uavhengige vitskaplege råd om kvotar og forvaltingstiltak, og inneheld forpliktande føresegner om kvotefordeling, forvaltingstiltak og kontrollsamarbeid.

Det er tre overordna mål som ligg til grunn for Noreg sin medverknad i dei ulike forhandlingsprosessane og dei internasjonale organisasjonane for ressursforvalting:

- Å fremje ei berekraftig forvalting av dei levande marine ressursane, basert på den best tilgjengelege vitskaplege kunnskapen og ei økosystembasert tilnærming.

- Å sikre Noreg ein rettferdig del ved kvotefordeling av felles regulerte bestandar.
- Å sikre tilfredsstillande kontroll og handheving innan dei forvaltingsregima der Noreg tek del.

Oversikt over fiskeriavtalane

Noreg inngår tre typar internasjonale fiskeriavtalane: tosidige avtalane, kyststatsavtalane og avtalane i regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar (RFMOar).

Noreg inngår tosidige avtalane med Russland, EU, Færøyane, Island og Grønland. Avtalane med Russland og EU er dei mest omfattande og gjeld felles forvalting av bestandane vi deler i høvesvis Barentshavet og Nordsjøen. I tillegg blir det avtalt gjensidig løyve til å fiske i den andre parten si fiskerisone og byte av kvotar. EU er forhandlingspart på vegne av Sverige og Danmark i avtalane om regulering av fisket i Skagerrak og Kattegat, samt svensk fiske i norsk økonomisk sone. Avtalane med Færøyane, Grønland og Island gjeld først og fremst kvotebytte. Kvotebytet har tradisjo-

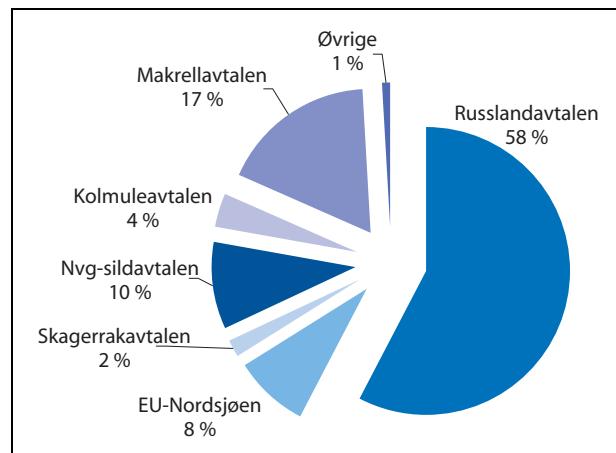
Figur 1.1 Dei nordaustatlantiske havområda

nelt vore ei vidareføring av tidlegare fiskemønster hos partane, men nivået avheng òg av variasjonar i storleiken på dei ulike bestandane. Dei tosidige avtalane omfattar dessutan kontrollsamarbeid og i ulik grad forskingssamarbeid.

Dei største bestandane i Norskehavet er makrell, norsk vårgytande sild og kolmule. Dette er bestandar som vandrar mellom sonene til fleire statar. Dei blir difor forvalta gjennom fleirsidige avtalane, såkalla kyststatsavtalar, mellom statane som har bestanden i sine soner. Noreg har òg ein trepartsavtale om forvaltinga av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen, og er part i prosessen om fordeling og regulering av uer i Irmingerhavet mellom Færøyane, Grønland og Island.

FN-avtalen om fiske på det opne hav pålegg kyststatane og statar som fiskar i internasjonalt farvatn å ta del i regionalt samarbeid om forvaltinga av vandrande fiskebestandar. RFMOane søker å kombinere ei langsiktig bevaring og best mogleg utnytting av fiskeressursane i konvensjonsområda sine. Det skjer gjennom regulering av fisket, miljøtiltak og kontrollsamarbeid. RFMOane har mellom anna vore viktige arenaer i kampan mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske). Dei ulike organisasjonane for fiskeriforvalting som Noreg deltek i er nærare presentert i kapittel 3.

I kapittel 2 gir vi ei kort innføring i tema som er viktig i det internasjonale fiskerisamarbeidet:

Figur 1.2 Fiskeriavtalane sin relative verdi for Noreg i 2019

Det havrettslege rammeverket, den vitskaplege rådgjevinga og dei internasjonale havmiljøprosesane legg viktige premissar for dei årlege fiskeriavtalane. Vi omtalar dessutan det internasjonale samarbeidet mot UUU-fiske og fiskerikriminalitet.

Verdiane vi forhandlar om

Den samla fangstverdien av fiskeriavtalane Noreg inngjekk med andre land i 2019 er rekna til om lag 55 milliardar kroner¹. Noreg sin del utgjorde ein tredel av totalen, eller om lag 18,3 milliardar kroner. I tillegg kjem verdiane som blir skapt av viderforedling av fangsten. Den reelle verdien av avtalane er avhengig av i kor stor grad Noreg nytar kvotane fullt ut.

Figur 1.2 viser korleis den økonomiske verdien vart fordelt mellom dei viktigaste avtalane i 2019. Denne fordelinga vil variere ein del frå år til år, som følgje av endringar i storleiken på kvotane og prisane i marknaden for dei ulike artane. Figuren illustrerer like fullt den økonomiske tyngda av dei ulike avtalane.

Torsken i Barentshavet er den kommersielt viktigaste bestanden i Noreg, og den norske kvoten hadde i 2019 ein verdi på om lag 8,3 milliardar kroner. Det er grunnen til at meir enn halvparten av dei samla verdiane av fiskeriavtalane kjem frå Russlandsavtalen. 31 prosent av verdiane frå avtalane totalt skriv seg frå kyststatsavtalane for dei tre pelagiske bestandane. Makrelen er for tida den viktigaste med ein verdi på om lag 3,2 milliardar kroner i 2019. Avtalen med EU om forvaltinga av fellesbestandane i Nordsjøen stod for åtte pro-

¹ Rekna med norske prisar for førstehandsomsetning.

sent av verdiane. Skagerrak-avtalen med EU stod for nesten to prosent av dei samla verdiane i 2019.

1.1 Fiskeriavtalane for 2020

Figur 1.3 viser den avtalte totalkvoten for viktige bestandar for Noreg i perioden 2016–2020, medan figur 1.4 viser den fastsette norske delen av kvotane på desse bestandane i 2020. Dei endelege kvotane til Noreg vil skilje seg noko frå denne fordelinga, fordi vi byter kvotar i dei ulike avtalane etter at totalkvotane er fastsette.

Kapittel 3 presenterer dei fastsette kvotane og fordelinga av desse i alle dei ulike avtalane. Kapittel 4 inneheld ein gjennomgang av status og vitakapleg rådgjeving for dei ulike bestandane.

Avtalen med Russland

Noreg og Russland har avtalt totalkvotar for 2020 på fellesbestandane i Barentshavet og fordelinga mellom Noreg, Russland og avsetjing til tredjeland. Landa har òg avtalt gjensidig rett til å fiske i kvarandre sine soner og har bytt kvotar som gjeld både fellesbestandar og nasjonale bestandar.

Det er semje mellom dei to landa om ei fast prosentvis fordeling av fellesbestandane. Etter at det er fastsett kvote til tredjeland, vert kvotane for nordaustarktisk torsk, nordaustarktisk hyse, blåveite, snabeluer og lodde fordelt i tråd med den faste prosentvise fordelinga. Torske- og hysebe-

standane vert delt likt mellom Noreg og Russland. Torskekvoten er 1,8 prosent høgare enn i 2019.

Torske- og hysebestandane vert delt likt mellom Noreg og Russland. Tredjelandskvoten vert bytta mot kvotar på andre artar. Torskekvoten er 1,8 prosent høgare enn i 2019. Kvotenivået er venta å sikre eit høgt utbyte på lang sikt. Hysekvoten er sett opp med 25 prosent frå 2019.

Noreg og Russland vedtok å vidareføre kvotefleksibilitet mellom år i fisket etter torsk og hyse. Det inneber at partane kan oversøre inntil 10 prosent av kvoten til neste år, eller fiske inntil 10 prosent av eigen kvote på forskot.

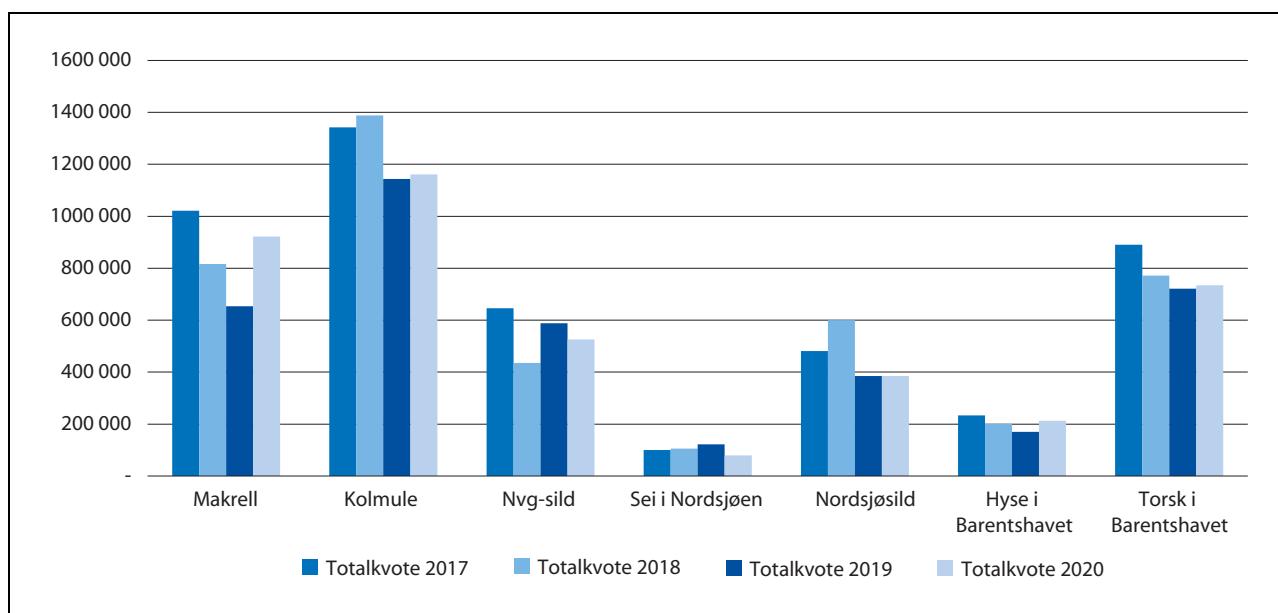
På grunn av låg gytebestand vart det bestemt å ikkje opne for kommersielt loddefiske i Barentshavet i 2020.

Noreg og Russland er einige om å vidareføre arbeidet i analysegruppa i 2020, som har vore sentral i kontrollsamarbeidet med Russland i Barentshavet.

Avtalane med EU

Hovudavtalen mellom Noreg og EU består av to element; forvalting av felles fiskebestandar i Nordsjøen og eit byte av fiskekvoter. Avtalen gir også gjensidig løyve til å fiske i den andre parten si fiskerisone i Nordsjøen.

Av fellesbestandane i Nordsjøen er det silda og seien som har den største kommersielle verdien for Noreg. Noreg har 29 prosent av sildekvoten og 52 prosent av seikvoten.

Figur 1.3 Totalkvotar i 2016–2020 for viktige bestandar for Noreg (tonn)

¹ Det vart ikkje semje mellom kyststatane om ein totalkvote for kolmule for 2016. Totalkvoten i figuren er difor summen av unilateralt fastsette kvotar.

Rekrutteringa i Nordsjøen har vore på eit lågt nivå for mange bestandar dei siste åra. Årsaka er kompleks og kan skuldast både samansetjing av plankton og endringar i temperaturen. I avtalen for 2020 måtte torskekvoten halverast. I tillegg vart det semje om å innføre stengingar av område for å beskytte torsken. Kvoten for sild vart holdt på same nivå som i fjor. Kvoten for sei vart noko redusert.

Den viktigste enkeltfaktoren bak kvotebytet mellom EU og Noreg er avtalen om plikt om å tilby EU 4,14 prosent av den totale kvoten for torsk i nord. Òg andre bestandar er med i bytet. I tillegg byter EU til seg sei, hyse og blåkveite i nord og lysing og reker i Nordsjøen. Noreg byter mellom anna til seg kolmule, lange, brosme, sei, blåkveite, brisling, øyepål og ein del kvoter i Grønlandske farvann.

Noreg og EU samarbeider òg om kontroll og overvakning av ressursuttaket.

Noreg og EU har i tillegg inngått avtalar om fisket i Skagerrak/Kattegat og om svensk fiske i den norske delen av Nordsjøen (nabolandsavtalen). Det er silde- og rekefisket i Skagerrak som er av størst interesse for norske fiskarar. Rekekvoten vert fastsett basert på årlege tokt i januar. Den foreløpige kvoten for reker vart betydelig auka for 2020.

Kyststatsavtalane

Makrell

Makrellbestanden har vore i ganske god forfatning dei siste åra Noreg, EU og Færøyane inngjekk i 2014 ein femårig rammeavtale for forvalting av makrell som i 2018 vart forlenga ut 2020. Avtalen gjev Noreg 26,67 prosent av delen til dei tre partane i avtalen. Det er sett av 15,6 prosent til andre partar som ikkje er med i avtalen. Desse partane gir seg sjølv svært høge kvotar, og fiskar difor mykje meir enn den avsatte mengda. Dette fisket går føre seg i aukande grad i internasjonalt farvann, sidan det ikkje har vore mogleg for desse partane å fiske så mykje makrell i eigne økonomiske soner. Det er gjort forsøk på å inkludere Island og Grønland i makrellavtalen, men det har ikkje lukkast. Noreg, EU og Færøyane har difor frå og med 2015 inngått årlege trepartsavtalar om forvalting av makrell, i tråd med rammeavtalen frå 2014 og 2018.

Avtalepartane vart einige om å sette ein samla kvote på 922 064 tonn for 2020. Dette er i samsvar med rådet frå ICES, og tilsvavar ei auke på rundt 40 pst sammanlikna med totalkvoten for 2019. Dette gjer Noreg ein kvote på 207 551 tonn.

Makrellen er kommersielt sett den nest viktigaste bestanden for Noreg.

Norsk vårgytande sild (nvg-sild)

Norsk vårgytande sild er den største sildebestanden i verda, men har vore inne i ein periode med reduksjon. EU, Færøyane, Island, Noreg og Russland er kyststatar til nvg-silda. Dei siste åra har Færøyane kravd ein høgare del av den totale kvoten. Det færøyske kravet har ført til at spørsmålet om delinga mellom partane har blitt opna på nytt. Kyststatane har forhandla om delinga i fleire forhandlingsrundar, men har ikkje klart å bli einige om ein ny fempartsavtale.

For 2020 har partane blitt samde om ein totalkvote på nvg-sild på 525 594 tonn. Fram til no er det ikkje nådd ein avtale om fordelinga av andelar til statane, og kvotane vert fastsett unilateralt. I mangel på semje mellom alle partane inngjekk Noreg og EU 12. desember 2019 ein bilateral sonetilgangsavtale for nvg-sild og kolmule for 2020. Avtalen gjev begge partar tilgang til å fiske sine tradisjonelle delar av kyststatskvotane i kvarandre sine farvatn. Kvitane bind ikkje partane opp med omsyn til framtidige forhandlingar om delar. I ein situasjon utan avtalar gjev tilgangsavtalet noko stabilitet for 2020. Med utgangspunkt i ein felles kyststatsrapport om nvg-silda si sonetilhørsle har Noreg sett ein kvote for 2019 som inneber ein del på 76 prosent.

Kolmule

Kolmule er den tredje store pelagiske bestanden i Nordaust-Atlanteren. I bestandsvurderinga vart 2017-årklassa rekna for å vere svak, og dette vil sannsynlegvis føre til ein nedgang i bestandsstørrelsen, og til en reduksjon i fiskemoglegheitene når 2016- og 2017-årsklassene er fullt rekruttert i fiskeriet frå 2020. Bestanden blir like fullt hausta berekraftig. Etter initiativ frå EU har partane utarbeidd ein felles rapport om sonetilhørsle for kolmulebestanden. Med utgangspunkt i rapporten krev EU ein høgare del av totalkvoten. Færøyane har følt opp og krev også ein større del. Kyststatane har dei seinaste åra forhandla i fleire runder om ei ny fordeling av bestanden, men ein har førebels ikkje lukkast i dette.

I forhandlingane for 2020 vart partane samde om ein totalkvote (TAC) på 1 161 615 tonn. TAC er basert på ICES si rådgjeving og forvaltingplanen som er evaluert av ICES. I mangel på semje mellom alle partane, inngjekk Noreg og EU

i desember 2019 ein bilateral sonetilgangsavtale om nvg-sild og kolmule for 2020 (sjå omtale om nvg-sild).

Dei regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonane

Noreg er i dag medlem av fem regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar, i tillegg til Den internasjonale kvalfangstkommisjonen (IWC) og Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO).

Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC)

Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen har ein samordnande funksjon i reguleringa av fisket etter bestandar som vandrar mellom partar sine økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Dette gjeld kolmule, norsk vårgytande sild, makrell og uer. I tråd med kyststatsavtalen for kolmule for 2020, vedtok årsmøtet ein kvote for fisket i internasjonalt farvatn på 92 452 tonn, fordelt på Danmark (Grønland) og Russland. Årsmøtet vedtok også ei regulering av fisket etter norsk vårgytande basert på kyststatsavtalen om ein totalkvote på 525 594 tonn. Reguleringa inneber at kyststatane kan fiske sine nasjonale kvoter i internasjonalt farvatn. Når det gjeld makrell, er kyststatane ikkje einige om ein avtale for 2020 som omfattar alle partar. Årsmøtet vedtok likevel ei regulering for internasjonalt farvatn basert på totalkvoten anbefalt av ICES og som også tilsvarer totalkvoten vedtatt i trepartsavtalen mellom Danmark (på vegne av Færøyane og Grønland), EU og Noreg. Reguleringa sikrar rapportering og hindrar ekspansjon i fisket av statar som ikkje er kontraktspart til NEAFC. Partane vart ikkje einige om regulering av fisket etter uer i Irmingerhavet eller ei regulering av uer i Norskehavet.

Den nordvestatlantiske fiskerorganisasjonen (NAFO)

Mange av bestandane som blir forvalta av NAFO er under moratorium. Noreg har rett til å fiske på lodde, torsk og to rekebestandar. Dei siste åra er det berre torskefisket som har vore ope, men med grunnlag i vitskaplege vurderingar vart også rekefisket i område 3M opna for fiske i 2020. Rekefisket er per i dag regulert med eit fiskedøgnsregime, men partane skal møtast i 2020 for å vurdere ein overgang til eit ordinært kvoteregime. NAFO har dei siste åra lagt stor vekt på å regulere fisket med botnreiskapar slik at sårbare marine

økosystem blir skåna. I dag er i alt 20 område i NAFO stengde for fiske med botnreiskapar for å verne konsentrasjonar av korallar og svamp som har særleg sårbare økosystem. Stengingane gjeld også fleire område med undersjøiske fjell. I 2018 gjennomførte eit panel beståande av både interne og eksterne eksperter NAFO si andre prestasjons-evaluering. I sin rapport påpeikte panelet blant anna at NAFO har gjort stor framgang med tanke på modernisering av organisasjonen, herunder vore meir gjennomsiktig og synleg i sitt arbeid, styrka arbeidet med å inkludere føre-var-betraktingar og økosystembasert forvalting i sine avgjerdss prosessar, betra innsamling av data samt styrka samarbeidet mellom forskarar og forvaltarar. Panelet kom samtidig med ei rekke forslag til forbeteringar innanfor ulike område. Under årsmøtet i 2019 vart ein plan for oppfølging av panelet sine tilrådingar vedtatt.

Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)

Noreg hadde i perioden 2007–2013 forbod mot fiske og landing av makrellstørje på bakgrunn av bestandssituasjonen og fordi totalkvoten vart sett høgare enn tilrådd. Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk har no klare indikasjonar på at den negative trenden er snudd og at tilstanden til bestanden er betre. Noreg opna for fangst av den norske kvoten i 2014. Totalkvoten på austleg makrellstørje og den norske kvoteandelen har auka dei siste åra. I 2018 vedtok ICCAT ny forvaltingsplan for austleg makrellstørje. I 2019 var den norske kvoten 239 tonn medan den i 2020 er auka til 300 tonn. Dette gjev fleire fartøy høve til å få delta i makrellstørjefiske i norske farvatn.

Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis (CCAMLR)

CCAMLR vidarefører kvotane på krill i Antarktis på same nivå som tidlegare. Det finst store krillressursar i konvensjonsområdet, men i dag går storparten av fisket føre seg i CCAMLR-område 48, det vil seie Antarktis-halvøya, Sør-Shetland, Sør-Orknøyane og Sør-Georgia. Det er fastsett ei fangstgrense for heile konvensjonsområdet på 5,6 millionar tonn. Enorme avstandar og utfordrande vær- og istilhøve i fangstsesongen verkar inn på kor god tilgang fartøya har til fangstområda, og dermed også på kor lenge og kor mykje krill fartøya kan fiske. Dei siste åra var totalfangsten av krill på mellom 230 000 og

280 000 tonn. I område 48 er fangstgrensa sett til 620 000 tonn, dvs. meir enn dobbelt så mykje som fangstnivået i dag. Kvoten er ikkje delt mellom dei enkelte medlemmane. Den norske flåten fiskar om lag 60 prosent av den totale krillfangsten i konvensjonsområdet.

Den søraustatlantiske fiskerorganisasjonen (SEAFO)

Den overordna målsetjinga til SEAFO-konvensjonen er langsiktig bevaring og berekraftig bruk av marine ressursar i det søraustlege Atlanterhavet. Konvensjonsområdet er avgrensa til det opne hav, og omfattar såleis ikkje den økonomiske sona til kyststatane i området. Det er sju partar (Noreg, Namibia, Angola, Sør-Afrika, EU, Japan og Sør-Korea) som har ratifisert SEAFO-konvensjonen og er difor for fulle kommisjonsmedlem å rekne. I tillegg har Storbritannia, Island og USA status som observatorar i kommisjonen.

Under førre årsmøte vart kvotereguleringar for alle relevante bestandar for 2019 og 2020 fastsette: 275 tonn tannfisk, 371 tonn krabbe, 200 tonn alfonsino, 135 tonn pelagisk armourhead. Det vart òg fastsett ein bifangstkvote på 54 tonn raud keisarfisk. Det er lenge sidan norske fartøy har fiska i SEAFO-området.

Den internasjonale kvalfangstkommissjonen (IWC)

Den norske kvoten på vågekval blir fastsett på bakgrunn av det arbeidet som er gjort i Den internasjonale kvalfangstkommissjonen sin vitskapskomité. Vitskapskomiteen i IWC starta ein gjennomgang av det norske fangstgrunnlaget for vågekval i 2014. Komiteen konkluderte med at nye genetiske analysar ikkje gjev grunnlag for å dele opp i underområde for Barentshavet, Svalbardområdet og Norskehavet. Bestandsvurderinga som norske forskarar presenterte vart også i hovudsak godteke. Kvoten for vågekval er i 2020 på 1 278 dyr, og inneber ei vidareføring av kvoten frå i fjar. Fangstområda er også slått saman, i tråd med dei vitskapelege ráða frå IWC.

NAMMCO har ansvaret for bevaring og fangst av sjøpattedyr i Nordatlanteren. Ansvaret til orga-

nasjonen inkluderer heile spekteret av sjøpatte-dyr, altså storkval, småkval, sel og kvalross. Viktige område for Noreg er NAMMCO si behandling av vår forvaltningsmodell for fangst av kystsel, spørsmål om dyrevelferd og fangsttryggleik i kval- og selfangst og utfordingar knytta til bifangst av sjøpattedyr i norske fiskeri. I 2020 fann NAMMCO sitt årsmøte stad i Oslo.

1.2 Fisket etter avtalane i 2018 og 2019

Norske fiskarar utnyttar generelt kvotane godt, og for dei kommersielt viktigaste bestandane blir kvotane nytta så godt som fullt ut, jf. tabell 1.1.

Tilgangen til å fiske i andre land sine soner vert nytta i ulik grad. Til dømes nyttar Noreg sonetilgangen i russisk sone lite, då vi har god tilgang i eiga sone på dei fleste bestandane vi deler med Russland.

Noreg nytta heile den norske sildekvoten. Torskbestanden minkar og kvoten for 2019 vart senka med ein tredjedel i forhold til kvoten i 2018. Utbytinga av torsk- og hysekvotane har vore gode. Ifølgje offisiell fangststatistikk har EU i dei seinare åra nytta fellesbestandane i Nordsjøen relativt godt, det same gjeld kvotane dei har i norsk sone nord for 62° N.

I EU-farvatna vart dei norske kvotane av dei pelagiske artane kolmule, augepål og havbrisling godt nytta. Fisket til dei norske linefartøya på fiskestaka lange og brosme har vore på eit tradisjonelt nivå, likevel med ein nedgang i langefiskeria. Det norske fisket i Skagerrak har dei siste åra i hovudsak vore konsentrert om reker og sild. EU har fiska mest av artane torsk, raudspette, sild og reker i Skagerrak. Sverige har stort sett nytta sine kvotor i norsk økonomisk sone godt.

Alle kyststatane har nytta kvotane sine av dei pelagiske artane norsk vårgytande sild, kolmule og makrell godt. Det har diverre ikkje vorte opna for eit loddefiske sesongen 2018/2019 ved Island, Grønland og Jan Mayen. Heller ikkje i Barentshavet i 2019.

Kapittel 5 rapporterer om fisket etter dei ulike avtalene, med vekt på norsk utnytting av kvotane.

Tabell 1.1 Norsk utnytting av dei kommersielt viktigaste kvotane i 2018 og 2019

	Utnyettingsgrad ¹	
	2018	2019
<i>Barentshavet, Noreg – Russland</i>		
Torsk	105 %	98 %
Hyse	93 %	108 %
<i>Nordsjøen og Skagerrak, Noreg – EU</i>		
Sild	94 %	91 %
Sei	72 %	105 %
<i>Fleirpartsavtalar</i>		
Norsk vårgytande sild (nvg-sild)	109 %	105 %
Makrell	99 %	104 %
Kolmule	104 %	98 %

¹ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringer mellom år (kvotefleksibilitet), men tek utgangspunkt i fangst i det einskilte år. For fiskeslaga i tabellen kan ein normalt overføre inntil 10 prosent av kvotane mellom år. Avvik frå full utnytting tydar altså ikkje nødvendigvis at kvotane ikkje vert fiska opp, eller er overfiska.

2 Det internasjonale fiskerisamarbeidet

Noreg har teke ei aktiv rolle i internasjonalt havsamarbeid, både når det gjeld utvikling av internasjonalt regelverk og for forvalting av fiskeria og havmiljøet. Erfaring frå dei siste åra viser at Noreg har stor innverknad globalt gjennom faglege bidrag. Dette kapitlet gjer greie for viktige tema og omgrep i det internasjonale fiskerisamarbeidet. Det startar med ei kort omtale av ulike konvensjonar og avtalar som utgjer det rettslege rammeverket på havet (kapittel 2.1). Etter det følgjer ei innføring i dei viktigaste omgrepene i den vitakaplege rådgjevinga bak fiskeriavtalane (kapittel 2.2).

Internasjonale havmiljøprosessar set rammevilkår for forvalting av marint biologisk mangfald og grip såleis inn i fiskeripolitikken. Vi gjer greie for desse prosessane i kapittel 2.3.

Norske styresmakter legg stor vekt på arbeidet mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) og fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt, og dessa temaa er difor grundig omtala i kapittel 2.4. Til slutt omtalar vi anna internasjonalt fiskerisamarbeid, med vekt på utviklingssamarbeidet.

2.1 Det havrettslege rammeverket

Havrettskonvensjonen

FN sin havrettskonvensjon frå 1982 blir kalla havets grunnlov og er det overordna folkerettslege rammeverket for all aktivitet som går føre seg til havs, frå fiske og oljeutvinning til miljøaktivitetar, ferdsel og landegrenser. Arbeidet som til slutt resulterte i dagens havrettskonvensjon, tok til allereie på slutten av 1940-talet. Den teknologiske og økonomiske utviklinga etter andre verdskrig gjorde det mogleg for statane å utnytte havet og havbotnen og ressursane der i stadig større grad. Denne utviklinga skapte behov for rettsreglar for å avklare statane sine rettar og plikter, mellom anna for å unngå tvistar mellom statar.

Havrettskonvensjonen slår mellom anna fast prinsippet om 200 nautiske mils økonomiske soner. Ein kyststat si økonomiske sone er ei havsone som ligg utanfor og støyter opp til sjøterritori-

riet. I den økonomiske sona har kyststaten suverene rettar til å nytte naturressursane både på havbotnen og i havområda over.

Noreg oppretta si økonomiske sone i 1976, ei fiskevernsone rundt Svalbard i 1977 og ei fiskerisone rundt Jan Mayen i 1980. Sonene er vist i figur 2.1.

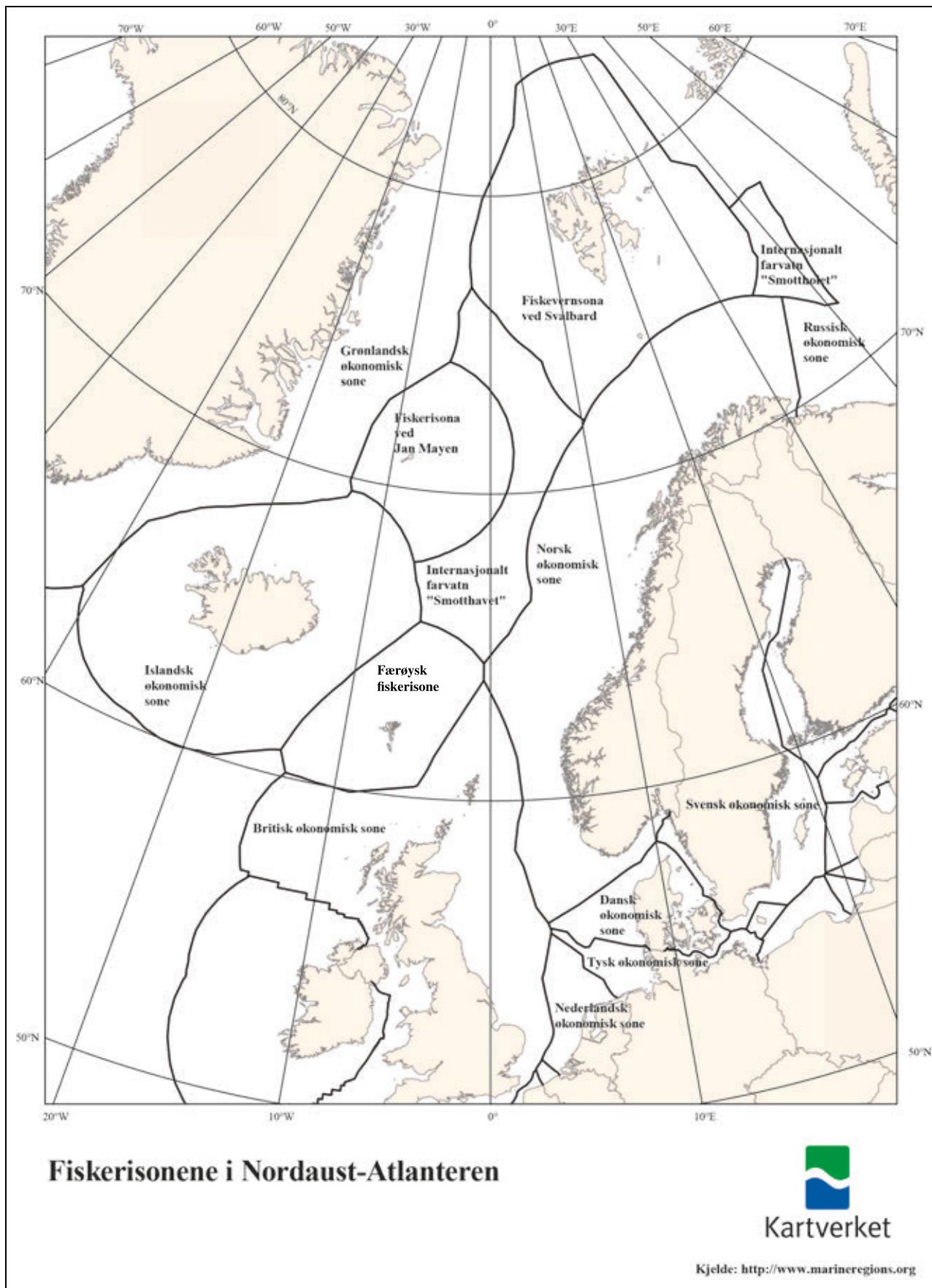
Fisken i havet følgjer ikkje dei nasjonale grensene, men vandrar på tvers av økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Etter havrettskonvensjonen har kyststatane difor ei plikt til å samarbeide for å bevare og utvikle bestandar som vandrar mellom to eller fleire kyststatar sine økonomiske soner, eller mellom økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Dette kan gjerast direkte gjennom tosidige eller fleirsidige avtalar mellom kyststatane, eller gjennom regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar (RFMOar) for internasjonalt farvatn.

I daglegtale seier vi ofte at ein stat er kyststat til ein bestand. Dette er likevel ikkje eit rettsleg definert omgrep, men blir nytta om ein kyststat som har den aktuelle bestanden i si økonomiske sone. Kyststaten har då etter havrettskonvensjonen rett til å utnytte bestanden, men er samstundes pålagt ei plikt til å samarbeide om forvaltinga med andre kyststatar som også har bestanden i sine økonomiske soner.

Havrettskonvensjonen inneholder også reglar om kontinentsokkelen. Kontinentsokkelen er ei forlenging av landmassane ut i havet. Alle kyststatar har utan vidare ein kontinentsokkel på 200 nautiske mil ut frå kysten, dersom den ikkje vert avgrensa mot andre land sin sokkel. Mange kyststatar har ei forlenging av landmassane under havet som strekk seg lenger enn 200 nautiske mil. For å få rettar utover 200 nautiske mil, må kyststaten dokumentere sokkelen si utstrekning for Kontinentsokkelkommisjonen (CLCS)¹ i New York.

Kontinentsokkelkommisjonen gjev anbefalinger som i sin tur gjev kyststaten rett til å fastlegge sokkelen si yttergrense i tråd med Kommisjonen si anbefaling. Noreg var den første av kyst-

¹ CLCS – Commission on the Limits of the Continental Shelf.

Figur 2.1 Kart som viser dei ulike fiskerisonene i Nordaust-Atlanteren

statane rundt Polhavet som i 2009 fekk endeleg anbefaling om kontinentsokkelen si yttergrense frå Kontinentalsokkelkommisjonen. Noreg og Russland avgrensa denne sokkelen mellom seg gjennom avgrensingsavtalen frå 2010. Norsk sokkel strekk seg nordover frå fastlandet rundt og forbi Svalbard.

Etter havretten har alle kyststatar suveren rett til naturførekommstar på kontinentalsokkelen. Dette inneber ikkje berre rett til å utforske og utvinne mineral og andre førekommstar på og under havbotnen, men også retten til dei såkalla sedentære artane, slik som for eksempel snøkrabbe. Vidare inkluderer kyststaten sine suverene rettar til å nytte ressursane på sin kontinentalsokkel også retten til å bevare slike ressurssar frå negativ påverknad frå annan type aktivitet. Kyststaten sin suverene rett betyr i denne samanhengen at ingen kan utforske eller utvinne naturførekommstane på sokkelen utan uttrykkeleg samtykke frå kyststaten.

Fiske på det opne hav

Eit veksande fiske i internasjonalt farvatn på 1980-talet viste at havrettsregimet ikkje var konkret nok til at ein kunne få til dekkjande reguleringar av verksemda utanfor dei økonomiske sonene. Dette førte til forhandlinga av FN-avtalen om fiske på det opne hav (UN Fish Stocks Agreement) frå 1995 som eit supplement til havrettskonvensjonen. FN-avtalen pålegg kyststatane og statar som fiskar på det opne hav å delta i regionalt samarbeid om forvaltinga av vandrande fiskebestandar, og inneheld detaljerte reglar om oppretting av regionale organisasjonar og korleis samarbeidet i organisasjonane skal gå føre seg.

Avtalen slår vidare fast forvaltingsprinsipp som statane skal ta omsyn til for å sikre langsiktig bevaring og berekraftig bruk av vandrande og langtmigrerande fiskebestandar. Mellom anna pålegg avtalen statane å bruke ei føre-var-tilnærming i fiskeriforvaltinga og viser til kravet om å bevare biodiversitet og drive ei økosystembasert forvalting. Avtalen gjeld i hovudsak berre på det opne hav, men slår òg fast at det skal vere samsvar mellom forvaltinga av fiskeressursane på det opne hav og i dei tilgrensande nasjonale farvatna. Dette inneber at ein ved forvaltinga av det opne hav skal ta omsyn til dei forvaltingstiltaka som kyststatane har fastsett innanfor dei økonomiske sonene, og ikkje undergrave desse. Avtalen inneheld også reglar om handheving og kontroll.

Med unntak av område i det sørlege Atlanterhav, er alt internasjonalt farvatn med relevante fis-

keriområde i dag dekka av regionale fiskeriforvaltingsmekanismar, som vedtek bindande reguleringer for partane om forvalting og kontroll i sine område. Noreg har i aukande grad teke del i dette samarbeidet i relevante internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonar, og er i dag medlem av fem slike regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar², i tillegg til Den internasjonale kvalfangstkommisjonen og Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen. I kapittel 3 gjer vi greie for arbeidet i organisasjonane.

På enkelte områder er det også behov for å samarbeide globalt. Gjennomføringa av Havrettskonvensjonen av 1982 og regulering av fiske utenfor nasjonal jurisdiksjon (FN-avtalen om fiske på det åpne hav av 1995) vert difor også fulgt opp gjennom statspartsmøter og revisjonskonferansar, og i to årlege resolusjonar som vert debattert og vedtatt i FN si generalforsamling. Resolusjonane gir uttrykk for politisk semje om kva statane vil gjere for å omsette havretten i konkret havforvalting når det gjeld miljøspørsmål, maritim sikkerheit, fiskerispørsmål, kontinentalsokkelspørsmål mv. Semje om tiltak til vern av sårbarer bunnhabitatt mot skader frå visse typer fiskereiskapar, som botntrål, er eit viktig bidrag til global havforvalting.

Frå 2004 har Generalforsamlinga utvikla detaljerte føresegner om stenging av område og korleis fiske skal gå føre seg for å unngå at botnfiske skadar korallar og andre sårbarer bunnhabitat. Føresegnene, som Noreg var blant pådrivarane til å utforme, er seinare gjennomført i alle dei relevante regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonane som Noreg er medlem av og i norsk regelverk. Statar og dei regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonane si oppfølging av Generalforsamlinga sine føresegner om botnfiske vert evaluert jamnleg i eigne FN-sesjonar med deltaking frå statar, relevante organisasjonar og sivilt samfunn. Dette er gode eksempel på FN-resolusjonar med stor praktisk betyding som har gitt effektiv nasjonal og regional gjennomføring av globalt formulerte målsetningar.

I november 2017 vart dei fem kyststatane rundt Polhavet (Noreg, Russland, USA, Canada og Danmark/ Grønland) og fjernfiskeaktørane Kina, Japan, Sør-Korea, Island og EU einige om ein ny rettsleg bindande avtale som skal hindre uregulert fiske i Polhavet. Partane til avtalen avstår frå å la sine fiskefartøy fiske i internasjonalt farvatn i Polhavet.

² NEAFC, ICCAT, SEAFO og CCAMLR.

Det føregår per i dag ikkje kommersielt fiske utanfor dei fem kyststatane rundt Polhavet sine 200 nautiske mils økonomiske soner i Polhavet, og ifølgje forskinga som er gjort er eit slikt fiske heller ikkje sannsynleg med det første. I Oslo i juli 2015 underteikna likevel Noreg og dei fire andre kyststatane til Polhavet ei erklæring om vitskapleg samarbeid og tiltak mot uregulert fiske i internasjonal del av Polhavet for å unngå at eit eventuelt framtidig uregulert fiske skal oppstå. For å samle fleire aktørar bak desse tiltaka, vart prosessen utvida hausten 2015 ved at fjernfiskeaktørane òg var inviterte til å forhandle om ein ny avtale om fiske i Polhavet. Forhandlingane varte i to år og viste naturlege motsetningar mellom kyststatane og fjernfiskeaktørane. Forhandlingane vart likevel sluttført i november 2017 og den endelige avtalen vart signert 3. oktober 2018.

Hovudelementa i avtalen er at partane forpliktar seg til å avstå frå uregulert fiske i internasjonal farvatn, ein intensjon om å bidra til vern og berekraftig bruk av fiskeriressursar i Polhavet, regulering av forsøksfiske, etablering av eit vitskapleg program, etablering av eit partsmøte med relativt omfattande vedtakskompetanse, og ein intensjon om etablering av nye regionale fiskeriforvaltingsmekanismar om det skulle være nødvendig på eit seinare tidspunkt.

Rammeavtalar

Sjølv om opprettinga av dei økonomiske sonene gav kyststaten suverene rettar til å fiske i si sone, ville slike reine nasjonale fiskeri skape store endringar i det tradisjonelle fiskemønsteret. Noreg valde difor å inngå langsiktige rammeavtalar – som opnar for utanlandsk fiske i norske havområde og norsk fiske i andre land sine havområde. Rammeavtalane er langsiktige overordna avtalar som dreg opp prinsippa for det enkelte samarbeidet. Noreg har inngått slike avtalar med Russland, EU, Færøyane, Grønland og Island.

Målet med avtalane var å oppnå ein rimeleg balanse i det gjensidige fisket mellom avtalepartane. Avtalane med EU og Russland inneheld i tillegg reglar for samarbeid om forvaltinga av fellesbestandane i Nordsjøen og Barentshavet. Noreg har også ein avtale med EU om fiske i Skagerrak og svensk tilgang til fiske i norsk sone.

Årlege avtalar med andre land

I tråd med det rammeverket som er gjort greie for ovanfor, fører Noreg årleg tosidige og fleirsidige forhandlinger med ei rekke land om forvalting og

bevaring av fiskebestandar, om gjensidig fangstløyve og fiskekvotar, og om einsidig løyve for nokre land til å fiske i norske jurisdiksjonsområde. I kapittel 3 gjer vi greie for desse avtalane.

Regulering av utanlandsk fiske i norske farvatn

Utover det utanlandske fisket i norske farvatn som er avtalt i dei årlege fiskeriavtalane, har Noreg fastsett eit generelt forbod mot utanlandsk fiske i norsk økonomisk sone og i fiskerisona rundt Jan Mayen. Det er krav om lisens for utanlandske fartøy som skal fiske i desse områda, for å sikre at fangstintnsatsen er i samsvar med dei tildekte kvotane, og for å gjere det mogleg med ein effektiv kontroll. Det avtalte utanlandske fisket er vidare regulert gjennom forskrifter, og utanlandske fartøy skal sende fangstrappor til norske styresmakter.

Sjølv om det ikkje er noko rettsleg hinder for at Noreg kan vedta tilsvarande reguleringar for fiskevernsona ved Svalbard som i økonomisk sone, har Noreg førebels ikkje gjort det generelle forbodet for utanlandske fiskarar gjeldande i fiskevernsona. Forskrifter for fiskevernsona er i praksis sett i verk på eit ikkje-diskriminerande grunnlag for både norske og utanlandske fartøy, trass i at området er underlagt norsk fiskerijurisdiksjon. I etablerte fiskeri, der også utanlandske fartøy tradisjonelt har drive fiske, har ein fordelt kvotar og talet på fiskedøgn i tråd med historisk fiske. Per i dag er det fastsett reguleringar av fisket etter torsk, reker, blåkveite, sild, lodde, uer og hyse i fiskevernsona ved Svalbard.

2.2 Det vitskaplege grunnlaget for avtalane

Noreg legg stor vekt på å sikre eit best mogleg vitskapleg grunnlag for fiskeriforvaltinga. Både den nasjonale forvaltinga og dei årlege forhandlingane Noreg fører med andre land er i hovudsak baserte på rådgjevinga frå Det internasjonale råd for havforsking (ICES; sjå boks 2.1). Havforskningsinstituttet deltek med store ressursar i ICES sitt arbeid med bestandsvurdering og rådgjeving. Dette kapitlet presenterer sentrale omgrep i den vitskaplege rådgjevinga.

Bestandsvurdering

Forskarane bruker vanlegvis ein kombinasjon av informasjon fra fangststatistikk og data frå vitskaplege tokt for å vurdere bestandssituasjonen. I

tillegg til å vurdere kor stor bestanden er, ser forskarane på den relative fordelinga av aldersgrupper for å vurdere reproduksjonsevna til bestanden i åra som kjem. Prøver av mageinnhaldet til fisken fortel kva fisken har ete, og over tid gjev dette forskarane kunnskap om viktige samanhengar i økosystemet. Lange tidsseriar med data aukar presisjonen i kunnskapen år for år slik at forskarane får betre innsyn i korleis bestandane endrar seg over tid. Likevel vil bestandsvurderingane alltid vere noko usikre, og dei siste åra i tids-serien er meir usikre enn dei lengre attende i tida. Artane lever i store havområde og blir påverka av mange faktorar i tillegg til fisket. Det er også forskjellar i datagrunnlaget for ulike bestandar. Sjølv for dei viktigaste kommersielle bestandane kan datagrunnlaget vere mangelfullt, særleg når det gjeld volumet og alderssamsetjinga av fangstane.

Føre-var-prinsippet

Føre-var-tilnærming til forvalting av naturressursar er fastsett i fleire internasjonale konvensjonar

etter Rio-konferansen i 1992. Gjennom føre-var-forvalting vil ein sikre seg mot at det blir fiska så hardt på ein bestand at det på sikt kan føre til samanbrot i bestanden.

I føre-var-forvalting blir det definert grenseverdiar, eller såkalla referansepunkt, for gytebestanden og fiskedødsraten til ein bestand. Storleiken til gytebestanden er ein indikator på reproduksjonsevna til bestanden, medan fiskedødsraten er ein indikator på om bestanden blir hausta berekraftig.

Fordi talfestinga av grenseverdiar alltid er usikre definerer ICES både ei absolutt grense og ei føre-var-grense. Føre-var-grensa uttrykker ein tryggleiksmargin. Storleiken på tryggleiksmarginen blir bestemt av kor sikker bestandsvurderinga er og kor mykje bestanden varierer naturleg.

Sidan 1998 har ICES definert og talfesta føre-var-referansepunkt for dei fleste bestandane. Så lenge gytebestanden og fiskedødsraten til ein bestand er innanfor føre-var-verdiane, vil ICES seie at bestanden er hausta berekraftig og har god

Boks 2.1 ICES – Det internasjonale råd for havforskning

Det internasjonale råd for havforskning er ein ubunden, vitskapleg organisasjon som gjev råd om forvaltinga av dei marine ressursane og det marine miljøet i konvensjonsområdet. ICES vart danna i 1902 og har i dag 20 medlemsland på begge sider av Nord-Atlanteren. ICES sekretariatet ligg i København. Noreg var saman med Danmark og Sverige grunnleggjarar av ICES.

ICES arbeider for å fremje den vitskaplege forståinga av dei marine økosistema. Målet er å gje styresmaktene råd basert på den beste tilgjengelege vitskapen, slik at dei kan ta kunn-skapsbaserte val om berekraftig bruk av dei marine miljøa og økosistema.

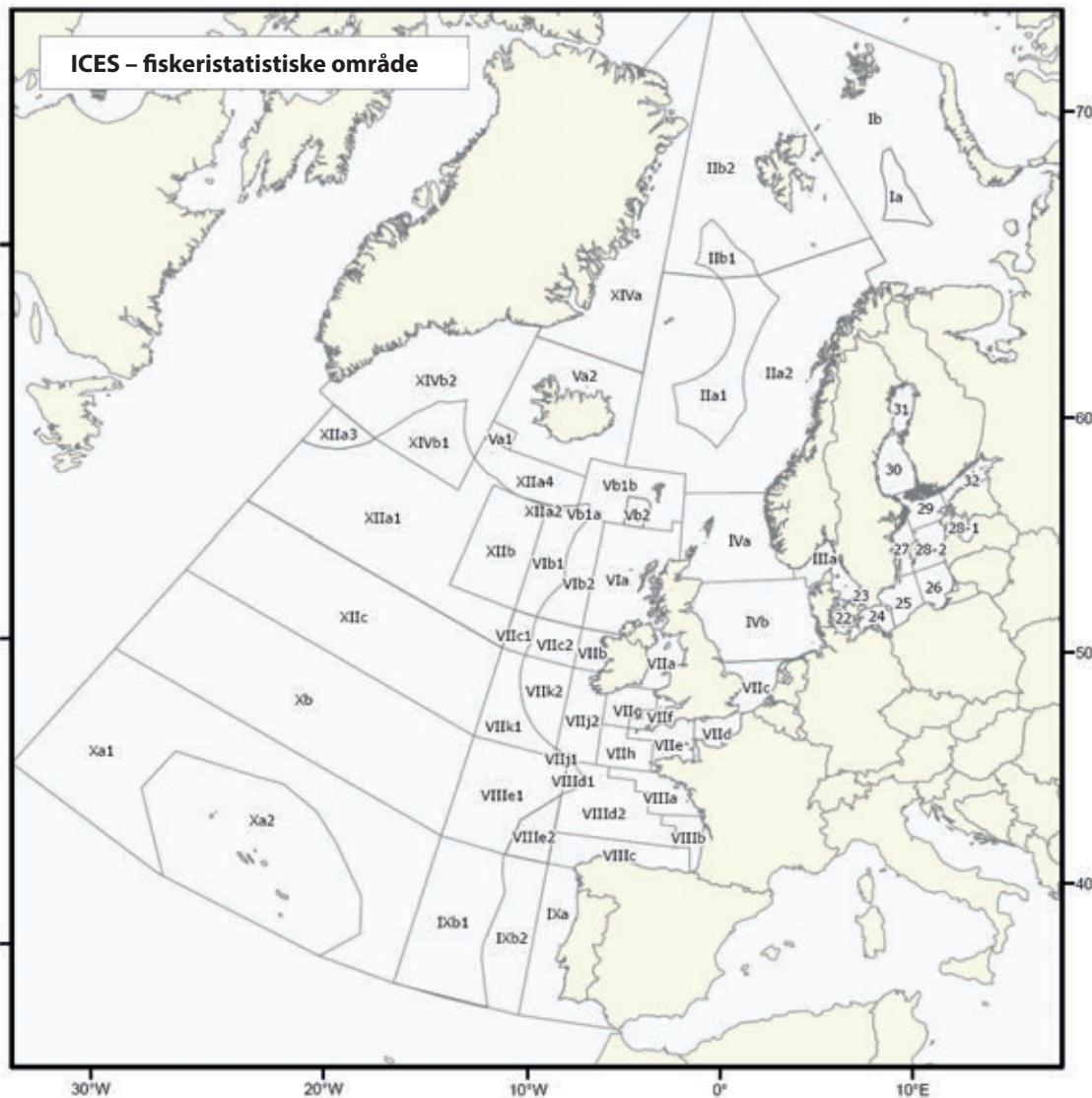
ICES har eit nettverk av meir enn 5 000 forskarar frå over 690 marine forskingsinstitutt i 20 land. Det vitskaplege arbeidet blir styrt av vitskapskomiteen til organisasjonen.

Den rådgjevande komiteen ACOM gjev kvart år råd om fangstmengder for dei viktigaste fiskeslaga i Nordaust-Atlanteren. Råda er baserte på data og vitskaplege analysar frå ei rekke ekspertgrupper. Kartet under viser dei ulike statistikkområda som ICES nyttar i si rådgjeving.

Figur 2.2 Medlemslanda i ICES

Boks 2.1 forte.

Figur 2.3 ICES sine fiskeristatistiske område

Råda frå ICES er offentlege, og både råd og dokumentasjon finst på internetsida til organisasjonen. Havforskingssinstituttet presenterer

også råda til ICES på norsk på sine heimesider, saman med eigne vurderingar.

reproduksjonsevne. Om verdiane er mellom førevær-verdiane og dei absolutte ytre grensene, vil det vere risiko for at bestanden har sviktande reproduksjonsevne eller ikkje blir hausta berekraftig. ICES vil då råde forvaltarane til å setje i

verk tiltak for å få bestanden opp igjen på eit tryggare nivå. Dersom gytebestanden er lågare eller haustingsgraden høgre enn dei absolute grenseverdiane, vil det vere stor risiko for dårlig rekruttering.

Maksimalt berekraftig utbyte (MSY)

Føre-var-forvalting skal sikre at ein bestand ikkje bryt saman, men denne tilnærminga legg ikkje grunnlag for å gje råd om korleis vi kan sikre det høgste moglege utbytet av ein bestand over lang tid. Omgrepene «maksimalt berekraftig utbyte» er eit uttrykk for forvaltarane sitt ynskje om å hauste mest mogleg innanfor berekraftige rammer. I praksis er MSY bestemt av vekstrate, naturleg dødsrate og reproduksjonsrate i bestanden.

Populasjonar må oppretthaldast innanfor sikre biologiske grenser etter føre-var-prinsippet for å gjere MSY mogleg. MSY-tilnærminga vil innanfor desse grensene finne det nivået av gytebestand og fiskedød som fremjar størst mogleg produksjon over tid.

Økosystembasert forvalting

Forvaltinga har dei seinare åra endra seg frå berre å sjå på ein bestand om gongen til i større grad å sjå fleire bestandar i eit økosystem i samanheng, noko som gjerne blir kalla økosystembasert forvalting. Ingen fiskebestand lever isolert frå økosystemet og andre bestandar; dei konkurrerer om same føda, eller ein bestand lever av å beite på ein annan bestand. I tillegg blir både bestandar og næringstilgang påverka av klimaendringar. Dette må vi ta omsyn til i fiskeriforvaltinga. Ettersom dei ulike bestandane endrar storleik av naturlege årsaker, klimaendringar eller på grunn av fiskeria, vil det også påverke kor mykje vi kan fiske av andre bestandar i same området. I bestandsvurderinga for lodde, torsk og hyse i Barentshavet tar vi omsyn til kor mykje lodde, småtorsk og småhyse den store torsken set til livs. Beitepress frå torsk og andre predatorar blir også tatt omsyn til i bestandsvurderingane for botnfisk, sild og brisling i Nordsjøen. Basert på ein rapport frå 2018 har Havforskinsinstituttet utarbeidd planar for korleis ein kan ta omsyn til fleire bestandsinteraksjonar i bestandsvurderingane. Det vert også ved Havforskinsinstituttet utvikla klimasårbarhetsanalyser for våre kommersielt viktigaste bestandar der biologisk sårbarheit og eksponering for framtidige klimaendringar blir analysert.

Sjølv om ei integrert økosystembasert forvalting har vore ein uttalt ambisjon i mange år, er det langt igjen før vi kan nå dette målet fullt ut. Dei marine økosistema er komplekse og det er behov for økt kunnskap om samanhengane i økosystemet, ikkje minst om forholdet mellom bestandane. Ei rådgjeving som tek omsyn til alle elementa i

Figur 2.4 Økosystemtakting i Barentshavet. Forskarane sorterar fangsten frå ein botntrål

Foto: Erlend, A Lorentzen, Havforskinsinstituttet.

økosystemet, inkludert klimaendringar, vil krevje kunnskap vi ikkje har i dag, og som føreset store nye investeringar både i overvaking og forsking. Det er heller ikkje likefram å drive forvalting på basis av slike råd, sidan sjølve rådgjevinga i større grad då blir ulike moglege kombinasjonar av kvotar heller enn eit konkret kvoteråd for kvar art. Det at ulike land kan ha ulike prioriteringar og mål for forvaltinga av bestandar som ein deler, kompliserer biletet ytterlegare. Økosystembasert fiskeriforvalting omfattar i tillegg til kvoteråd også tekniske reguleringar som minstemål, maskovidde og områdestenging. Ei økosystembasert forvalting av havområda våre vil femne vidare enn ei økosystembasert fiskeriforvalting, her vil forvaltingsplanane for dei ulike havområda vere sentrale for å kunne sjå ulike typar menneskeleg aktivitet i samanheng. Det er i denne samanheng ei utfordring at fiskeriforvaltinga er internasjonal, medan forvaltingsplanane for Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen så langt har vore nasjonale.

Forvaltingsplanar og haustingsreglar

Mot slutten av 1990-talet og tidleg på 2000-talet starta arbeidet med å utvikle forvaltingsplanar for mange bestandar. Dette var eit stort steg i retning av meir føreseieleg fiskeriforvalting, både når det gjeld kvoterådgjeving, fastsetjing av kvotar og andre reguleringar av fisket.

Ei forvaltingsplan er ei konkretisering av forvaltingsstyresmaktene sine målsetjingar for forvaltinga av ein bestand, uttrykt gjennom haustingsreglar. Det er forvaltarane sitt ansvar å vedta haustingsreglar, men reglane blir ofte laga i samarbeid mellom forvaltarar og forskarar. Før nye haustingsreglar blir endeleg vedtekne, sender

kyststatane dei gjerne til ICES som vurderer om reglane er i tråd med føre-var-tilnærminga og faktisk fører til at forvaltarane kan nå dei måla som er sett. Når det ligg føre vedtekne forvaltingsreglar, startar ICES med å gje sine råd i tråd med desse reglane.

I byrjinga skulle haustingsreglane i all hovudsak berre tilfredsstille føre-var-tilnærminga; dei skulle kort sagt ta vare på berekraft-prinsippet. Etter kvart har målsetjinga i fiskeriforvaltinga endra seg meir i retning av maksimalt langtidsutbyte av bestandane. Andre generasjons haustingsreglar tek vare på begge føremåla.

Vi har no fått på plass planar for dei fleste viktige bestandane i våre farvatn, og det er ei målsetting å ha ei regelmessig oppdatering av desse planane. Vi er også i ferd med å revidere fleire forvaltingsplanar i Nordsjøen.

2.3 Internasjonale havmiljøprosessar

Sidan starten på 2000-talet har havmiljøspørsmål vekt aukande interesse i FN si generalforsamling, i globale miljøkonvensjonar og i opinionen. Havretten utviklar òg nye prinsipp for å sikre biologisk mangfald, og berekraftig forvalting av dei levande marine ressursane er innført i internasjonale instrument og i norsk rett.

Ufordinigar

Kunnskapen om den samla verknaden av alle typar påverknader på det marine miljø aukar. Miljøutfordringane i havet spenner frå tradisjonell forureining som næringssaltar og helse- og miljøfarlege kjemikaliar, den stadig aukande mengda av plastavfall og mikroplast som kan bli ete av plankton, fisk, kval og sjøfugl, til verknadane som klimaendringane har på havforsuring, temperaturauke og etterfylgjande endringar i bestandsutbreiinga. Fiskeri påverkar økosystemet og etterlet seg eit fotavtrykk på linje med andre næringsaktivitetar. Globalt er ein tredel av kommersielle fiskebestandar overfiska.

Dei internasjonale havmiljøprosessane, mellom anna FN sine årlege resolusjonar om havmiljø og fiskerispørsmål, set rammevilkår for global, regional og statleg forvalting av marint biologisk mangfald. Dei påverkar dermed handlingsrommet for utforminga av norsk havressursforvalting og igjen lønnsemda i norsk fiskerinaering. Noreg deltek difor breitt og koordinert i dei globale avgjerslesprosessane for havmiljøspørsmål. Vi vil halde fram arbeidet for at meir av sjøarealet skal kunne

nyttast berekraftig til matproduksjon, både innan fiskeri og havbruk. Med ei veksande verdsbefolking trengs meir mat og mykje av den auka matproduksjonen må hentast der det største potensialet finst; frå havet. Men det føreset at ein kan handsama den aukande forureininga, som i hovudsak kjem frå landsida og aktivt tilpassar seg til eit endra klima.

Globale forpliktingar

FN si generalforsamling fastsette i 2015 17 mål (Sustainable Development Goals – SDGane) for ei berekraftig utvikling fram mot 2030. Sjømatproduksjon er relevant for fleire av måla, men særleg mål nummer 2 om matsikkerhet og ernæring, mål 12.1 om redusert matsvinn og mål 14 som omfattar havmiljøspørsmål: «bevare og bruke hav og marine ressursar på eit vis som fremmer ei berekraftig utvikling». Under dei tilhøyrande delmåla er framleis utvikling av indikatorar som landa skal rapportere på i gang, mellom anna tiltak for reinare hav, kamp mot overfiske, og ulovleg, urapportert og uregulert fiske inngår (sjå kap. 2.4). Norsk oppfølging av berekraftsmål 14 avheng óg av korleis nabokyststatars følgjer opp krava til mindre forureining og felles forvalting av artar som migrerer mellom ulike økonomiske sonar. Etter norsk initiativ i 2016 bad FN si generalforsamling at statar tek grep for å hindre det store talet av statslause fartøy i å fiske ulovleg.

Statsminister Erna Solberg lanserte i 2018 eit internasjonalt høgnivåpanel for berekraftig havøkonomi. Under den komande havkonferansen til FN i Lisboa i juni 2020, vil høgnivåpanelet leggje fram sin rapport med nye forslag til tiltak for berekraftsmåla. Årets partsmøte til FN-konvensjonen om biologisk mangfald (CBD) vil óg vedta eit sett med nye globale biodiversitetsmål som kan ha verknad for fiskeriforvaltning. Under den inter-

Figur 2.5 Norske og russiske forskarar diskuterar kva avvika i alderslesinga kan skuldast.

Foto: Gunnar Sætra, Havforskningsinstituttet

nasjonale konferanseserien «Our Ocean» i Oslo i oktober 2019 vart fiskeri og havmiljø diskutert i mange ulike sesjonar.

Fiskeriaktivitet og miljøpåverking

Fiskeriaktivitet får mykje negativ merksemd i ulike internasjonale samanhengar, iblant med rette. Men for Noreg sin del, så er vi blant dei fremste for å utvikle berekraftig fiskeri og skjerme sårbarer botnhabitat. Internasjonal kritikk er dels ein kompetansestsrid om kva verkemiddelsom egnar seg best til bevaring og bruk. På tross mange internasjonale vedtak og avtalar dei siste tiåra, så er etterleving av avtalane framleis svært ujamn mellom kyststatar. Når statar og sektorar ikkje evnar å etterleva, då foreslår andre at ein må verna meir sjø- og havareal mot mellom anna fiske og klimaendringar.

Noreg nytta kunnskap og erfaring for å arbeide for ei betre regional og statleg fiskeri-forvalting, nært der utfordringane opppstår og der løysningar også ligg. Etter mykje fokus kring skadar frå fiske på havbotnen har ei rekke FN-resolusjonar bede FN sin matvareorganisasjon (FAO) og dei internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonane redusere skadeverknader på sårbarer botnhabitat (jf. stengde fiskeriområde i Nordaust-Atlanteren i figur 2.5). FN sin revisjon i 2016 viste lovande resultat for dei områda norske fartøy fiskar i. Globalt er det tillate botnfiske i berre éin prosent av arealet utanfor nasjonal jurisdiksjon. Meir enn 19 internasjonale avtalar og instrument regulerer djuphavsfiske utanfor nasjonal jurisdiksjon. I tillegg har fiskeriforvaltingsorganisasjonane som Noreg er medlem i vedteke arealbaserte stengingar mot botnfiskeri for å verne sårbarer marine økosystem på havbotnen, der den viktigaste for Noreg er Den nord-austatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC, sjå kap. 3.4.1). Ein ny revisjon av internasjonal forvaltning av botnfiske skal finne stad i FN i august 2020.

Tapte fiskereiskap kan halde fram med å fiske i mange år etter at dei er tapt. Dette vert kalla «spøkelsesfiske» og fører til skjult og uønska uttak av fiskeressursar og skalldyr. Tapte reiskap er òg ein av dei største kjeldene til plastforureining frå fiskeria. Yrkesfiskarar er forplikta til å sokne etter tapte reiskap. Viss dei ikkje finn att reiskapen må dette rapporterast. Fiskeridirektoratet har sidan tidleg på 80-talet gjennomført årlege oppryddingstokt langs Norskekysten, og tokta vert stadig utvida til å også omfatte til dømes snøkrabbefiske i Svalbardsona. Nyare

kunnskap viser at områda innanfor grunnlinja har større mengder tapte fiskereiskap enn tidlegare antatt. I 2018 vart det i tillegg til det ordinære toktet gjennomført eit eige tokt for å rydde snøkrabbeteiner på norsk kontinentalsokkel. Under det norske formannskapet i Nordisk ministerråd 2017 vart tiltak mot spøkelsesfiske og marin plastforureining etablert som eit prioritert område for samarbeid mellom dei nordiske landa. Det vart då blant anna sett i gang eit treårig prosjekt kalla Clean Nordic Oceans, leia av Noreg. Prosjektet fokuserer på kartlegging av omfang, erfaringsdeling og å spreie kunnskap om effektive tiltak for å bekjempe spøkelsesfiske. Det er òg gjeve støtte til utviding av miljøprosjektet Fishing for Litter.

Miljøavtalar

Konvensjonen om biologisk mangfald (CBD) inneheld ein strategisk plan med talfesta arealmål for marint vern og andre arealmessige tiltak som skal ha som verknad å hegne om naturverdiar og det økologiske mangfaldet. Noreg har stadfestat mange slike arealbaserte tiltak gjennom fiskerilovgivinga, og departementet arbeider for å gjere dei synlege i det internasjonale arbeidet med å ta vare på det marine miljøet. CBD har nyleg vedteke ein resolusjon for kva type tiltak som skal reknast inn i arbeidet med marint vern, og fiskeriforvaltinga vil spele ei sentral rolle i å oppfylle måla i den strategiske planen. Den strategiske planen går ut i 2020, og under partsmøtet hausten 2020 skal partane i CBD forhandle fram nye mål som skal ta vare på naturen, under den såkalla Post2020-prosessen. Noreg vil jobbe for at dei nye måla i større grad legg vekt på berekraftig bruk enn reine vernetiltak.

CBD, Konvensjonen om internasjonal handel med trua plante- og dyreartar (CITES) og Konvensjonen om migrerande artar (Bonnkonvensjonen) er alle eksempel på globale miljøavtalar som får verknad for forvaltinga av kommersielle fiskeartar. Blant anna har konvensjonane verna seit voksende migrerande artar som hiar og skater.

På oppdrag frå FN si generalforsamling starta forhandlingane om ei ny global havmiljøavtale i 2018. For å tette hòl i eksisterande miljøregelverk for internasjonalt farvatn, tek ein høgde for å adressere utfordringar på tvers av sektorar. Det er semje om at avtalen skal vere juridisk bindande og omfatte utnytting av marine genetiske ressursar, bruk av marine verneområde, konsekvensutgreiingar og kapasitetsbygging i utvik-

lingsland. Ein framtidig ny avtale skal komplettere eksisterande avtalar, som til dømes under FN sin internasjonale maritime organisasjon (IMO), eller dei eksisterande implementeringsavtalane under havrettskonvensjonen, medrekna FN-avtalen om fiske på det opne hav (UNFSA) og regelverk under den internasjonale havbotnmyndigheita (mineralressursar). Det er lite von om å sluttføre forhandlingsmøtet i mars 2020, og ein ventar at FN vil forlenge mandatet for forhandlingane.

Regionale løysingar

NEAFC og Konvensjonen om vern av havmiljøet i det nordaustlege Atlanterhavsområdet (OSPAR) har oppretta beskytta område (engelsk: Marine Protected Areas) i internasjonalt farvatn. NEAFC har sidan 2004 stengt stadig nye område for fiske som dekkjer eit areal større enn Storbritannia og Irland til saman, jf. figur 2.5. I 2008 oppretta dei to organisasjonane eit formelt samarbeid og til saman regulerer dei ei rad ulike aktivitetar. Samarbeidet utgjer ein modell for andre regionar og syner at ei rekke utfordringar må og kan finne sin løysning på regionalt nivå. Men ein del andre statar tek til orde for globale løysingar med blant anna utpeiking av verneområde frå FN sentralt, slik det mellom anna har kome fram i forhandlingane om ein ny havavtale.

Andre arealtiltak

Fiskeriforvaltinga set også i verk andre tiltak for å beskytte ressursane, til dømes forbod mot å fiske med visse reiskapar, tidsavgrensa fiske, opning og stenging av fiskefelt og arealbaserte reguleringar (som korallvern og forbod mot botnfiske). Til saman medverkar alle dei nemnde tiltaka til eit viktig vern for sårbare marine område og økosystem. Noreg har innført ulike arealtiltak for fiskeriverksemrd i omkring 50 prosent av det samla sjøarealet over norsk sokkel, som er kring to millionar kvadratkilometer.

Både i media og gjennom enkelte fagartiklar kan ein få inntrykk av at fiske på det opne hav er uregulert og at det er fritt fram for fiskarane å gjere som dei vil. Dette er ikkje tilfelle. Havrettskonvensjonen og underliggende avtalar set klare reglar til utøvinga av fiskeriaktivitet på det opne hav. God forvalting er likevel avhengig av at alle statar gjennomfører dei pliktene dei har tatt på seg internasjonalt, og gjennom deltaking i internasjonale fora jobbar Noreg kontinuerlig med å oppmøde til dette.

2.4 Kontroll og handheving

Ei berekraftig hausting av fiskeressursane krev at ein kan regulere den totale fiskeriaktiviteten og ha kontroll med det faktiske fisket. Det er utfordrande og krev stor grad av internasjonalt samarbeid, fordi fiskefartøy opererer innanfor jurisdiksjonsområda til mange ulike land og på det opne hav.

FN sin matvareorganisasjon estimerer at om lag 15 prosent av all fangst er fiska ulovleg, og er dermed eit alvorleg trugsmål mot fiskeressursane. Kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) står difor høgt på dagsordenen i kontrollsamarbeidet Noreg har med andre land, i FAO og i dei regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonane.

Det viser seg at ulovleg fiske i ein del tilfelle har bindeledd til anna organisert kriminell verksamhet som menneskehandel, kvitvask av pengar, skattesvik, korruption og anna økonomisk kriminalitet. Det har dei seinare åra vore klart at den omfattande fiskerikriminaliteten må takast på alvor og behandlast på same vis som annan grensekryssande organisert kriminalitet. Internasjonalt arbeider Noreg hovudsakleg med FN sitt kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC) og FNs Utviklingsprogram (UNDP) på dette området, og støtter begge organisasjonane sitt arbeide mot fiskerikriminalitet.

I Noreg har Fiskeridirektoratet ansvaret for ressurskontrollen saman med Kystvakta og salsлага. Saman utarbeider dei nasjonale, strategiske risikovurderingar for å sikre at kontrollressursane vert sette inn der det er mest sannsynleg at lovbroter skjer, og der følgjene av brotsverka er størst. Medan alle etatar har eit ansvar for å førebyggje brotsverk i næringa, har politi og påtale åleine eit ansvar for etterforsking og påtale av fiskerikriminalitet.

Kontrollsamarbeid med andre land

Noreg har tosidige avtalar om kontrollsamarbeid med alle land som har interesser i norske havområde. Kontrollavtalane inneber at partane skal samarbeide om å redusere ulovleg fiske, og omfattar mellom anna rapportering av landingar av fisk frå fartøy frå tredjeland.

Desse avtalane har vore viktige for nedgangen i UUU-fiske i Nordaust-Atlanteren dei siste åra. Ikkje minst har det norsk-russiske kontrollsamarbeidet hatt stor betydning for å få bukt med det ulovlege fisket i Barentshavet. Noreg og Russland utvekslar mellom anna kvoteoversikter og landingsstatistikk gjennom året. Kring årsskiftet gjennomfører partane felles analysar av totalutta-

Figur 2.6 Fiskeridirektoratet si sjøteneste på kontroll

Foto: Jørgen Ree Wiig, Fiskeridirektoratet

ket og uttak knytt til enkeltfartøy. Noreg og Russland utvekslar òg inspektørar og observatørar ved kontrollar på havet og i land.

Noreg og EU har ein avtale om elektronisk utveksling av fangst- og aktivitetsdata ved fiske i kvarandre sine soner. Det er seinare inngått tilsvarende avtalar med Island, Russland og Færøyane. Det er førebels ikkje bestemt når avtalen med Russland vil tre i kraft.

Satellittsporing og elektronisk fangstrapping er viktige element i kampen mot ulovleg fiske og organisert kriminalitet i fiskerisektoren. Det ligg no føre satellittsporingsavtalar mellom dei landa som har felles fiskeriinteresser i Nordaust-Atlanteren.

Svartelister og hamnestatskontroll

Dei regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonane er viktige aktørar i kampen mot UUU-fiske. Noreg har vore ein pådrivar for å få organisasjonane vi er medlem av til å opprette svartelister over fartøy som driv UUU-fiske.

Fordi fartøy som driv UUU-fiske ofte opererer globalt, og fangsten gjerne blir landa utanfor området der fangsten vart teken, har Noreg òg arbeidd for at ulike RFMOar skal godta kvarandre

sine UUU-lister. NEAFC fører til dømes i dag fartøy på si svarteliste dersom CCAMLR, NAFO eller SEAFO kan stadfeste at fartøyet har vore involvert i UUU-fiske.

Den internasjonale avtalen om hamnestatstiltak for å førebyggje, hindre og eliminere ulovleg, urapportert og uregulert fiske (havnestatsavtalen) er eit viktig instrument som skal bidra til betre kontroll med fisket. Avtalen vart vedteken 22. november 2009 og trådde i kraft 16. juni 2016. Noreg er ein av 51 statar og organisasjonar (inkludert EU på vegne av dei 28 medlemslanda) som har ratifisert avtalen, og arbeider for at fleire statar skal slutte seg til. I mai 2017 var Noreg vertskap for det første møtet mellom landa som deltek i avtalen.

Etter avtalen skal partane krevje at informasjon om fartøy og fangst blir sendt til hamnestaten før fartøyet får tilgang til hamna. Denne informasjonen skal styresmaktene i hamnestaten bruke til å forsikre seg om at fartøyet ikkje har vore involvert i UUU-fiske.

Noreg har arbeidd aktivt for at RFMOane skal vedta reglar om hamnestatskontroll og for at desse reglane skal utvidast i samsvar med den globale avtalen. Både NEAFC, NAFO, CCAMLR, SEAFO og ICCAT har vedteke reguleringar om hamnestatskontroll.

Boks 2.2 Ressurskontroll i framtida

29. november 2019 leverte fiskerikontrollutvalet si utgreiing NOU 2019:21 Framtidas fiskerikontroll. Utvalet har sett på korleis Noreg kan få ein meir effektiv kontroll med fiskeria, og gjennom det også gje fortrinn til den norske næringa i sjømatmarknaden.

Utgreiinga har identifisert fleire utfordringar for dagens ressurskontroll. Dei mest sentrale problemområda er mangel på dokumentasjon som kan verifiserast, veikskapar i styresmaktene si informasjonsforvalting og i korleis kontrollansvaret er organisert. Utvalet tilrar å ta i bruk teknologi på nye måtar, endre organiseringa av styresmaktene sitt kontrollarbeid, samt å endre nokre regelverk.

Det viktigaste forslaget er å utvikle eit system for utveksling av data mellom forvaltinga og næringa, som ved hjelp av teknologi automatisk dokumenterer at norsk fisk er lovleg hausta. Systemet skal gje næringa eit effektivt verkty for å dokumentere ressursuttaket, miljøavtrykket og fisken sin vidare gang gjennom verdikjeden og til forbrukaren. Utvalet sitt fleirtal meiner Noreg bør jobbe mot ei framtid der ressursregistering og kvoteavrekning kan skje i det fisken blir fangsta, basert på sanntidsdata frå

havet. Det vil sikre at all fangsta fisk blir registrert rett. I dag blir fangsten registrert når den blir landa, og det er mange incentiv underveis til å oppnå vinning ved å bryte reglar om ilandføringsplikt og plikt til å oppgje korrekte data.

Utvælet tilrar samstundes ei rekkje konkrete tiltak, som vil redusere rommet for regelbrot og gjøre kontrollen meir effektiv. Utvalet tilrar også at styresmaktene samlar kontrollansvaret hos Fiskeridirektoratet, og at salslaga ikkje lenger bør ha offentleg kontrollmynde som er parallel med Fiskeridirektoratet si mynde. Samtidig tilrar utvalet store endringar i direktoratet si organisering av kontroll og informasjonsforvalting.

Utvælet meiner vidare at Kystvakta sin kapasitet til ressurskontroll må styrkast, mellom anna ved å investere meir i droneteknologi. Vidare vert det fremja forslag om å betre det tverretatlege samarbeidet om kontroll med fiskerinaeringa og å styrke politiet sin evne til å førebyggje og etterforske fiskerikriminalitet, bl.a. gjennom ei endra organisering av dette arbeidet.

Utgreiinga vart sendt på høyring med frist 4. mars 2020.

Den globale avtalen om hamnestatstiltak er eit viktig supplement til andre reaksjonar mot ulovleg fiske. Det kan vere kontrollaktivitetar, å føre inn fartøy og andre straffeprosessuelle eller administrative skritt mot dei som kontrollerer eller eig fartøyet.

Globale retningslinjer om flaggstatsansvar

Som eit ledd i kampen mot UUU-fiske vedtok FAO sin fiskerikomite (COFI) globale retningslinjer for flaggstatsansvar i juni 2014. Retningslinjene inneholder mellom anna kriterium for evaluering av flaggstaten samt eit kapittel om samarbeid mellem flaggstarar og kyststarar.

Retningslinjene er ikkje folkerettsleg bindande, og skapar dermed ikkje nye plikter for statane, men konkretiserer korleis ansvarlege flaggstarar bør oppstre. Dei kan vere til hjelp for starar som ynskjer å ta ansvar som flaggstat og bidra til å identifisere starar som ikkje opptrer ansvarleg.

Marknadstiltak – fangstsertifikat

Eit fangstsertifikat dokumenterer at fisken er fanga på lovleg vis i samsvar med gjeldande krav. EU har sidan 2008 stilt krav om at fangstsertifikat skal følgje med når villfanga fisk blir importert. Seinare har fleire statar kravd det same.

Noreg har ein eigen avtale med EU om krava som gjeld når norskfanga fisk skal importeras til EU. Liknande avtalar er inngått med Kina og Ukraina. Tunfiskorganisasjonen ICCAT har i fleire år kravd fangstdokumentasjon ved fangst av makrellstørje, storauge tunfisk og sverdfisk. CCAMLR har også eit system for elektroniske fangstsertifikat for patagonisk tannfisk.

I COFI er det sett i gang ein prosess for å utarbeide globale retningslinjer for fangstsertifikat. Noreg har teke til orde for å få på plass enklare og meir effektive modellar som ikkje utgjer tekniske hinder for handel. Komiteen har sluttar seg til at marknadsretta tiltak skal vere klare, enkle, rettferdige og gjennomsiktige.

Boks 2.3 BarentsWatch – digitale tenester for ein berekraftig havøkonomi

BarentsWatch er eit godt døme på verdien av å samle, utvikle og dele tilgjengeleg informasjon om hav- og kystområde. Ti departement samarbeider om BarentsWatch, eit program som skal utvikle pålitelege og brukarvenlege digitale tenester for datadeling og analyse. Programmet har eit ope og eit lukka informasjonssystem.

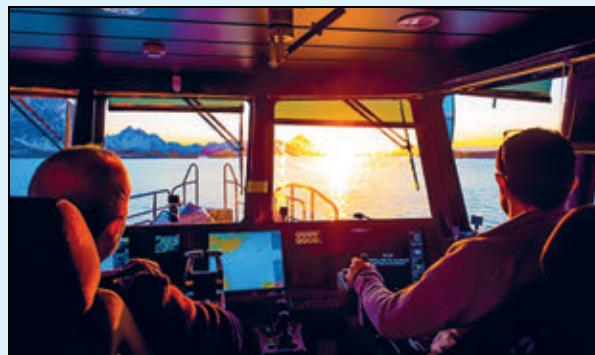
Den opne delen gir tilgang til samanstilte, relevante og oppdaterte offentlege data på www.barentswatch.no. Tenestene er informasjonssystem for fiskarar, inspektørar, navigatørar, arealplanleggjarar og fleire. Dei digitale tenestene er presentert i form av interaktive kart tilpassa dei forskjellige brukarane, kor ønska informasjon kan bli framstilt og filtrert i tråd med brukarane sine behov.

Den lukka delen har eit skjerma overvåkingssystem som effektiviserer operativ innsats på havet og langs kysten. Analysen av data har bidrige til å avdekke ei rekke tilfelle av ulovleg fiske og organisert kriminalitet, både nasjonalt og internasjonalt. Eit eksempel er då eit heilt nettverk av illegale fiskefartøy i Antarktis vart avdekt, desse vart straffeforfulgt i ei rekke jurisdiksjonar. Denne typen internasjonal samhandling og deling av informasjon er ein av berebjelkane i Blå rettferd-initiativet, jf. den oppdaterte havstrategien.

I vår digitale tidsalder kjem ei rekke utfordringar kring datadeling og samanstilling av data og dataanalyse til overflata. Medan innhenting og deling av data er viktig for ein berekraf-

tig havøkonomi, må ikkje dette gå på kostnad av tenester som skal sikre at personvernret og rettstryggleiken til enkeltmenneske vert haldt ved lag. BarentsWatch er eit unikt verktøy som sikrar det tverretatlege arbeidet til styresmakta med forvalting, kontroll, etterforsking og beredskap, medan det tek hand om behovet for deling av påliteleg offentleg informasjon for enkeltmenneske, næring, forsking og forvalting. BarentsWatch sine tenester er fortsatt under utvikling for å møte behovet for digitale tenester i forvaltinga av våre hav- og kystområde.

Den norske løysinga i BarentsWatchprogrammet og skilnaden mellom opne og lukka samanstillingar av data, som også skal vere tilpassa ulike behov, har vore til inspirasjon for fleire andre kyststatar si fiskeri- og havforvalting.

Figur 2.7 BarentsWatch bidrag til eit betre datagrunnlag for kontroll

Foto: Fiskeridirektoratet

Forsterka arbeid mot fiskerikriminalitet

Alle fiskeriresolusjonar frå generalforsamlinga i FN frå 2008 peikar på at det kan vere sambandslinjer mellom ulovleg fiske og annan grenseoverskridande organisert kriminalitet. For å ha ei heilskapleg tilnærming til ulovleg fiske, må vi ta organisert kriminalitet i fiskerinæringa med i vurderinga av framtidige tiltak. Arbeidet mot fiskerikriminalitet er komplisert og involverer både etterretningsmiljøa, politiet, påtalemakta og kontrollstyresmaktene.

Fiskeriforvaltinga sitt analysenettverk (FFA)

Analysenettverket har sidan 2009 arbeidd mot organisert kriminalitet knytt til ulovleg fiske. FFA har sekretariat i Nærings- og fiskeridepartementet og er eit samarbeid på tvers av ei rekke departement og etatar. Analysenettverket består av fagpersonar frå Politiet, Fiskeridirektoratet, Kystvakta, Kystverket, Tolddirektoratet, Arbeidstilstynet og Skattedirektoratet.

Fiskerikriminalitet inneber ofte grov økonomisk kriminalitet, og for å nedkjempe desse brotterverka må ein følgje pengestraumane. Fisk er ei global handelsvare, og kunnskap om kva ruter som blir nytta og på kva måte den ulovlege fisken blir transportert, vil gje oss eit meir heilskapleg

Boks 2.4 Blå rettferd – ei blå økonomi fri frå fiskerikriminalitet

I den nye havstrategi «blå moglegheiter» lanserer regjeringa blå rettferd-initiativet. Initiativet er ei vidareføring av regjeringa sitt internasjonale arbeid mot fiskerikriminalitet og skal mellom anna følge opp og styrke utviklingslanda i deira kamp mot grensekryssande organisert fiskerikriminalitet. I september 2020 inviterer fiskeri- og sjømatministeren ministrane frå alle landa som har tilslutta seg Den internasjonale erklæringa mot grensekryssande organisert fiskerikriminalitet i fiskerinæringa (København-erklæringa) til ein runde bordkonferanse om blå rettferd i FN-byen i København. Målsettinga er å få ei politisk semje om korleis landa saman kan adressera fiskerikriminalitet, med eit særleg fokus på behova til dei utviklingslanda som er hardast ramma av problema. Blå rettferd initiativet er eit samarbeid mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Utanriksdepartementet.

Figur 2.8 Samarbeid på tvers av etatar er berebjelken i Blå rettferd-initiativet. Bilete er frå Palau, kor mange etatar jobbar saman mot fiskerikriminalitet

Foto: Nærings- og fiskeridepartementet

bilde av aktørane som er involverte. Fiskeridirektoratet, Økokrim, Skattedirektoratet og Tolldirektoratet har dei siste åra styrka samarbeidet, mellom anna gjennom arbeidet i FFA. Nettverket lagar oppdaterte, tverretatlege analysar om ulovleg uttak av fisk frå havet og annan kriminalitet i fiskeriverdikjeda, som til dømes ulovleg kapitalflyt som stammar frå omsetning av ulovleg fanga fisk.

I tillegg har Noreg dei siste ti åra støtta det internasjonale arbeidet mot fiskerikriminalitet. Noreg hadde ordførarrolla i Nordisk ministerråd i 2017, og fiskerikriminalitet var då eitt av tema Noreg retta særleg fokus på. I 2017 la Nordisk Ministerråd fram verdas første regionale erklæring mot organisert kriminalitet i fiskerinæringa. Norden har hausta anerkjenning frå ei rekke land og internasjonale organisasjoner for å gå føre og vere pådrivar på dette feltet.

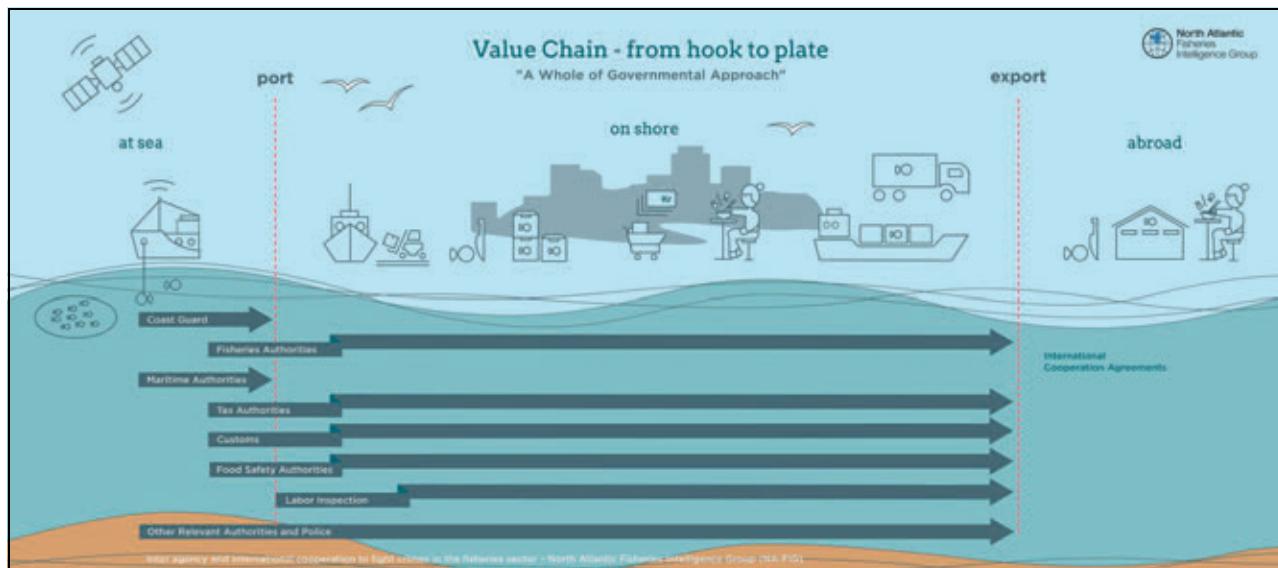
I samarbeid med mellom anna Noreg og Nordisk ministerråd vart det arrangert eit symposium mot fiskerikriminalitet i FN-byen i København 15. og 16. oktober 2018. Under arrangementet vart det vedtatt ei internasjonal ministerklæring mot fiskerikriminalitet, etter initiativ av den norske fiskeri- og sjømatministeren. Erklæringa har verte godt motteken internasjonalt, og har ved inngangen av 2020 støtte frå 27 nasjonar, dei fleste av dei store havnasjonar og mange av dei utviklingsland. Ministrane som deltok på møtet i København vart

einige om at nærings- og fiskeridepartementet skulle vere sekretariat for erklæringa.

Noreg støttar også utviklingslandas arbeid med å nedkjempe alvorlege formar for grensekryssande fiskerikriminalitet. Nokre av desse prosjekta vart avslutta i 2019. I juni 2019 lanserte regjeringa den oppdaterte havstrategien *Blå moglegheiter*. I havstrategien leggjer regjeringa opp til ei vidareføring av bistandsarbeidet mot fiskerikriminalitet gjennom eit nytt initiativ kalla «blå rettferd». Noreg vil gjennom Blå rettferd-initiativet hjelpe utviklingsland med å handtere fiskerikriminalitet og koordinere ein felles innsats mot denne aktiviteten

FN sitt kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC)

FN sitt kontor for narkotika og kriminalitet i Wien i Austrikk er den globale arenaen for å førebygje og nedkjempe kriminalitet. Dei siste åra har organisasjonen auka merksemda om fiskerikriminalitet, blant anna gjennom kontora deira mot økonomisk kriminalitet, container kontroll og miljøkriminalitet. FN sin kriminalitetskommisjon, som er det styrande organet for UNODC, har òg etablert ei ekspertgruppe om organisert kriminalitet på havet. Desse tiltaka er viktige bidrag til arbeidet mot fiskerikriminalitet i framtida.

Figur 2.9 Illustrasjonen viser korleis NA-FIG arbeider langs heile verdikjeden

Noreg tek aktiv del i dette arbeidet og bidrar øg økonomisk. I november 2016 inngjekk Noreg ei fireårig avtale med UNODC for å kjempe mot grensekryssande organisert fiskerikriminalitet. Avtalen var ein del av Fisk for utvikling-programmet der formålet var å hjelpe utviklingsland med å oppdatera lovgjevinga og bidra til kompetanse- og kapasitetsbygging hos politiet, kontroll- og påtalestyresmaktene.

Den nord-atlantiske fiskeretterretningsgruppa (NA-FIG)

NA-FIG vart oppretta i 2015 for å kartlegge økonomisk kriminalitet i fiskeindustrien i Nord-Atlanteren. NA-FIG er eit samarbeidsforum mellom 13 land i det nordatlantiske området som arbeider på tvers av sektorar som politi, fiskeri, skatt, toll, mattryleg og andre relevante myndigheter langs heile fiskeriverdikjeda, for å auke kunnskapen om og hjelpe til å avdekke kriminalitet i fiskeri- og havbruksnæringa.

Nordisk Ministerråd har gitt gruppa støtte til prosjektet «fiskerikriminalitet i eit Nordisk perspektiv» (2017–2019). Prosjektet har involvert representantar for fiskeri, skatt, mattryleg og toll i Danmark, Sverige, Grønland og Noreg, og det er gjennomført ei rekke arbeidsverkstader og seminar i prosjektperioden. Arbeidet har auka samarbeidet mellom styresmaktene i dei nordiske landa, og utvikla samarbeidet med andre medlemsland av NA-FIG. Prosjektet gjennomførte i oktober 2019 ein tverrsektoriell «table top exercise» i København, med representantar frå alle dei nordiske landa og ei rekke medlemsland

i NA-FIG. Den internasjonale erklæringa mot fiskerikriminalitet satt rammene for øvinga, som tok deltakarane gjennom ulike scenario om kriminalitet i fiskerinæringen relatert til alle ledd i verdikjeden.

2.5 Anna internasjonalt fiskerisamarbeid

Fisk er mat

Tilgang til mat er ein viktig menneskerett, og fattigdom, matmangel og svolt er uløyseleg knytte saman. Det vert også reflektert i FN sine berekraftsmål.

Etter berekraftsmål nummer to er alle land forplikt til å «utrydde svolt, oppnå matsikkerheit og betre ernæring, og fremje berekraftig landbruk³». FN si generalforsamling har peika på at global matsikkerheit er den mest krevjande utfordringa i samband med befolkningsveksten. Alle berekraftsmåla til FN heng saman og går over i kvarandre, og utfordrar difor forvalting på tvers av sektorar. Arbeidet med målet om matsikkerheit og ernæring heng òg saman med andre mål, som måla om helse og livskvalitet, reduksjon i matsvinn, livet under vatn og å utrydde fattigdom.

Fisk inneheld ei rekke viktige næringsstoff som kan hindre mangel på viktige mineralar og vitaminar («hidden hunger»), og mange av desse er det lite av i anna mat. Noreg har lagt særleg vekt på fisk som mat i relevante globale fora dei

³ Landbruk inkluderer i denne samanheng fiskeri og akvakultur.

seinare åra. Dette har vore eit langsiktig arbeid som smått om senn har byrja å gi resultat. Debatten om hav, fiskeri og akvakultur har tradisjonelt handla om økonomi eller miljø, medan bidraget til trygg mat og sikre forsyningar har vore mindre vektlagt. Dette blei også peika på av FN sin komité for global matsikkerheit (CFS), som tilrår at mat frå havet må vere med i utforminga av ernærings- og matpolitikk. FN sin fiskeriresolusjon peikar også på sjømaten si aukande betydning for ernæring, helse og i kampen mot fattigdom. Rapporten til Havpanelet «The Future food from the sea» (2019), understreka òg potensialet som ligg i havet med omsyn til betre ernæring og redusert klimabelastning.

I tillegg til at norsk fiskeri og havbruksnæring bidreg direkte med mat, bidreg Noreg også med kompetanse og kunnskap om teknologi, berekraftig forvalting, kontroll, produksjon og kunnskap om samanhengen mellom sjømat, ernæring og helse.

Potensialet for produksjon frå havet er undervurdert og underutnytta. Utfordringa har vore å få etablert den politiske erkjenninga av at auka produksjon av fisk er eit viktig bidrag i arbeidet for matsikkerheit og ernæring. Det har også vore eit mål å få fram kunnskap om verdien av mat frå havet i ein sunn diett, og at forvaltninga av havet må ta omsyn til havet som matfat.

FN si generalforsamling har erklært at tiåret 2016–2025 skal vere FN sitt ernæringsår. WHO og FAO leiar arbeidet og eit av handlingsområda er «berekriftige og robuste matsystem for sunt kosthold». WHO og FAO har oppmoda Noreg til å ta ei aktiv rolle med å rette merksemld mot sjømaten si rolle og havet som matfat under ernæringsåret. Noreg har difor oppretta nettverket «Global Action Network – Food from the Oceans and Inland Waters for Food Security and Nutrition». Nettverket vert leia av Nærings- og fiskeridepartementet og oppgåva er å vere kunnskapsleverandør på korleis sjømat frå hav og innlandsvatn kan bidra til global matsikkerheit og ernæring. Nettverket deler kunnskap om korleis ein kan sikre dei ulike elementa som må på plass for å tryggje matsikkerheit. Desse elementa er tilgang til mat (fysisk, økonomisk), nok mat (rike hav, berekraftig hausting og produksjon, matsvinn), trygg mat (reine hav, hygiene, framandstoff), sunn mat (næringsstoff, fôr), ernæringsmessige behov (sunt kosthold), og preferansar (kvalitet, produktutvikling, matvaner, kultur). Nettverket har også drøfta område som behovet for meir kunnskap om hausting av mesopelagiske artar, samt korleis produksjon av mat på

hav og land kan sjåast i samanheng. Nettverket rapporterer sin aktivitet til FN si generalforsamling.

Reduksjon av matsvinn er viktig for matsikkerheit. Frå norsk side har ein auka merksemld om matsvinn (mål 12). Det hjelpt lite å produsere meir mat om den ikkje når fram til forbrukarane, eller er bedervat på marknadsplassen. FAO har rekna ut at 35 prosent av all fisk som blir fiska og oppdretta går tapt. Det utgjer om lag 50 millionar tonn mat.

Utviklingssamarbeid

Norsk havressursforvalting nyt stor respekt internasjonalt og har spelt ei sentral rolle i utforminga av internasjonale fiskeriregelverk, inkludert avtalar om botnfiske, hamnestatskontroll, utkast og bifangst. Noreg får difor mange førespurnader fra utviklingsland om å bidra til å utvikle deira fiskeri- og havbruksnæring.

Eit samarbeidsprosjekt for utviklinga av fiskeriforvaltinga i Sri Lanka vart oppretta i januar 2017. Prosjektet kom i stand etter ynskje frå begge land og varte ut 2019.

«Fisk for utvikling»

Utanriksdepartementet koordinerer det interdepartamentale arbeidet med programmet «fisk for utvikling». Programmet vart lansert i 2015 for å auke effekten av bistand knytt til berekraftig bruk av levande marine ressursar.

For å følgje opp ynskjer og oppmodingar frå utviklingsland trekkjer Utanriksdepartementet og Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) på norsk fiskerifagleg kompetanse.

Anna tosidig fiskerisamarbeid

Norske fiskeristyresmakter har tosidige samarbeidsavtalar med fleire land, såkalla MoUar (engelsk: Memorandum of Understanding). Avtaleane med USA, Canada og India er dei kor det er mest aktivitet.

Basert på MoUane har Noreg årlege møter med fiskeristyresmaktene i USA og Canada. Møta gjev hove til å drøfte saker der det er usemjø, samt til å diskutere initiativ og samarbeid i internasjonale forum som FAO, OECD, WTO og i aktuelle RFMOar. I det tosidige forholdet med USA er det særleg spørsmål om UUU-fiske og oppfølging av vedtak i internasjonale forum som FAO og forskingssamarbeid som står sentralt.

Figur 2.10 Marokkanske teknikarar frå ulike forskingsinstitutt seglar med EAF Nansen langs Afrika sin vestkyst. Denne delen av toktet gjekk frå Cap Cantin til Tanger i Marokko.

Foto: Lucilla Giulietti, EAF Nansen

Dei siste åra har amerikanske styresmakter innført regelverk som kan påverke andre land sin tilgang til marknad for sjømat. Dette er dels motiverert av ynskje om å kjempe mot UUU-fiske, dels for å få andre land til å redusere bifangst av sjøpattedyr i kommersielt fiske. Frå norsk side har ein innvendingar mot måten USA har gått fram på i desse sakene.

Noreg og India sitt samarbeid på fiskeriområdet har røter attende til 1952 og vart vitalisert med ein ny MoU i 2010. Samarbeidet omfattar forsking, utstyr og teknologi, fiskeri- og havbruksforvalting, kvalitet, fiskehelse og miljø, samt samarbeid gjennom globale organisasjonar og prosesser. I det vidare samarbeidet vil det bli lagt særleg vekt på å utvikle marint oppdrett i merdar og overføre norsk teknologi og utstyr.

Boks 2.5 EAF Nansen-programmet

Nansen-programmet har vore ein hjørnestein i norsk fiskeriutviklingssamarbeid heilt sidan 1970-talet. Programmet er tufta på ein avtale inngått med FAO om at Noreg skulle stille til disposisjon og drifte eit fiskeriforskningsfartøy. Skipet, som fører både norsk flagg og FN-flagg, utgjer hovudverktøyet for ressursprogrammet. Sidan 1975 har over 60 land i Afrika, Asia, Mellom-Amerika og Sør-Amerika fått assistanse til kartlegging og overvaking av fiskeressursar, og med opplæring og utdanning. For mange land har slik kartlegging gjeve eit særsviktig datagrundlag for berekraftig fiskeriforvalting og investeringsplanar i flåte og industri. Ressurskartlegginga frå Nansen-programmet er i fleire område dei einaste bestandsoversiktene som eksisterer. Frå 2017 vart «Science plan» for Nansen utvida med trygg og sunn sjømat, og prøvane samla inn vart analysert for miljøgifter og næringsstoff. Kontaktnetta i landa vart utvida med kompetanse innan matsikkerheit og ernæring.

I tråd med moderne krav til fiskeriforvalting har programmet endra seg og utvikla seg i retning av ei økosystembasert fiskeriforvalting (engelsk: Ecosystem Approach to Fisheries, EAF).

Nansen-programmet har følgjande hovedoppgåver:

- Stønad til nasjonal og regional fiskeriforvalting ved å planlegge og innføre nye forvaltingssystem i samsvar med EAF-prinsipp;
- Økosystemvurderingar og overvaking;
- Kapasitets- og kompetansebygging i nasjonale institusjonar og lokale organisasjonar.

Ansvaret for planlegging, økonomi, gjennomføring og rapportering under EAF Nansen-programmet ligg hos FAO. Havforskningsinstituttet i Noreg er ansvarleg for drifta av forskningsfartøyet og hovedansvarleg for den vitskaplege delen av programmet, medan Fiskeridirektoratet bidreg med kapasitetsbygging på fiskeriforvaltingsområdet. Det første fartøyet, F/F Dr. Fridtjof Nansen, vart bygd i 1974. Ho blei erstatta av eit nytt fartøy i 1993. I 2016 vart dette skipet overtatt av Nærings- og fiskeridepartementet og etter ei omfattande oppussing innlemma i den norske forskningsflåten. Det tredje Dr. Fridtjof Nansen vart bygd i Spania og overteke av Norad i januar 2017. I 2019 segla skipet langs vestkysten av Afrika.

Figur 2.11 Det nye fartøyet F/F Dr. Fridtjof Nansen

Foto: Kjartan Mæstad, Havforskningsinstituttet

3 Fiskeriavtalane for 2020

3.1 Oversikt over avtalane

Med bakgrunn i det havrettslege rammeverket fører norske styresmakter kvart år forhandlingar med andre land om forvaltinga av felles fiskeriresursar. Noreg inngår både tosidige og fleirsidige avtalar om forvaltinga av bestandar vi deler. I tillegg blir det inngått avtalar i dei internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonane der Noreg deltek.

Det er tre overordna mål som ligg til grunn for Noreg sin medverknad i ulike forhandlingsprosessar og internasjonale ressursforvaltingsfora:

- Å fremje ei berekraftig forvalting av dei levande marine ressursane, basert på den best tiljengelege vitskaplege kunnskapen og ei økosystembasert tilnærming;
- Å sikre Noreg ein rettferdig del ved kvotefordeling av felles regulerte bestandar;
- Å sikre tilfredsstillande kontroll og handheving innan dei forvaltingsregima der Noreg tek del.

3.2 Tosidige avtalar

Noreg har ført forhandlingar og inngått avtalar for 2020 med Russland, EU, Færøyane og Grønland. Det er også ført forhandlingar og inngått avtalar med EU, på vegne av Danmark og Sverige, om fiske i Skagerrak og Kattegat, og med EU, på vegne av Sverige, om svensk fiske i Noreg si økonomiske sone. Noreg har også samarbeidd med

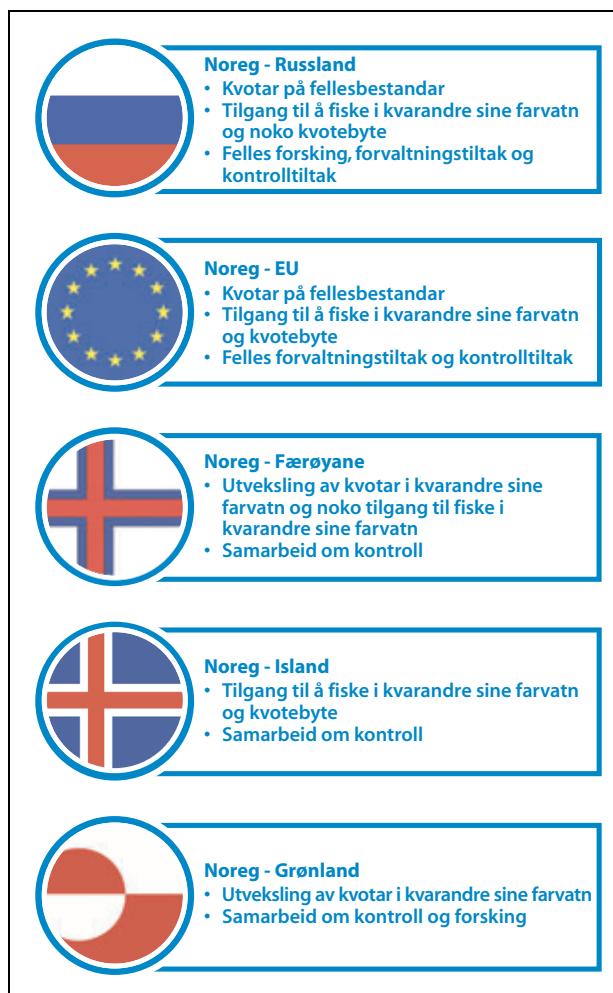

Figur 3.1 Måla for det internasjonale fiskerisamarbeidet

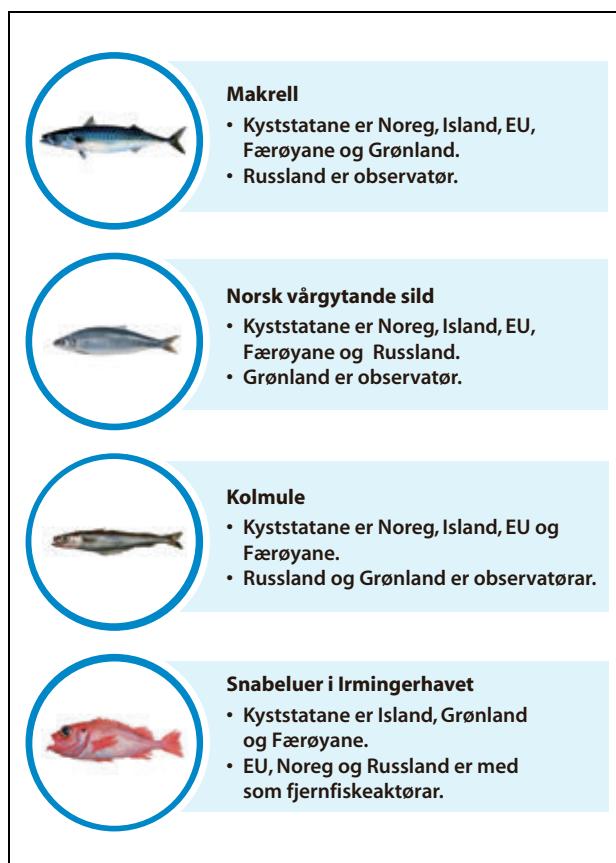
Island om kvotebyte og oppfølging av Smothhol-avtalen. Figur 3.2 gjev ein oversikt over dei tosidige avtalane Noreg inngår.

Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar

Forhandlingane om kyststatsavtalane gjeld forvalting og fordeling. Noreg har teke del i kyststatsforhandlingar om dei store vandrande bestandane makrell, norsk vårgytande sild og kolmule for 2020. For makrell er rammeavtalen frå 2014 mellom Noreg, EU og Færøyane forlenga og vil vare ut 2020, med høve til å forlenga i

Figur 3.2 Oversikt over dei tosidige avtalane Noreg har med andre land

Figur 3.3 Oversikt over kyststatsavtalane der Noreg deltek

ytterlegare eitt år. For norsk vårgytande sild og kolmule er partane samde om totalkvoter (TAC) for 2019. Noreg har også forhandla om og inngått ein ny avtale med Island og Grønland om regulering av lodde i området mellom Island, Grønland og Jan Mayen. I tillegg er det forhandla om fleirsidige avtalar om forvaltinga av snabeluer i Irmingerhavet, Barentshavet og Norskehavet med ulike partar.

Internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonar

FN-avtalen om fiske på det opne hav pålegg kyststatane og statar som fiskar på det opne hav å delta i regionalt samarbeid om forvaltinga av vandrande fiskebestandar. Noreg legg stor vekt på det internasjonale samarbeidet om fiskeriforvalting og deltek i fleire regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar – dei såkalla RFMOane. I tillegg deltek vi aktivt i nokre globale organisasjonar. Ei oversikt over organisasjonane Noreg deltek i finst i figur 3.4.

Delegasjonane

Når Nærings- og fiskeridepartementet utnemner delegasjonar til dei ulike fiskeriforhandlingane, ligg det ei balansert vurdering til grunn. Det blir lagt vekt på at partane forhandlingane vedkjem skal vere representerte, at delegasjonen må ha ein handterleg storleik og dessutan forhandlingstaktiske omsyn. Tradisjonelt har delegasjonane hatt representantar frå Nærings- og fiskeridepartementet, Utanriksdepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskinsinstituttet, Noregs Fiskarlag, Norsk Sjømannsforbund, Sjømat Noreg og Noregs Kystfiskarlag. Dei seinare åra har Kommunanes Sentralforbund, Troms og Finnmark statsadvokatembeter, Kystvakta og Sametinget vore medlemar av delegasjonen til dei tosidige forhandlingane med Russland. Det vert vurdert frå år til år kven forhandlingane er relevante for.

3.2.1 Noreg – Russland

Fiskerisamarbeidet mellom Noreg og Russland er formalisert gjennom avtalen av 11. april 1975 om samarbeid innan fiskerinæringa og avtalen av 15. oktober 1976 om gjensidig fiskerisamarbeid. Avtale regulerer ei gjensidig plikt til samarbeid om praktiske spørsmål innanfor fiskeriforvaltinga og til å gjennomføre konsultasjonar om desse spørsmåla, med særleg vekt på tiltak for å ta vare på bestandane og koordinere fiskerivitskapleg forsking.

Med bakgrunn i avtale, har Noreg og Russland gjennom Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen ført årlege forhandlingar om totalkvotor og reguleringstiltak for bestandane vi deler i Barentshavet. Til fellesbestandane reknar vi nordaustarktisk torsk, nordaustarktisk hyse, blåveite, snabeluer og lodde.

Partane fastset totalkvotor og fordeler kvotane mellom Noreg, Russland og tredjeland. Partane avtalar også gjensidig rett til å delta i fisket i kvarandre sine soner og byter kvotor som gjeld både fellesbestandar og nasjonale bestandar. I tillegg omfattar avtale harmonisering av teknisk regelverk og det vert utarbeidd felles fiskerivitskapleg forskingsprogram.

Noreg og Russland har forvaltingsreglar for torsk, hyse og lodde som legg fast bestandsnivå og tiltaksgrenser som grunnlag for å fastsetje kvotor. I 2016 vart reglane reviderte. Det vart vedteke ny forvaltingsregel på torsk, medan dei gjeldande reglane for hyse og lodde vart vidareført. Alle forvaltingsreglane skal ligge fast i 5 år.

Organisasjon	Formål	Medlemmar
 NEAFC Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen	Berekraftig bruk, rasjonell forvaltning og kontroll av marine artar i konvensjonsområdet.	Danmark (på vegne av Færøyane og Grønland), EU, Island, Noreg og Russland.
 NAFO Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen	Bidra til langsiktig bevaring, optimal utnytting og rasjonell forvaltning av fiskeressursane i konvensjonsområdet.	12 medlemsland. Fire er kyststatar til konvensjonsområdet: USA, Canada, Frankrike og Danmark.
 SEAFO Den søraustatlantiske fiskeriorganisasjonen	Langsiktig og berekraftig bruk av marine ressurser i søraustatlanteren.	Medlemmar i SEAFO er Angola, Namibia, Sør-Afrika, EU, Noreg, Japan og Sør-Korea.
 CCAMLR Kommisjonen for bevaring av marine levande ressursar i Antarktis	Bevare dei levande marine ressursane i Antarktis. Det omfattar rasjonell utnytting.	24 statar pluss EU er medlemmar, i tillegg til 11 tiltredande statar.
 ICCAT Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk	Bevare og forvalte tunfisk og tunfiskliknande artar i Atlanterhavet og Middelhavet.	52 partar (medrekna EU som ein part).
 NAMMCO Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen	Samarbeid om forsking, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren.	Noreg, Grønland, Færøyane og Island er medlemmar. Danmark, Russland, Canada og Japan er observatørar.
 IWC Den internasjonale kvalfangstkomisjonen	Bevaring og berekraftig fangst av storkval Verne kvalbestandar mot overbeskatning og sørge for utvikling i kvalfangstnæringa, basert på vitskapleg grunnlag.	89 partar.

Figur 3.4 Oversikt over internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonar som Noreg deltek i

Partane er einige om å forvalte kongekrabbebestanden kvar for seg i sine respektive økonomiske soner, men drøftar resultata frå felles forskingsinnsats om krabben på dei årlege sesjonane. Partane er einige om at snøkrabben er ein sedentær art underlagt høvesvis norsk og russisk sokkeljurisdiksjon, og at eit uttrykkeleg samtykke frå kyststaten er nødvendig for å kunne drive fiske på arten.

Det er semje mellom dei to landa om ei fast prosentvis fordeling av fellesbestandane. Etter at det er fastsett kvote til tredjeland blir kvotane for nordaustarktisk torsk og nordaustarktisk hyse fordelte med 50 prosent til kvar av partane Russland og Noreg. Loddekvoten er fordelt med 60 prosent til Noreg og 40 prosent til Russland. Kvoten for blåkveite er fordelt med 51 prosent til Noreg, 45 prosent til Russland og 4 prosent til tredjeland for fiske i fiskevernsona ved Svalbard. I 2014 vart Noreg og Russland også einige om fordelinga av snabeluerbestanden. Etter dette er snabeluekvoten fordelt med 72 prosent til Noreg, 18 prosent til Russland og 10 prosent til tredjeland.

Dei siste åra er det lagt stor vekt på å utvikle felles tekniske reguleringstiltak for fisket i Barentshavet og Norskehavet. Tiltaka er basert på vitskaplege analysar. Det er også utvikla ein felles metodikk for å analysere det totale uttaket av torsk og hyse i Barentshavet.

2020-avtalen

Kvotearvtalet for 2020 mellom Noreg og Russland vart underskrive i Petrozavodsk 17. oktober 2019, på den 49. sesjon til Den blanda norsk-russiske fiskerkommisjonen. Den avtalte totalkvoten for fellesbestandane og fordelinga mellom Noreg, Russland og tredjeland er ført opp i tabell 3.1. Tabellane 3.2 og 3.3 på neste side viser ei oversikt over norske kvotar i russisk økonomisk sone og russiske kvotar i norsk økonomisk sone.

Tabell 3.1 Fastsette kvotar¹ for fellesbestandane i Barentshavet i 2020 (tonn)

Fiskeslag	TAC	Kvotar til Noreg	Kvotar til Russland	Kvotar til tredjeland
Nordaustarktisk torsk ²	738 000	313 277	322 277	102 446
Nordaustarktisk hyse	215 000	105 159	96 159	13 682
Blåkveite	27 000	13 755	12 225	1 020
Snabeluer	55 860	37 219	13 055	5 586

¹ Kvotar etter byte av kvotar, men før tilbakeføring av ubrukt tredjelandskvot.

² Inklusive forskingsfangst, eksklusivt norsk kysttorsk.

Figur 3.5 Delegasjonsleiarane Ilja Vasiljevitsj Sjestakov og Morten Berg ved underskrivinga av den norsk-russiske fiskeriavtalet for 2020

Foto: Nærings- og fiskeridepartementet

Partane vart einige om ei totalkvote for nordaustarktisk torsk på 738 000 tonn i 2020. Dette inneber ei vidareføring av forsvarleg og berekraftig forvalting av bestanden. Totalkvoten er fordelt mellom Noreg, Russland og tredjeland etter same mønster som tidlegare år. Dette er ein oppgang på 13 000 tonn frå fjorårets kvote. Den norske kvoten for 2020 er 334 277 tonn, inkludert 21 000 tonn kysttorsk og 7 000 tonn avsett til forsking.

For nordaustarktisk hyse har Noreg og Russland avtalt ei totalkvote på 215 000 tonn. Dette er ein auke på 43 000 frå 2019.

Noreg og Russland vedtok også å vidareføre kvotefleksibilitet mellom år i fisket etter torsk og hyse. Vedtaket inneber at partane kan overføre inntil 10 prosent av kvoten til neste år, eller fiske inntil 10 prosent av neste års kvote på forskot.

Tabell 3.2 Norske kvotar i russisk økonomisk sone i 2020 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar
Torsk	200 000
Hyse	47 000
Blåkveite	13 005
Snabeluer	37 219
Reker	4 500
Grønlandssel	7 000 dyr
Steinbit	2 500
Flyndre	200
Andre artar	500

Tabell 3.3 Russiske kvotar i norske havområde i 2020 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar
Torsk	200 000
Hyse	47 000
Blåkveite	11 475
Sei	12 000
Steinbit	5 000
Uer og snabeluer	14055
Kolmule	20 219
Norsk vårgytande sild	67 381
Andre artar	2 500

Noreg har tradisjonelt gjeve Russland tilgang til å fiske store delar av torske- og hysekvote sine i vår økonomiske sone. Dette er både fordi fisken er større lenger vest og fordi ei vestleg fordeling av fisket gjer kontrollen enklare. Avtalen for 2020 gjev mellom anna partane rett til å fiske inntil 200 000 tonn torsk i kvarandre sine soner.

Totalkvoten for blåkveite er 27 000 tonn i 2020, på same nivå som i 2019.

Med bakgrunn i bestandssituasjonen, blei det bestemt i samsvar med forvaltingsregelen at det ikkje blir åpna for loddefiske i 2020.

Det er fastsett ein totalkvote for snabeluer på 55 860 tonn for 2020. Det er ein auke på 2 103 tonn frå 2019.

Marin forureining blir sett på som ei stadig større global utfordring, og det er også eit veksande problem i Barentshavet. Partane er einige om å kjempe mot marin forureining som kjem frå fiskeriaktivitet gjennom kartlegging, forsking og erfarringsutveksling.

Kontrollsamarbeid

Noreg og Russland har sidan starten av 1990-talet gradvis utvida fiskerisamarbeidet til å omfatte forvaltings- og kontrollspørsmål. I 1993 vart Det permanente utval for forvaltings- og kontrollspørsmål på fiskerisektoren (DPU) etablert under Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen. DPU er eit samarbeid mellom dei utøvande fiskeristyresmaktene i begge land. I dag samarbeider kontrollstyresmaktene i dei to landa tett og utvekslar informasjon om fangst- og landingsdata. Dette inkluderer fast utveksling av informasjon om omlasting til havs og landingar i tredjelands hamner av fisk som hører til fellesbestandar i Barentshavet og Norskehavet.

Noreg og Russland er einige om å halde fram med samarbeidet om inspeksjonar av fiskefartøy både i NEAFC sitt reguleringsområde og i Barentshavet. Begge landa gjev difor inspektørar hove til å vere på den andre parten sine fartøy for å observere under inspeksjonane.

Noreg og Russland er også einige om å vidareføre arbeidet i analysegruppa, som er samansett av representantar frå Fiskeridirektoratet, Kystvakta, Det føderale fiskeribyrået si territoriale avdeling for Barentshavet og Kvitsjøen og Russlands sikkerheitsstyremakt si grenseavdeling i Murmansk fylke. Analysegruppa samkøyrrer informasjon på fartøynevå både for norske og russiske fartøy, og har vore sentral i arbeidet mot ulovleg fiske i Barentshavet, som var eit stort problem fram til midten av 2000-talet. Det er i åra 2009–2018 ikkje avdekkja ulovleg overfiske av torsk og hyse i Barentshavet og Norskehavet.

Ulike grupper i Fiskerikommisjonen har dei siste åra arbeidd med å harmonisere det tekniske regelverket for fisket i Barentshavet og Norskehavet, samt med spørsmål knytt til utkast av fisk.

3.2.2 Noreg – EU

Strukturen i avtalane

På grunnlag av rammeavtalen med EU om fiskeri har Noreg frå 1978 og fram til i dag inngått årlege kvoteavtalar om Noreg og EU sitt fiske i Nordsjøen, Noreg sitt fiske vestom Dei britiske øyane og EU sitt fiske i Noreg si økonomiske sone i Barentshavet. Noreg blir òg tildelt kvotar frå EU i grønlandske farvatn. Avtalen inneholder føresegner om forvalting av felles fiskebestandar og gjensidig løyve til å fiske i den andre parten si fiskerisone. Partane har såleis eit felles ansvar for å forvalte fiskeressursane i Nordsjøen.

Eit anna element i kvoteavtalen er byte av kvotar på dei eksklusive bestandane og på enkelte bestandar i Nordsjøen og vestom Dei britiske øyane. I denne utvekslinga av kvotar skal det vere balanse i dei gjensidige tildelingane.

Nivået og omfanget av kvotebytet har tradisjonelt sett vore ei vidareføring av tidlegare fiskebestandar hos partane, men nivået er òg avhengig av variasjonar i storleiken på dei ulike bestandane. Dei seinare åra har det utvikla seg ein situasjon der torskekvoten Noreg tilbyr EU har vore høg, og EU har ikkje kunne kompensert heile tilbodet med kvotar til Noreg. Dette gjer at Noreg i 2020 har halde tilbake 8 429 tonn torsk.

Fellesforvaltinga

Noreg er i ein kontinuerleg prosess med EU i spørsmålet om langsiktige tiltak i forvaltinga av viktige kommersielle fiskebestandar i Nordsjøen. Sjølv om vi ikkje gjer alt likt, har Noreg og EU eit godt og tett samarbeid på fiskeriforvaltingsområdet.

Boks 3.1 Brexit og fiskeriforvalting

DStorbritannias si utmelding frå EU vil gjere at Noreg då må forhandle med både Storbritannia og EU om fiskebestandane i Nordsjøen. Storbritannia gjekk ut av EU 31. januar 2020 med ein overgangsavtale. Kvoteavtalen mellom Noreg og EU vil difor gjelde for Storbritannia ut 2020.

Storbritannia blir ein betydeleg fiskerinasjon i Nordaust-Atlanteren når landet går ut av EU, og det vil vere behov for ein ny samarbeidsplattform i Nordsjøen mellom EU, Storbritannia og Noreg.

Noreg har god bilateral dialog med både EU og Storbritannia om fremtidas samarbeid. Vi har i møter med høvesvis EU-kommisjonen og Storbritannia skissert moglege tilnærmingar for korleis framtidige nye trepartssamarbeidet skal sjå ut.

Hovudpoenget frå norsk side er at det må leggast opp til eit trepartssamarbeid om forval-

ting av fellesbestandar i Nordsjøen. Vi ønskjer eit noko meir formalisert samarbeid enn det vi har i dag. Målet er ein ny treparts-rammeavtale om kva vi skal samarbeide om og korleis.

Det skal prioriterast å bli einige om tilgang til å fiske i kvarandre sine farvatn og å finne ei ny ordning for byte av fiskekvoter.

Det har ikkje vore mogleg å føre samtalar mellom dei tre partane samstundes, fordi Storbritannia var medlem til 31. januar i år. Vi har difor hatt ei rekke bilaterale samtalar med Storbritannia og EU-kommisjonen kvar for seg.

Noreg skal også ta inn Storbritannia på ein god måte i eksisterande kyststatsavtaler om dei store pelagiske bestandane makrell, norsk vårgytande sild og kolmule, kor også andre partar i Nordaust-Atlanteren har andelar og interesser. I tillegg vil vi inkludere Storbritannia i relevante regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner (RFMO'ar).

Noreg og EU hadde forvaltingsplanar for fellesbestandane i Nordsjøen som skal ta seg av omsynet til ei forsvarleg forvalting og bidra til føresielege rammer. Desse planane er eit viktig verktøy for forvaltarane. På grunn av interne avgjersleprosessar i EU har det vore utfordrande å revidere desse planane.

I arbeidet med å forbetre skattleggingsmønsteret i Nordsjøen, har utkast av fisk vore ei utfording. EU har mange år praktisert eit utkastpåbod, medan utkast av fisk er forbode i Noreg.

Gjennom forvaltingssamarbeidet med EU har vi etter kvart vorte einige om tiltak for å redusere utkast, mellom anna har EU innført forbod mot utsortering (high-grading). Noreg og EU har også kvar sine system for stenging og opning av fiskefelt for å verne yngel og småfisk.

EU har vedteke ein reform av sin felles fiskeripolitikk som mellom anna inneber forbod mot utkast av fisk. Sjølv om reformvedtaket inneheld fleire unntak er det eit viktig steg i rett retning. Forbodet har vorte implementert stegvis og fullført i 2019.

Kontroll

Arbeidet for skjerpa kontroll og overvaking av ressursuttaket er ei viktig oppgåve. Dette skjer til dømes ved å utveksle fangststatistikk og landingsdata, inklusiv fiskeriaktivitet frå tredjeland, ved å utveksle observatørar som kontrollerer og overvaker, og ved satellittsporing av fiskefartøy. I tillegg til satellittsporing er elektronisk fangstrapping viktig i samband med kontroll. Noreg og EU har ein avtale om elektronisk utveksling av fangst- og aktivitetsdata ved fiske i kvarandre sine soner. Det blir lagt særleg stor vekt på kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske. Noreg og EU har styrka samarbeidet om kontroll, og for 2020 er partane einige om å vidareføre arbeidsgruppa for kontroll av nordsjøbestandane.

2020-avtalen

Noreg og EU underteikna 13. desember 2019 ein kvoteavtale for 2020. Kvotane er endra samanlikna med 2019. Fleire kvotar er reduserte. Det står dårleg til med torsken i Nordsjøen og Skagerrak og fjarårets forhandlingar med EU blei krevande. Torskekvoten er halvert. Det er likevel det faktiske uttaket av torsk som betyr noko. Ein lav kvote åleine vil ikke bygge opp igjen bestanden. Det sat sast derfor på å bli einige om fleire tiltak for å hindre utkast og betre beskyttelse av småtorsk.

Tabell 3.4 Kvotar for felles forvalta bestandar i Nordsjøen i 2020(tonn)

Fiskeslag	TAC	Kvotar til Noreg	Kvotar til EU
Torsk	14 718	2 502	12 216
Hyse	35 653	7 900	27 752
Sei	79 813	41 703	38 110
Kviting	17 158	1 216	15 942
Raudspette	146 852	10 280	136 572
Norsdsjøsild	385 008	111 652	273 356

Tala inkluderer overføring av 300 tonn hyse og 500 tonn kviting frå Noreg til EU og 200 tonn sei frå EU til Noreg.

Tabell 3.5 Byte av kvote mellom Noreg og EU i Nordsjøen og vest av Dei britiske øyane (tonn)

Fiskeslag	Kvotar til Noreg i EU-sona	Kvotar til EU i norsk sone
Augepål	14 500	
Sei	940	
Blålange	250	
Lange	8000	1 350
Brosme	2 923	170
Brisling	10 000	
Blåkveite	1 250	
Kombinert kvote	280	
Reker		200
Hestmakrell	2 550	
Andre artar	6750	11 000
Tunge		10
Breiflabb		1 700
Sjøkreps		600
Kolmule	99 900	

Ein kombinasjon av lave torskekвotar, stramme bifangstreglar og stengte områder er nødvendig for å sikre ei god gjenoppbygging, og ein kombinasjon av dette blei løysinga for vegen vidare.

Byteavtalen vart balansert. For Noreg er det kvotane på sei, sild og torsk som er viktigast. Tabellane 3.4–3.7 viser byte av kvotar mellom

Tabell 3.6 Kvotar til EU på eksklusive norske bestandar nord for 62°N i 2020 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar
Norsk-arktisk torsk	21 518
Norsk-arktisk hyse	1100
Sei	2 550
Blåkveite (bifangst)	50
Anna (bifangst)	350

Tabell 3.7 Kvotar til Noreg frå EU i Grønland si sone i 2020 (tonn)

Reker	1 200
Blåkveite	1 150
Uer	561
Skolest og isgalt	65
Lodde ¹	10 000

¹ Loddkvoten kan fiskast på Island

Noreg og EU, kvotar til EU på norske bestandar nord for 62°N og kvotar til Noreg frå EU i Grønland si sone.

Fisket i Skagerrak/Kattegat

EU forhandlar om fiske i Skagerrak på vegne av Danmark og Sverige.

Avtalen fastset totalkvotar og fordelinga av desse for bestandane torsk, hyse, kviting, raudspette, sild, brisling og reker. Det norske fisket utgjer ein liten del av det totale fisket, og silde- og rekefisket er av størst interesse for norske fiskarar. EU (Danmark og Sverige) har størstedelen av dei enkelte kvotane.

Noreg og EU vart 13. desember 2019 einige om reguleringane for fisket i Skagerrak og Kattegat i 2020. Tabell 3.8 viser fordelinga av kvotane.

Det er fastsett ein bifangstkvote på totalt 6 659 tonn nordsjøsild i industritrål fisket og i brislingfisket i Skagerrak/Kattegat i 2020. Norske fiskarar kan i 2020 fiske inntil 50 prosent av den norske skagerrakkvoten på sild i norsk sone av Nordsjøen.

Dei årlege avtalane om fisket i Skagerrak/Kattegat har tidlegare bygd på trepartsavtalen av 1966 mellom Noreg, Danmark og Sverige. Ifølgje denne avtalen var farvatnet utanfor 4 nautiske mil

Tabell 3.8 Kvotar i Skagerrak og Kattegat i 2020 (tonn)

Fiskeslag	TAC	Kvotar til Noreg	Kvotar til EU
Torsk	2 103	68	2 053
Hyse	2 193	92	2 100
Kviting	1 660	30	1 630
Raudspette	19 647	393	19 254
Reker	4 430	2 065	2 366
Sild	24 528	3 271	21 257
Brisling	13 312	998	12 314

å sjå på som opne hav. I dag har landa territorialfarvatn på 12 nautiske mil og økonomisk sone utanfor det. Det finst såleis ikkje opne hav i Skagerrak. Med sikte på å endre rammeverket, slik at det vart i tråd med moderne havrett, starta Noreg difor ein prosess som etter kvart resulterte i at Noreg sa opp Skagerrak-avtalen i 2009. Overeinkommen tok slutt 7. august 2012. Ein ny avtale om norsk, dansk og svensk fiske i Skagerrak vart endeleg signert 15. januar 2015.

Sverige

Utvidinga av norsk fiskerijurisdiksjon i 1977 fekk også noko å seie for svenske fiskarar som hadde hatt eit tradisjonelt fiske i Nordsjøen i område som etter 1977 inngjekk i Noregs økonomiske sone. Desse fiskarane hadde ikkje alternativt driftsgrunnlag langs svenskekysten. Dette var bakgrunnen for at Noreg tilbaud Sverige ein nablandsavtale om fiskeri, som sikra svenske fiskarar retten til å halde fram med eit begrensa fiske i norsk sone i Nordsjøen. Svenske fiskarar får tildekt kvotar på torsk, hyse, kviting, lyr, sei, sild, makrell, reker og industrifisk. Strukturen i avtalen med Sverige har vore stabil, og det har såleis ikkje blitt opna for nye fiskeri.

Kvotearvtalet om svensk fiske i den norske delen av Nordsjøen i 2020 vart underskriven av Noreg og EU 13. desember 2019. Sjå tabell 3.9 for ei oversikt over kvotane. Kvotane er med nokre få små endringar ei vidareføring av nivået frå 2019.

Tabell 3.9 Kvotar til Sverige i norske farvatn i 2020 (tonn)

Norsk økonomisk sone sør for 62°N	Kvotar
Torsk	382
Hyse	707
Sei	880
Lyr og kviting	190
Reker	123
Sild	886
Makrell	271
Industrifisk (augepål, kolmule, tobis)	800

Andre fiske slag skal vere på eit tradisjonelt nivå.

3.2.3 Noreg – Færøyane

Noreg og Færøyane vart 18. desember 2019 einige om ein tosidig avtale om fiskerisamarbeid og kvotebytte for 2020. Avtalen byggjer på ein rammeavtale frå 1979 om gjensidige fiskerettar. Strukturen i bytet går grovt sett ut på at Færøyane får torsk, sei og hyse i Barentshavet, medan Noreg får botnfisk og makrell av Færøyane. I tillegg får Noreg fiske delar av sin kolmulekvote i færøysk fiskerisone mot at Færøyane får fiske nokon torsk og hyse som dei har bytt til seg frå Russland i norske farvatn.

Norske fiskarar får ein kvote for 2020 på 2 500 tonn lange/blålange, 2 000 tonn brosme og 800 tonn andre artar som bifangst. Noreg får også 6 600 tonn makrell. Makrellkvoten kan også fiskast i Noreg si økonomiske sone eller på det opne hav. I tillegg kan norske fartøy fiske 30 000 tonn kolmule av Noregs kolmulekvote i færøysk fiskerisone. Færøyane får ein kvote på 4 945 tonn torsk, 1 100 tonn hyse, 500 tonn sei og 400 tonn andre artar i norsk økonomisk sone. Av kvotar som dei har fått gjennom byteavtalen med Russland, kan Færøyane i tillegg fiske opp til 3 450 tonn torsk og 300 tonn hyse i norske farvatn.

3.2.4 Noreg – Grønland

Noreg og Grønland vart 10. desember 2019 einige om ein tosidig avtale om gjensidige fiskekvote for 2020. Avtalen byggjer på ein rammeavtale frå 1992. Samarbeidet på fiskeriområdet med Grønland fungerer godt, og omfattar også kontrollsamarbeid og forskingssamarbeid. For norske fiskarar

er kvotane på dei kommersielt viktige artane blåkveite, uer og torsk av størst verdi. I tillegg til desse kvotane får Noreg mellom anna reker, blåkveite og uer frå EU i grønlandske farvatn.

For dei fleste bestandane vert kvotane for 2020 ført vidare på same nivå som for 2019. Det betyr at grønlandske fiskarar kan fiske 4 000 tonn nord-austarktisk torsk, 900 tonn nordaustarktisk hyse, 450 tonn norsk-arktisk sei og inntil 300 tonn andre artar som bifangst (uer og blåkveite) i havområda under norsk jurisdiksjon. Som ein del av avtalen kan grønlandske fiskarar ta delar av dei torske- og hysekvote som Grønland er tildelt av Russland i Noreg si økonomiske sone nord for 62°N, under føresetnad av at Russland godtek ei slik ordning.

I avtalen forpliktar Grønland seg til å avgrense det totale fisket sitt i Barentshavet til dei artane og kvotane dei har fått tildelt i avtalane med Noreg og Russland, utan omsyn til om fisket skjer i eller utanfor Noreg og Russland sitt jurisdiksjonsområde.

I 2020 kan Noreg fiske følgjande kvanta i Grønland si sone:

- Ved Vest-Grønland: 900 tonn blåkveite.
- Ved Aust-Grønland: 275 tonn blåkveite, 1 000 tonn uer fiska med botntrål/line, 340 tonn brosme, 100 tonn skolest, 10 tonn kveite og 150 tonn bifangst av andre artar.
- Ved Aust- og Vest-Grønland: 1 350 tonn torsk.

Noreg og Grønland inngjekk ein avtale om kontrollsamarbeid 4. mars 2005. Avtalen er vidareført i 2020. Partane er også einige om å vidareføre samarbeidet om å etablere elektronisk fangstdagbok med intensjon om å oppnå gjensidig rapportering i kvarandre sine soner så snart som mogleg.

Forskingssamarbeidet vert vidareført i tråd med rammeavtala frå 1992.

3.2.5 Noreg – Island (Smottholavtalen)

Noreg, Island og Russland inngjekk i 1999 ein trepartsavtale om visse samarbeidsforhold på fiskeriområdet (Smottholavtalen). Gjennom denne avtalen greidde norske og russiske styresmakter å gjere slutt på det uregulerte islandske fisket på regulerte bestandar i internasjonalt område i Barentshavet.

Ein protokoll til Smottholavtalen regulerer bytet av fisk mellom Island og Noreg. Etter denne protokollen får Island tildelt eit kvantum nord-austarktisk torsk i Noreg si økonomiske sone nord for 62°N. Som kompensasjon for manglende norsk loddefiske i islandsk sone i sesongen 2018/2019, er dette kvantumet redusert. Island kan

Figur 3.6 Sildefiske

Foto: Grethe Hillersøy, Norges Sjømatråd

etter dette fiske 3 184 tonn nordaustarktisk torsk i Noreg si økonomiske sone nord for 62°N i 2020. I tillegg kjem ein bifangstkvote av andre artar i torskefisket på 30 prosent.

Som kompensasjon for den islandske torskekvoten har norske fiskarar ein kvote botnfisk og ein loddekvote i Islands økonomiske sone. Botnfiskkvoten ligg fast på 500 tonn pluss bifangst. Loddekvoten blir justert i takt med totalkvoten for nordaustarktisk torsk. For 2019/2020 sesongen er det ut frå biologiske omsyn avgjort at det ikkje blir eit loddefiske.

3.3 Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar

3.3.1 Forvaltinga av norsk vårgytande sild

Norsk vårgytande sild har vore den største fiskebestanden i Nord-Atlanteren og den største sildebestanden i verda. Bestanden er no på eit lågare nivå enn tidlegare.

18. januar 2007 vart det underteikna ein ny kyststatsavtale mellom EU, Færøyane, Island, Noreg og Russland om forvaltinga av nvg-sild. Denne avtalen gav Noreg 61 prosent av nvg-silda.

Avtalen inneheldt òg den same langsiktige forvaltingsplanen partane vart einige om under den tidlegare avtalen frå 1996. Partane var i tillegg einige om tosidige avtalar om sonetilgang.

Færøyane har dei siste åra kravd ein høgare del av den totale kvoten, noko som har ført til at heile spørsmålet om delinga mellom partane vart opna på nytt. Kyststatane har forhandla om delinga i fleire forhandlingsrundar, men har ikkje klart å bli einige om ein ny fempartsavtale.

I 2013 og 2014 inngjekk Noreg, EU, Island og Russland ein firepartsavtale med ein kvote til Færøyane basert på deira tradisjonelle del av silda. For 2015 og 2016 derimot inngjekk ikkje partane firepartsavtalar. For 2017, 2018 og 2019 inngjekk alle fem kyststatane ein avtale om totalkvote (TAC). På bakgrunn av Færøyane sin auke av eigen eigarpark på kolmule, vedtok Noreg å auke sin eigarpark for nvg-sild frå 61 prosent til 67 prosent i 2017, til 70 prosent i 2018 og deretter 73 prosent, basert på nvg-silda si sonetilhøyrslle til norske farvatn.

Kyststatane signerte 24. oktober 2019 ein fempartsavtale om ein totalkvote på 525.594 tonn. Dette er i tråd med tilrådd kvote frå ICES der det er tatt utgangspunkt i den nye forval-

tingsplanen frå 2018. I mangel av semje om fordeling, vert partane sine kvotar fastsett unilateralt. Med utgangspunkt i ein felles kyststatsrapport om nvg-silda si sonetilhørsle har Noreg sett ein kvote for 2020 som inneber ein eigarpart på 76 prosent.

I mangel på semje mellom alle partane innkjekk Noreg og EU 12. desember 2020 ein bilateral soneadgangsavtale for nvg-sild og kolmule for 2020. Avtalen gjev begge partar tilgang til å fiske delar av sine tradisjonelle kvotedelar av kyststatskvotane i kvarandre sine farvatn. Kvotane bind ikkje partane opp med omsyn til framtidige forhandlingar om delar.

I ein situasjon utan avtalar om deling av andelar for 2020 er det positivt at Noreg og EU har ein avtale som gjev noko stabilitet for fiskarane. I tillegg gjev Noreg Russland tilgang til å fiske den russiske kvoten i norsk sone for å unngå fiske på småfisk i russisk sone.

3.3.2 Forvaltinga av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen

Ein trepartsavtale om loddebestanden ved Island, Grønland og Jan Mayen vart underteikna 12. juni 1989. Etter dette har rammeavtalen om reguleringsane i loddefisket vore forhandla på nytt tre gonger. Dei mest sentrale elementa i denne avtalen omhandlar kva prosentdelar dei tre partane skal ha av totalkvoten for lodde, og i kva omfang partane kan fiske av sin kvote i sonene til dei andre partane kvar loddesesong.

Island valde å seie opp trepartsavtalen i 2002, med verknad frå mai 2003. På grunn av oppseilinga vart det opna nye forhandlingar mellom partane i juni 2003. Forhandlingane førde fram til ein ny avtale basert på hovudelementa i den tidlegare avtalen. Avtalen gjeld no berre for eitt år om gongen, i motsetnad til den gamle avtalen som var gjeldande for tre år om gongen.

Etter forhandlingane mellom Island, Grønland og Noreg i 2015, vart Island og Noreg mellom anna einige om betre vilkår for det norske vinterfisket i den islandske økonomiske sona (IØS) for sesongen 2015/2016. No kan 100 prosent av den norske kyststatsdelen av loddna fiskast i IØS. Noreg kan også fiske overføringer av lodde frå Grønland/EU i islandsk sone. Fiskeperioden er utvida med ei veke.

Grønland meiner at sonetilhørslerapportar viser at dei har krav på ein større del av den totale kvoten enn det dei har per i dag. Partane har difor møttest til forhandlingar ei rekje gongar dei seinare åra, seinast i juni 2018, der partane inngjekk

ein ny avtale om fordeling og forvalting av lodde. Avtalen inneber ei endring i fordelinga mellom landa, basert på biologiske forhold og at loddna sitt vandringsmønster har vorte endra dei seinare år. Noreg sin eigardel er no redusert frå 8 prosent til 5 prosent

Basert på resultat etter fleire tokt er det av biologiske omsyn avgjort at det ikkje blir eit loddefiske i sesongen 2019/2020.

3.3.3 Forvaltinga av kolmule

Etter fleire år med forhandlingar inngjekk kyststatane EU, Noreg, Island og Færøyane ein rammeavtale om forvaltinga av kolmule 16. desember 2005. Dette har vore følgt opp med årlege kvoteavtalar. Fordelinga var slik at ein først avsette ei viss mengd til fiske i internasjonalt farvatn (Russland og Grønland) og så delte kyststatane det resterande kvantumet.

Etter initiativ frå EU har partane utarbeidd ein felles rapport om sonetilhørsle for kolmulebestanden. Med utgangspunkt i rapporten krev EU ein høgare del av totalkvoten. Færøyane har følgt opp og krev også ein høgare del. Kyststatane har forhandla i fleire runder dei seinaste åra om ei ny deling av totalkvoten. Fram til no har dette ikkje lukkast. I forhandlingane for 2017 greidde partane likevel å verte samde både om storleiken på totalkvoten og ein ny forvaltingsplan for fisket. Dette sikrar at alle kyststatane har eit felles utgangspunkt når dei fastsett sine respektive kvotar. Planen er evaluert av ICES og reknast for å vere innanfor føre-var-rammer.

Både for 2018, 2019 og 2020 vart partane samde om ein totalkvote. For 2020 er totalkvoten på 1.161.615 tonn, basert på ICES si rådgjeving og forvaltingsplanen som vart evaluert av ICES i 2018. Partane er framleis ikkje einige om delinga av totalkvoten, og fastset kvotane unilateralt. Noreg fastset ein kvote for 2020 på 26,25 prosent av TAC etter avsetnad til NEAFC for fiske i internasjonalt farvatn. Den norske kvoten er basert på tradisjonell andel.

Som for 2018 og 2019, inngjekk Noreg og EU 12. desember 2019 ein bilateral soneadgangsavtale om nvg-sild og kolmule for 2020. Avtalen gjev begge partar tilgang til å fiske delar av sine kyststatskvotar i kvarandre sine farvatn. Kvotane bind ikkje partane opp med omsyn til framtidige forhandlingar om delar.

I ein situasjon utan avtalar om deling av andelar for 2020 er det positivt at Noreg og EU har ein avtale som gjev noko stabilitet for 2020.

Figur 3.7 Loddefiske

Foto: Johan Wildhagen, Norges Sjømatråd

3.3.4 Forvaltinga av makrell

Noreg, Færøyane og EU inngjekk i perioden 1999–2009 årlege trepartsavtalar om forvalting av makrell i Nordaust-Atlanteren. Partane vart ikkje samde om ein ny avtale for 2010. Bakgrunnen var at Færøyane ynskte ein større del av totalkvoten. I tillegg la Island fram krav som kyststat. Noreg og EU inngjekk difor 26. januar 2010 ein tiårig prinsippavtale om forvaltinga av makrell. Avtalen er seinare forlengd til og med 31. desember 2020 og omfattar mellom anna fordeling mellom Noreg og EU og gjensidig soneadgang.

I perioden 2010–2014 gjennomførte Noreg, EU, Færøyane og Island 20 rundar med drøftingar utan at partane vart samde om ein ny kyststatsavtale om framtidig fordeling og forvalting av makrell. Russland deltok som observatør. I mangel på fullverdige kyststatsavtalar, inngjekk Noreg og EU årlege tosidige avtalar om forvalting av makrell for åra 2010–2013.

Då det i mars 2014 vart klart at ein heller ikkje for 2014 vart samde om ein kyststatsavtale, inngjekk Noreg, EU og Færøyane i staden ein trepartsavtale. Ein ny rammeavtale mellom dei tre

partane om fordeling og forvalting av makrell vart difor undertekna 12. mars 2014. Avtalen gjaldt for fem år og er sidan forlengd ut 2020. I tilknyting til trepartsavtalen vart Noreg og Færøyane samde om gjensidig soneadgang. Den gjensidige soneadgangen som Noreg har hatt med EU gjennom den tosidige avtalen er også ført vidare.

Ein har seinare gjort fleire forsøk på å inkludere Island i trepartsavtalen, men ikkje lukkast med dette. Grønland har òg delteke i dei årlege forhandlingane, då det har utvikla seg eit makrellfiske i grønlandske farvatn, men utan at partane har blitt samde om ein felles avtale.

Noreg, EU og Færøyane har difor frå og med 2015 inngått årlege avtalar om forvaltinga av makrell i tråd med rammeavtalen frå 12. mars 2014 som er forlengd til og med 31. desember 2020. For 2020 fastsette dei tre partane ein totalkvote på 922 064 tonn, ein monaleg auke frå totalkvoten for 2019 som var på 653 448 tonn. Innanfor dette kvantumet er det sett av eit kvantum på 15,6 prosent til andre kyststatar og fiskeripartar – i praksis Grønland, Island og Russland. Norsk kvote for 2020 er på 207 551 tonn, som svarar til 26,67 prosent av delen til dei tre partane i avtalen.

3.3.5 Forvaltinga av uer

Det finst fleire artar av uer i Nordaust-Atlanteren. Det er størst kommersiell interesse knytt til snabeluerbestandane i Irmingerhavet, i Barentshavet og i Norskehavet. Desse blir utnytta av fleire statar.

Snabeluer i Barentshavet og Norskehavet

I 2005 starta eit nytt fiskeri etter snabeluer på det opne hav i Norskehavet. Bestanden som det blir fiska på er hovudsakleg i norsk sone, men delar av bestanden dreg på næringsvandring i område utanfor norsk fiskerjurisdiksjon i om lag tre månader om hausten. ICES har for 2019 tilrådd ein kvote på 53 757 tonn.

NEAFC sette i 2008 i gang ei uavhengig utgreiing med tanke på å etablere eit vitskapleg fundament for ein fordelingsnøkkel. Rapporten konkluderte med at sonetilhøyrla til Noreg ligg på rundt 74 prosent. Russland er også kyststat til snabelueren, og Noreg og Russland vart i oktober 2014 einige om ein fordeling av bestanden: 72 prosent til Noreg, 18 prosent til Russland, 5,9 prosent til det opne hav i Norskehavet og 4,1 prosent til tredjeland sin bifangst i fiskevernsona rundt Svalbard.

Det har vore halde fleire møter i NEAFC med sikte på å verte einige med ikkje-kyststatane om kor stor del av kvoten som skal setjast av til fiske på det opne hav i Norskehavet. Island støtta det norske og russiske synet, men EU og Danmark på vegne av Færøyane og Grønland stod framleis langt frå kyststatane sin posisjon, og møtet vart utan resultat. Følgeleg vart partane heller ikkje einige om ei regulering for det opne hav under årsmøtet i NEAFC (sjå nærmare omtale av årsmøtet i kapittel 3.4.1). Arbeidet med å få aksept i NEAFC for den avsetjinga Noreg og Russland er einige om til fiske på det opne hav, og såleis ei betre forvalting av ueren, vil halde fram. Noreg har sett ein kvote på 36 085 tonn til fiske i eiga sone.

Snabeluer i Irmingerhavet

Partane i prosessen om fordeling og regulering av snabeluer i Irmingerhavet er kyststatane Island, Grønland og Færøyane og ikkje-kyststatane EU, Noreg og Russland. Under årsmøtet i NEAFC i 2019 vart det fremja forslag om å ikkje hauste meir enn 5 500 tonn i 2020. Russland og Island røysta imot forslaget, av ulike grunnar, og det var såleis ikkje semje om ei regulering av fisket for 2020. Noreg har 3,85 prosent av den samla kvoten.

Det samla uttaket har i lang tid vore altfor høgt. Uttalet var òg i 2019 vesentleg høgare enn

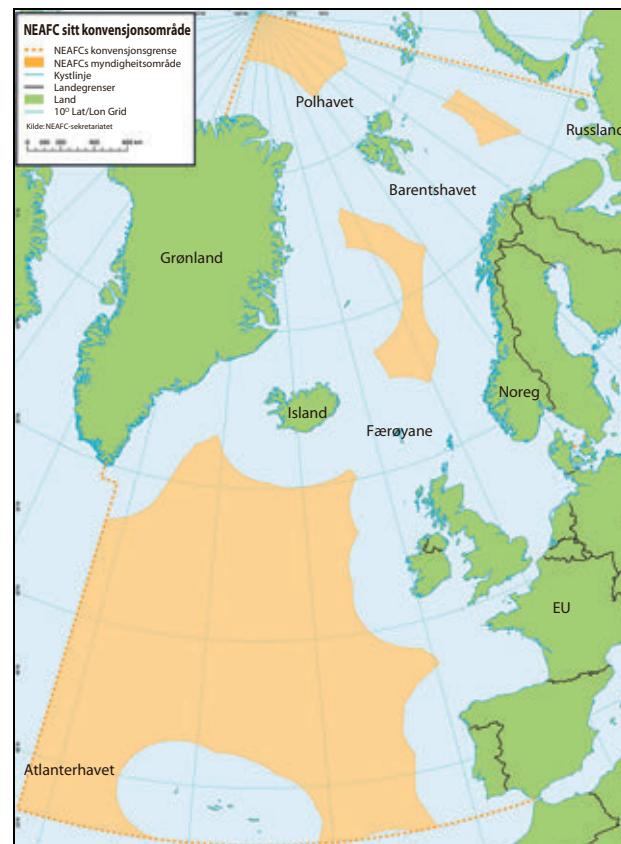
ICES si tilråding, fordi Russland, som ikkje godtek fordelingsnøkkelen og ICES si rådgjeving, har gjeve seg sjølv ein svært høg kvote. Heller ikkje for 2020 er Russland part i fordelingsavtalen.

3.4 Internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonar

3.4.1 Den nordaustatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC)

NEAFC skal sørge for ei langsiktig bevaring og best mogleg utnytting av fiskeressursane i konvensjonsområdet. Kommisjonen skal leggje til rette for ei samfunnsøkonomisk optimal og miljøvenleg utnytting av fiskebestandane. Partane til NEAFC er Danmark (på vegne av Færøyane og Grønland), EU, Island, Noreg og Russland. Sekretariatet ligg i London.

Den viktigaste oppgåva til NEAFC er å vere med å utvikle ei meir økosystembasert forvalting av havområda og gode regionale kontrollregime. Myndighetsområda til NEAFC (vanlegvis kalla reguleringsområdet) er i utgangspunktet avgrensa til områda utanfor partane sine økoterritorial sone.

Figur 3.8 NEAFC sitt konvensjonsområde ligg innanfor dei stipla linjene, myndighetsområde er merka i oransje

nomiske soner. Når det gjeld reguleringar av fisket på bestandar som vandrar både innanfor og utanfor partane sine økonomiske soner, har kommisjonen i første rekke ein samordnande funksjon. NEAFC kan likevel gjere vedtak om reguleringstiltak innanfor den økonomiske sona til ein part dersom vedkomande part ynskjer det og støttar at det blir sett i verk eit reguleringstiltak. NEAFC-konvensjonen gjeld i utgangspunktet for alle fiskeressursar i konvensjonsområdet. Unntaket er sjøpattedyr og langtmigrerande artar dersom dei er omfatta av andre internasjonale avtalar (til dømes tunfisk).

Fiskerireguleringar for 2020

NEAFC har i første rekke ein samordnande funksjon i reguleringa av fisket etter bestandar som vandrar mellom partar sine økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Dette gjeld kolmule, norsk vårgytande sild, makrell og uer. Det blir vanlegvis inngått kyststatsavtalar for desse bestandane. Dei er omtala i kapitla ovanfor.

Gjennom kyststatsavtalane for kolmule, norsk vårgytande sild og makrell, blir det sett av ein del til fiske i NEAFC sitt regulatingsområde for ikkje-kyststatar. I tillegg til dette kan kyststatane fiske sine delar av totalkvotane av dei enkelte artane i internasjonalt farvatn. Basert på forslag frå kyststatane, vedtek kommisjonen regulering av fisket etter dei enkelte artane i internasjonalt farvatn.

I tråd med kyststatsavtalen for kolmule for 2020, vedtok årsmøtet ein kvote for fisket i internasjonalt farvatn på 92 452 tonn, fordelt på Danmark (Grønland) og Russland. Årsmøtet vedtok også ei regulering av fisket etter norsk vårgytande basert på kyststatsavtalen om ein totalkvote på 588 562 tonn. Reguleringa inneber at kyststatane kan fiske sine nasjonale kvoter i internasjonalt farvatn. Når det gjeld makrell, er kyststatane ikkje einige om ein avtale for 2020 som omfattar alle partar. Årsmøtet vedtok difor ei regulering for internasjonalt farvatn basert på totalkvoten anbefalt av ICES og som også tilsvarer totalkvoten vedtatt i trepartsavtalen mellom Danmark (på vegne av Færøyane og Grønland), EU og Norge. Reguleringa sikrar rapportering og hindrar ekspansjon i fisket av statar som ikkje er kontraktspart til NEAFC.

Noreg og Russland er kyststatar til snabelueren i Norskehavet og vart i oktober 2014 einige om ei fordeling av bestanden på bakgrunn av ein sonetilhørslerapport utarbeidd av forskarar frå NEAFC-landa. Avtalen inneheld også ein kvote til

internasjonalt farvatn. I tråd med tilrådinga frå ICES og kvoten som er sett av i avtalen, la difor Noreg og Russland fram forslag om ei NEAFC-regulering for 2020. Forslaget fekk ikkje fleirtal fordi dei andre NEAFC-partane ikkje er einige i kvoten som Noreg og Russland har avsett til fiske i internasjonalt farvatn. Resultatet av dette er at det ikkje er fastsett noko regulering av snabeluer i den internasjonale delen av Norskehavet for 2020.

Partane i prosessen om fordeling og regulering av snabeluer i Irmingerhavet er kyststatane Island, Grønland og Færøyane, og ikkje-kyststatane EU, Noreg og Russland. Island har, i tråd med ICES-rådgivinga, ønska eit forbod mot direktefiske i fleire år, noko Noreg har støtta. Forslaget har imidlertid ikkje fått tilstrekkeleg fleirtal. På årsmøtet i 2019 fekk heller ikkje andre forslag til regulering av uer i Irmingerhavet i 2020 tilstrekkeleg fleirtal, noko som inneber at fisket er uregulert i 2020.

På årsmøtet i 2019 vart NEAFC sine forbod mot direktefiske etter brugde, håbrann, djuphavshaiar, djuphavshavmus og djuphavsskater vidareført. Kontraktspartane vart også, mot éi stemme, einige om reguleringar for skolestfiskeria i NEAFC sitt regulatingsområde i 2020.

Områdeforvalting

NEAFC vedtok for første gong i 2004 å stenge enkelte område for botntråling og fastståande reiskapar for å verne sårbare marine økosystem. I dei følgjande åra har kommisjonen med jamne mellomrom gjort justeringar i områda og stengt nye område i tråd med tilrådingar frå ICES. Det er no i alt 13 område innanfor NEAFC sitt regulatingsområde som er stengt for botnfiske.

Alle tiltaka som er vedtekne om marine verneområde og botnfiske er element i NEAFC si oppfølging av fiskeriresolusjonen til FN frå 2006 og FAO sine retningslinjer om botnfiske frå 2008. NEAFC vedtok i 2014 eit nytt og betre regelverk for botnfiske og vern av sårbare marine økosystem. I tillegg til å liste opp dei stengte områda, definerer regelverket kva for område som per i dag er rekna for å vere eksisterande fiskeområde, og dermed opne for fiske. For å kunne fiske i områda som ligg utanfor eksisterande fiskeområde, men som ikkje er stengde for å verne sårbare marine økosystem, stiller regelverket strenge krav. Det er krav som seier at det skal gjennomførast konsekvensutgreiingar før det er aktuelt å vurdere eit forsøksfiske. Dersom fartøy støyter bort i sårbare marine økosystem (korallar

og svamp) pliktar dei å stoppe fisket, rapportere hendinga og flytte minst to nautiske mil frå staden med sårbar marine økosystem.

I tråd med krava i NEAFC-regelverket, gjennomførte NEAFC i 2019 ei evaluering av om reguleringa har vore effektiv når det gjeld vern av sårbar marine økosystem. Evalueringa konkluderte med at reguleringa fungerer etter sitt formål, men foreslo likevel enkelte forbetringspunkt. Kommisjonen vedtok derfor ein plan for vidare oppfølging.

Kontrollsamarbeid

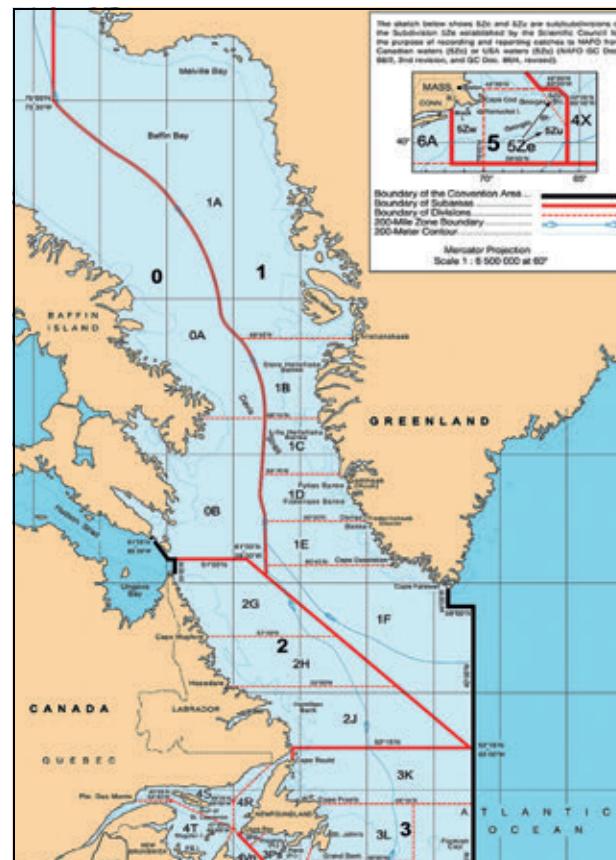
Kampen mot urrapportert, uregulert og ulovleg fiske har vore høgt prioritert i NEAFC i fleire år. Arbeidet har resultert i eit omfattande kontroll- og handhevingsregelverk, som mellom anna inneholder krav til satellittsporing, rapporteringsplikter, reglar om inspeksjon til sjøs, hamnestatskontroll og svartelisting. Etter at kommisjonen på årsmøtet i 2014 vedtok å utvide verkeområdet for NEAFC sitt system for hamnestatskontroll, er dette no fullt på linje med den internasjonale hamnestatsavtalen forhandla fram under FAO.

På årsmøtet i 2018 vedtok partane omfattande endringar i kontroll- og handhevingsregelverket. Hensikta var å legge til rette for implementering av eit nytt og heilelektronisk rapporteringssystem. Dette vart i 2019 fulgt opp med utvikling av fleire tekniske løysingar for implementering av det nye systemet. Arbeidet held fram i 2020. For å styrke det internasjonale kontrollarbeidet, vedtok partane vidare å utvide NEAFC si UUU-liste, slik at også fartøy som er ført på UUU-listene til andre regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonar vert inkludert. Endringa vil gjøre det enno vanskelegare for fartøy å drive ulovleg aktivitet i nordaust-Atlanteren. Årsmøtet vedtok også at NEAFC sine lister over fartøy som har løyve til å fiske i reguleringssområdet skal offentleggjeraast på NEAFC sine heimesider.

3.4.2 Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen (NAFO)

Det overordna målet til NAFO er å bidra til langsigktig bevaring, berekraftig bruk av fiskeressursane i konvensjonsområdet og samstundes bevare dei marine økosystema der desse ressursane finst.

NAFO har 12 medlemsland frå Nord-Amerika, Europa, Asia og Karibia, inkludert EU på vegne av dei 28 medlemslanda. Fire av medlemslanda er

samt styrka samarbeidet mellom forskrarar og forvaltarar. Panelet kom samtidig med ei rekkje forslag til forbetingar innanfor ulike område. Under årsmøtet i 2019 vart ein plan for oppfølging av panelet sine tilrådingar vedtatt.

Fastsette kvotar for 2020

Etter ti år med fiskeforbod (moratorium) vart direktefisket etter torsk i reguleringsområde 3M (sjå kart i figur 3.9) opna igjen i 2010. Partane vedtok ein totalkvote for fisket i 2020 på 8 531 tonn. Bestanden har svak rekruttering og ein må rekne med redusert totalkvote i dei komande åra.

Noreg har sidan 1993 fiska reker på Flemish Kapp. Det har gått føre seg to separate rekefiskeri i dette området, eitt i reguleringsområde 3M og eitt i reguleringsområde 3L. På grunn av den dårlege bestandssituasjonen vedtok NAFO, i tråd med havforskarane si tilråding, å stoppe rekefisket i område 3M i 2011. Bestandssituasjonen for reker i 3M har dei siste åra vorte stadig betre, og i tråd med forskarane si tilråding vart fisket opna med verknad frå 1. januar 2020. Fisket er regulert med fiskedøgn, som er eit lite tilfredsstillande reguleringsregime. Partane skal derfor møtast i 2020 for å sjå på moglegheten for å gjere om reguleringa til eit kvoteregime.

I åra før 2011 låg totalkvoten for reker i reguleringsområde 3L på 30 000 tonn. For 2011 tilrådde vitskapskomiteen i NAFO å redusere den totale fangsten. Partane var i åra etter einige om behovet for ein reduksjon, men vart ikkje einige om å redusere den totalt tillate fangsten like mykje som forskarane tilrådde. Noreg og fleire land røysta imot å fastsetje høgare rekekvotar enn det tilrådinga frå forskarane sa. Då bestanden vart ytterlegare redusert, vart partane på årsmøtet i 2014 einige om å innføre fiskeforbod også for denne bestanden. Rådgjevinga for 2020 stadfesta den sviktande bestandssituasjonen og årsmøtet vedtok ei vidareføring av moratoriet for 2020.

Noreg har kvoterettar i NAFO på 30 prosent av totalkvoten for lodde i reguleringsområde 3NO. Grunna den dårlege bestandssituasjonen har det lenge vore forbode å drive direktefiske på denne arten.

Bestandsevalueringa for blåkveite har lenge vore usikker. Ei arbeidsgruppe har difor vurdert alternative forvaltingsstrategiar og haustingsreglar og ein ny forvaltingsplan for blåkveite vart vedtatt under årsmøtet 2017. For 2020 vart det i tråd med den nye forvaltingsplanen fastsett ein totalt tillaten fangst på 16 926 tonn. Noreg har

ingen del i denne bestanden, men når totalkvoten kjem opp på 30 000 tonn eller meir, har Noreg rett til å fiske på ein eigen kvote som blir sett av til land utan fast kvotedel.

Regulering av fiske med botnreiskapar

I tråd med fiskeriresolusjonen som FN vedtok i 2006 (UNGA 61/105), har NAFO lagt stor vekt på å regulere fisket med botnreiskapar slik at sårbar marine økosystem blir skåna. NAFO har også arbeidd med å setje i verk FAO sine retningslinjer for djuphavsfiske på det opne hav.

Ulike område i konvensjonsområdet er delt inn i tre kategoriar: noverande område, stengde område og nye fiskeområde. NAFO har formelt vedteke eit kart som viser dei noverande fiskeområda. Det blir stilt særleg strenge krav til fisket i nye område, men også i noverande fiskeområde er det strenge miljøkrav. Det gjeld særleg dersom ein ynskjer å nytte nye reiskapstypar eller dersom ny vitskapleg informasjon seier at dagens fiskepraksis bør endrast.

NAFO sitt område 14 vart i 2016 stengt for fiske med botnreiskapar for å beskytte sjøfjær, med ein solnedgangsklausul til 31. desember 2018. Partane vart på årsmøtet i 2018 ikkje einige om ei ny stenging av området, som dermed vart opna for fiske med botnreiskapar 1. januar 2019. NAFO har etter dette 20 områder som er stengde for fiske med botnreiskapar for å verne konsentrasjonar av korallar og svamp som har særleg sårbar marine økosystem. Stengingane gjeld også fleire område med undersjøiske fjell.

NAFO har i tillegg vedteke regelverk for kva fartøya skal gjere dersom reiskapar kjem i kontakt med sårbar marine økosystem under fiske. Fartøy pliktar ved samanstøyt, uavhengig av område, å stoppe fisket, rapportere hendinga og flytte minst to nautiske mil frå staden med sårbar marine økosystem. I utgangspunktet er fiske med botnreiskapar ikkje tillate i dei nye områda. Det er likevel høve til eit forsøksfiske, men dette er strengt regulert. Mellom anna er det plikt til å ha ein vitskapleg observatør om bord. På grunnlag av rapportar frå forsøksfiske og vitskapleg rådgjeving kan NAFO opne for generelt fiske i avgrensa område.

NAFO sitt regelverk for vern av sårbare marine økosystem, inkludert dei 20 stengte områda, skal evaluerast i 2020.

Kontrollsamarbeid

Kampen mot urapportert, uregulert og ulovleg fiske (UUU-fiske) har hatt høg prioritet i NAFO i

fleire år. Arbeidet har resultert i eit omfattande kontroll- og handhevingsregelverk, som mellom anna inneholder krav til satellittsporing, rapporteringsplikter, reglar om inspeksjon til sjøs, hamnestatskontroll, svartelisting og eit observatørprogram.

NAFO vedtok på årsmøtet i 2016 endringar i reglane om hamnestatskontroll som innebar implementering av FAOs hamnestatsavtale mot UUU-fiske.

3.4.3 Den internasjonale kvalfangstkommisjonen (IWC)

Noreg er ein av dei opphavlege partane til konvensjonen om regulering av kvalfangst av 1946, som regulerer fangst og bevaring av større kvalartar. Konvensjonen har i dag 89 partar. Den internasjonale kvalfangstkommisjonen er overvakningsorganet til konvensjonen. IWC har som hovudoppgåve å sikre ei berekraftig forvalting og bevaring av dei større kvalartane. I 1982 vedtok IWC eit totalforbod mot all kommersiell kvalfangst. Noreg har reservert seg mot forboden og er difor ikkje bunden av det. Frå 1994 til 2006 forsøkte IWC å få på plass eit revidert forvaltingsregime for å opne for kommersiell kvalfangst utan å lukkast. Japan la i 2018 fram eit forslag til reform av organisasjonen utan å lukkes. Forslaget tok siktet på blant anna å opne for alminneleg bærekraftig kvalfangst. Som en følge av nederlaget og lang tids frustrasjon over IWCs dysfunksjonalitet, melde Japan seg ut av IWC 26. desember 2018. Japans utmelding har tredd i kraft 30. juni 2019.

Forskarane i IWC har etablert prosedyrar for å vurdere dei ulike kvalbestandane og uttaket av dei. Kvotetrekningsmodellane er konservative for å sikre ei føre-var-tilnærming. Den norske kvoten på vågekval blir fastsett på bakgrunn av det arbeidet som er gjort i IWC sin vitskapskomité. 2020-kvota var på 1 278 vågekval, den samme som i 2019. Kvoten kan fangast i heile forvaltungsområdet til IWC, som er noko større enn havområda under norsk jurisdiksjon. Det vil seie at det også kan drivast fangst i internasjonalt farvatn mellom Noregs økonomiske sone og fiskerisona ved Jan Mayen.

I tråd med kvoteberekningsmodellen skal vågekvalbestanden vurderast på nytt i vitskapskomiteen til IWC kvart sjette år på grunnlag av teljingar som er gjennomførte dei siste seks åra. Samstundes skal oppdelinga av havområdet i underområde vurderast på nytt. Vitskapskomiteen starta ein ny gjennomgang av det norske fangstgrunnlaget i 2014. Oppdelinga i småområ-

Figur 3.10 Underområde i forvaltinga av vågekval

der vart grundig diskutert under møtet i vitenskapskomiteen i Slovenia i mai 2014. Komiteen konkluderte med at nye genetiske analysar ikkje gjev grunnlag for å dele opp i underområde for Barentshavet (EB), Svalbardområdet (ES) og Nordsjøen (EW). Komiteen ynskte derimot at Nordsjøen (EN) framleis skal vere eit eige underområde. Endelige bestandstal med usikkerheit for teljeperioden 2008–2013 vart godkjende av Vitskapskomiteen ved årsmøtet i 2015. Tilpassingar av simuleringsmodellane til fangstar, bestandstal og biologiske data for å teste forvaltingsstrategiar har teke mykje tid og vart fullført ved årsmøtet i 2017. Med utgangspunkt i den reviderte forvaltingsprosedyren vil ein ha ei gjennomgåande trygg forvalting av vågekvalen. Den neste vurderinga med omsyn til vågekval i våre område vil starte i 2022.

3.4.4 Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)

Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen vart etablert i 1992. Hovudgrunnane for å etablere organisasjonen var å legge til rette for internasjontalt samarbeid på dei områda der IWC ikkje har kompetanse (småkval, sel og kvalross), samt sikre ein internasjonal samarbeidsstruktur i tilfelle IWC skulle bryte saman.

Hovudoppgåva til NAMMCO er å arbeide for vern og forvalting av sjøpattedyr i Nord-Atlanten basert på vitskaplege råd. Arbeidet er konsentrert om småkval, sel og kvalross, men omfattar òg dei store kvalartane. Noreg, Færøyane, Grønland og Island er medlem i kommisjonen. Danmark, Russland, Canada og Japan møter regelmessig som observatørar, og Canada og Russland tek aktivt del i arbeidsgruppene.

NAMMCO har lukkast godt i arbeidet med å forbetre fangstmetodar – eit arbeid som er av interesse langt utover medlemslanda i organisasjonen. Representantar frå alle dei nordiske landa, samt Japan, USA og Canada, deltek i dette arbeidet. Resultata gjev grunnlag for å forbetre fangstmetodane og setje standardar for fangst på sjøpattedyr, og Noreg har no utarbeidd ein standard for bruk av våpen i vågekvalfangsten. Vitskapskomiteen i NAMMCO gjev råd og deltek i forskinga på sjøpattedyr i Nord-Atlanteren. Komiteen deltek også i arbeidet med å lage ein plan for å organisere og gjennomføre teljetokt for kval som omfattar heile Nord-Atlanteren.

3.4.5 Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis (CCAMLR)

Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis forvaltar konvensjonen med same namn. CAMLR-konvensjonen vart vedteken i 1980 med Noreg som ein av grunnleggjara. Konvensjonen er ein del av Antarktistraktaen og vart gjeldande frå 1982. Sekretariatet og hovudkvarteret til kommisjonen ligg i Hobart på Tasmania i Australia. Hittil er 36 land partar i CAMLR-konvensjonen, medan EU og 24 land er medlem i CCAMLR-kommisjonen.

CCAMLR sitt mandat om å forvalte dei marine ressursane på ein balansert måte ligg i føremålsparagrafen. Det inneber at prinsippa om vern og rasjonell bruk av ressursane er sidestilte. Føresagna viser at ein ynskjer å leggje til rette for berekraftig fiske i konvensjonsområdet.

CCAMLR har heilt frå starten vore ein viktig aktør i utviklinga av internasjonal havressursforvalting, og har hatt stor suksess i kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske etter tannfisk.

Fiskeri

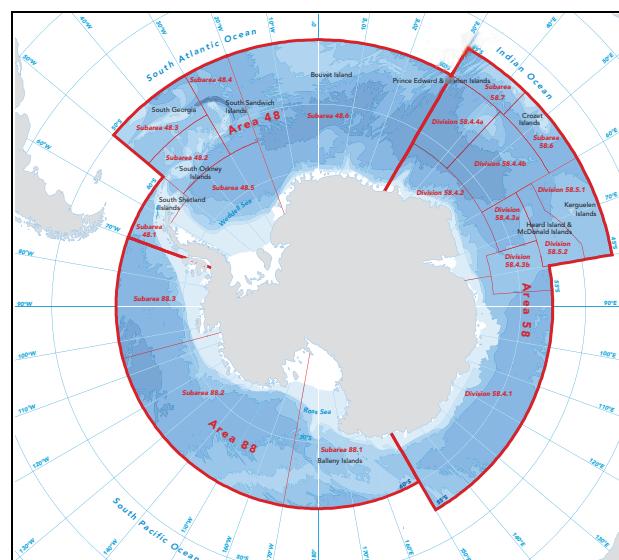
Interessa for å fiske i Antarktis gjeld i hovudsak bestandane av krill og tannfisk. CCAMLR vedtek årleg totalkvotar for dei ulike artane, basert på tilrådingar frå vitskapskomiteen til kommisjonen. Kommisjonen kan også på vitskapleg grunnlag fastsetje forbod mot å fiske på enkelte fiskeslag innan eitt eller fleire underområde. CCAMLR deler ikkje totalkvotane mellom dei enkelte medlemmane. Det er såleis ope for eit «olympisk»

fiske, der alle fiskar inntil fisket blir stoppa når totalkvotane er tekne.

Det er store krillressursar i Sørishavet. Anslag for opphavleg biomasse er 60 millionar tonn i det havområdet der det blir fiska i dag som i hovudsak er dei vestlige delane av Atlantisk sektor og langs Antarktishalvøya. I dette området har CCAMLR vedteke ei totalkvote på 5,61 millionar tonn. Likevel er fangsten etter råd frå vitskapskomiteen avgrensa til maksimalt 620 000 tonn. Og for å hindre for stort fiskepress i enkeltområde der krill er viktig mat for fugl og pattedyr, er denne totalfangsten fordelt på fire av underområda vist i Fig. 3.14. Dei siste åra har totalfangsten av krill vore mellom 100 000 og 270 000 tonn, eller om lag 0,3 prosent av anslag for opphavleg biomasse.

Den norske flåten fiskar årleg om lag 60 prosent av den samla fangsten av krill i havområda rundt Antarktis. Dei norske krillfartøya har alltid med seg ein internasjonal observatør som tek prøvar av fangstane, samt rapporterer til CCAMLR om gjennomføringa av fisket, bifangst av fisk, eventuelle tilfelle av skader på fugl og pattedyr.

Den samla fangsten i det kvoteregulerte fisket etter tannfisk i Antarktis har dei siste åra lege kring 15 000 tonn årleg av dei to artane som vert fiska. Dette er eit svært lågt fangstnivå sett i forhold til det svære geografiske området fiskeriet nytter. Tannfisken blir fiska på djupt vatn, mellom 500 og 2 000 meter. Dette er eit lite, men nokså lønnsamt fiskeri. Noreg har ikkje notifisert fartøy for dette fisket i 2019.

Figur 3.11 CCAMLR sitt konvensjonsområde og dei ulike underområda

Miljø og forsking

Vitskapskomiteen i CCAMLR er sentral i utviklinga av forskingsplanar i havområda rundt Antarktis, og dette gjeld også forskinga på krill. Noreg gjev viktige bidrag til dette arbeidet. Havforskinsinstituttet starta mellom anna i 2011 eit overvakingsprogram av krill ved Sør-Orknøyane. Ved hjelp av fartøy frå krillindustrien gjennomfører dei eit tokt ei knapp veke i året etter eit fast mønster og med vitskapleg akustisk instrumentering for å vurdere mengda og samansettinga av krillbestanden i dette fiskeriområdet.

CCAMLR si samla vurdering av krillbestanden byggjer på data frå ei stor basisundersøking så langt attende som i år 2000. Seinare er kunnskapen supplert med ei rekke enkeltstudiar. Dei viktigaste blir gjennomført årleg i dei tre beste fiskeområda. Ein av desse studiane er det norske toktet med fiskefartøy. Desse undersøkingane dekkjer berre avgrensa delar av utbreiingsområdet til krillen. CCAMLR er likevel trygg på at uttaket av krill er berekraftig i høve til storleiken på bestanden, då fisket er avgrensa samanlikna med både kvotane og bestandsvurderinga. Det viktigaste elementet i reguleringa av krillfisket i dag er omsynet til sjøfugl og pattedyr, fordi dei beitar på krill i nokre av dei same områda som krillfisket foregår. Dersom uttaket av krillressursen i Antarktis skal aukast, må vedtak om dette byggje på vitskaplege undersøkingar og råd som viser at auka fangst er forsvarleg i høve til produksjons- og bestandstilhøva for krill samt næringstilhøva for fugl og pattedyr.

I 2017 fremma Noreg forslag om å gjennomføre omfattande undersøkingar av krill i 2019, og annonserte planar om ekspedisjon med det nye polare forskingsfartøyet Kronprins Haakon vinteren 2018–2019. Det norske initiativet vart helst velkommen av CCAMLR, og vitskapskomitéen og kommisjonen har slutta seg til og bidrige til planane.

Undersøkinga med 6 – 7 fartøy koordinert av norske forskrarar vart gjennomført i januar–februar 2019. Det norske forskingsfartøyet opererte saman med fartøy og landstasjonar frå andre CAMLR-medlemer. I tillegg bidrog krillindustri-samskipnaden ARK med eit eige leigefartøy og omfattande innsats under norsk forskarleiing. Til saman sikra forskings- og leigefartøy god dekning i alle viktige fiskeriområde og heile det same område som ble undersøkt i år 2000. I tillegg til det store krilltoktet, vart det gjennomført undersøkingar i underområde for å granske tilhøva for pingvinar og sel som et krill. Frå landstasjonar

Figur 3.12 Det nye isgående forskingsfartøyet Kronprins Haakon har Arktis og Antarktis som primære operasjonsområder, men kan også dra på tokt i meir «opne» farvatn i Barentshavet i Norskheavet. Her er fartøyet utanfor Grytviken, Sør Georgia.

Foto: Oda Linnea Brekke, Havforskningsinstituttet

vart satellittmerka pingvinar og sel overvåka under beitevandringar i krillområda. Under krilltoktet vart det samla svære datamengder om fysisk-kjemiske tilhøve og plante- og dyreplankton. Langsmed kurslinene vart det registrert observasjoner av fugl og kval. Utbytet av toktet strekk seg dermed langt utanom den auka kunnskapen om krillressursane. Dette har relevans for blant anna klimaforsking og generell økosystem-forståing.

Under årsmøtet i 2011 vedtok CCAMLR forvaltingstiltak CM 91/04 som legg fast eit rammeverk for etableringa av eit sett med representative marine verneområde i Antarktis.

Etter fleire års arbeid, vart det under årsmøtet i 2016 fatta vedtak om å etablere eit marint verneområde i Rossishavet. Det marine verneområdet dekkjer eit areal på 1,55 millionar kvadratkilometer. Av dette er 1,12 millionar kvadratkilometer (72 prosent) underlagt strengt vern, som betyr at berre eit visst forskingsfiske er lov.

Verneområdet beskyttar sårbar naturområde og dyregrupper, inkludert landbaserte topppredatorar som sel og pingvinar, som er avhengige av tilgang til mat i nærleiken av områda dei forplanter seg i. Sårbar botnhabitat og oppvekstområde for yngel og ungfisk blir også ivaretatt.

Verneområdet er utvikla i tråd med den beste tilgjengelege kunnskapen og i tråd med norske prinsipp. Området gjev eit godt grunnlag for balanse mellom vern og berekraftig hausting av marine ressursar i Rossishavet.

Forslag til verneområde er også under arbeid for områda i Aust-Antarktis, i Weddellhavet og langs Antarktishalvøya. Etter at krilltoktet er slutført, skal ekspedisjonen til forskingsfartøyet Kronprins

Haakon vidareførast med eit tokt til dei lite kjende områda og økosistema utanfor Dronning Maud Land. Desse områda er under vurdering for utvikling av verneområde i samband med forslaget som føreligg for Weddellhavet lengre vest. Dette toktet har brei internasjonal og fagleg deltaking og skal granske fysisk-kjemiske tilhøve, istilhøve, plankton, fisk, botndyr, fugl og sel.

3.4.6 Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)

ICCAT vart etablert i 1966. Noreg har vore medlem sidan 2004. Denne regionale organisasjonen har ansvar for å bevare og forvalte tunfisk og tunfiskliknande artar i Atlanterhavet og Middelhavet. Kommisjonen har 53 avtalepartar, inkludert EU på vegne av medlemslanda. Ansvarsområdet til organisasjonen omfattar kring 30 artar, mellom anna makrellstørje, som særleg i 1950-åra vart fiska i store kvanta langs Norskkekysten. Overfiske førte til ein kraftig reduksjon i bestanden og førekostane i våre farvatn var i fleire tiår næraast ikkje-eksisterande. Dei seinare åra har bestanden tatt seg opp att, og det er igjen makrellstørje i norske farvatn.

På bakgrunn av bestandssituasjonen og fordi totalkvoten vart sett høgare enn tilrådd, hadde Noreg forbod mot fiske og landing av makrellstørje i perioden 2007–2013. Den negative trenden er no snudd og tilstanden til bestanden er mykje betre. Det viser mellom anna den auka mengda av størje i våre farvatn.

ICCAT vedtok på årsmøtet i 2017 ein ny forvalningsplan for makrellstørje for perioden 2018–2020. Noreg var aktivt med i forhandlingane av planen og fekk blant anna forhandla fram betre reglar for bifangst og reglar som ivaretok land med ilandføringsplikt. I tillegg fekk Noreg, som kyststat, forhandla fram ein gradvis auke av den norske eigarparten av makrellstørjebestanden i løpet av perioden forvalningsplanen gjeld for. I 2018 fekk Noreg fiske 104 tonn, i 2019 239 tonn og i 2020 300 tonn. Totalkvotane for 2019 og 2020 er på høvesvis 32 240 tonn og 36 000 tonn.

I 2019 vart fire linefartøy og fire ringnotfartøy gjeve løyve til å delta i direktefisket etter makrellstørje. Alle linefartøya var under 15 meter, mens tre av notfartøya var under 40 meter og ett var over 40 meter. I tillegg deltok fire merk- og slippfiskefartøy i merkefisket etter makrellstørje. Dei tre notfartøya under 40 meter fekk tildelt ein fartøykvote på 45 tonn, medan notfartøyet over 40 meter fekk tildelt ein kvote

på 52 tonn. Dei fire linefartøya fekk ein kvote på 6 tonn kver. 27 tonn vart satt av til bifangst av makrellstørje i fisket etter andre artar. Det blei avsatt eit tonn til død og døande makrellstørje i merk- og slippfisket.

Av den norske kvoten på 239 tonn blei det totalt fiska 49,3 tonn makrellstørje i 2019. I 2020 har Noreg ei totalkvote på 300 tonn.

ICCAT har også vedteke reglar for bifangst av pelagiske haiartar i fisket etter tunfisk og tunfiskliknande artar i heile konvensjonsområdet. Reguleringane omfattar påbod om utkast, men i dei seinaste vedtaka finst det unntak for partar som har påbod om ilandføring som ein del av den generelle fiskerilovgjevinga. For å styrke forvaltinga i ICCAT har det vore sett i gong ein prosess for å fornye konvensjonsteksten for at konvensjonen skal harmonisere betre med moderne havrett. Dette arbeidet skulle etter planen vore ferdig i 2016, men det har teke tid for partane å bli samde om alle endringane. På årsmøtet i ICCAT i 2019 blei den nye konvensjonen endeleg vedteke.

3.4.7 Den søraustatlantiske fiskeriorganisasjonen (SEAFO)

Den søraustatlantiske fiskeriorganisasjonen vart etablert i 2001 og har hovudsete i Namibia. Det overordna målet til SEAFO-konvensjonen er langsiglig bevaring og berekraftig bruk av marine ressursar i Søraust-Atlanteren. Partane pliktar å innføre tiltak i konvensjonsområdet for å nå dette målet. Konvensjonsområdet er avgrensa til det opne hav, og omfattar såleis ikkje dei økonomiske sonene til kyststatane i området.

SEAFO-konvensjonen vart undertekna av dei fire søraustatlantiske kyststatane Angola, Namibia, Storbritannia (på vegne av St. Helena) og Sør-Afrika, i tillegg til EU, Island, Noreg og USA. Den tok til å gjelde 13. april 2003. Noreg ratifiserte konvensjonen 12. februar 2003. Konvensjonen er også ratifisert av Angola, Japan, Namibia, Sør-Afrika, Sør-Korea og EU-kommisjonen.

For tida er det ikkje norske kommersielle interesser i SEAFO-området. Kartlegginga av fiskeripotensalet er mangelfull, og det er såleis vanskeleg å vurdere kva for interesser norske fiskarar kan ha i området i framtida. Ein viktig grunn til at Noreg ratifiserte SEAFO-konvensjonen er at Noreg prinsipielt er ein sterk tilhengar av regionalt samarbeid om felles fiskeressursar, og deltek aktivt i ei rekke andre regionale fiskeriorganisasjonar. SEAFO var også den første regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonen som vart etablert etter

FN-avtalen om fiske på det opne hav, og vart då eit viktig forum for å setje i verk prinsippa i FN-avtalen. Noreg arbeider òg for å harmonisere tiltak

som dei ulike fiskeriforvaltingsorganisasjonane set i verk. Noreg si vidare deltaking i SEAFO er for tida til vurdering.

Figur 3.13 SEAFO sitt konvensjonsområde

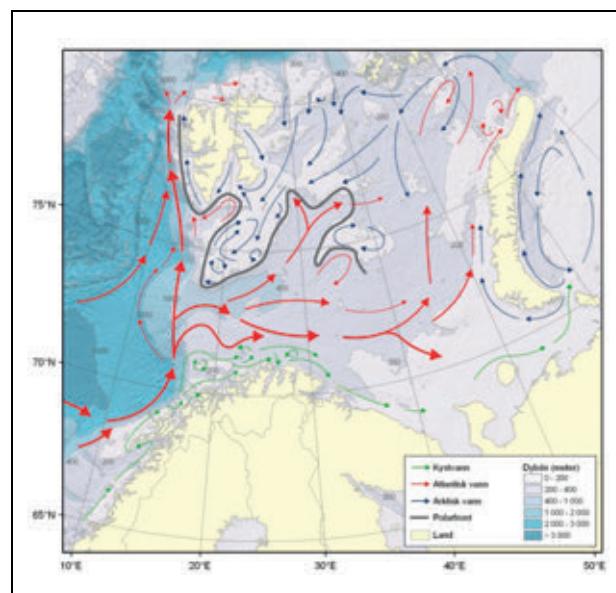
4 Bestandane – status og rådgjeving

Dette kapitelet gjer greie for tilstanden til dei viktigaste fiskebestandane Noreg deler med andre land, og dei vitskaplege råda om korleis bestandane bør regulerast. For kvart geografiske område – Barentshavet, Norskehavet og Nord-sjøen – er det til innleiing ei kort oversikt over tilstanden i økosystemet og dei viktigaste bestandane der. I omtalen av kvar bestand viser vi den historiske utviklinga i bestandsstorleik, gytebestand og fangstar, i tillegg til tirlådd og avtalt totalkvote dei siste fem åra. Havforskningsinstituttet har meir utfyllande informasjon om bestandane på si heimeside.

Dette kapitlet presenterer også fiskedødeligheita (for dei fleste bestandar for 2008–2016 og noverande verdi i perioden [2017–2018]) i forhold til dagens forvaltingsplan (Fmgt), der ein har ein forvaltningsplan på plass, eller sist estimerte verdi av maksimalt langtidsutbytte (Fmsy). Vi gjer merksam på at desse verdiane har vorte endra i siste 10-års periode for fleire av bestandane. På grunn av at ein kvart år får ny informasjon om kvar bestand, endrar biletet av den historiske utviklinga av bestanden seg, spesielt for dei siste åra. Dette er illustrert i ICES sitt råd, under «Quality of the assessment», der det for kvar bestand er figurar som viser historiske endringar i bestandsvurderinga (gytebestand, fiskedødeligheit og rekruttering). I tillegg til effekten av nye data, reflekterer desse figurane også metodeendringar.

4.1 Barentshavet

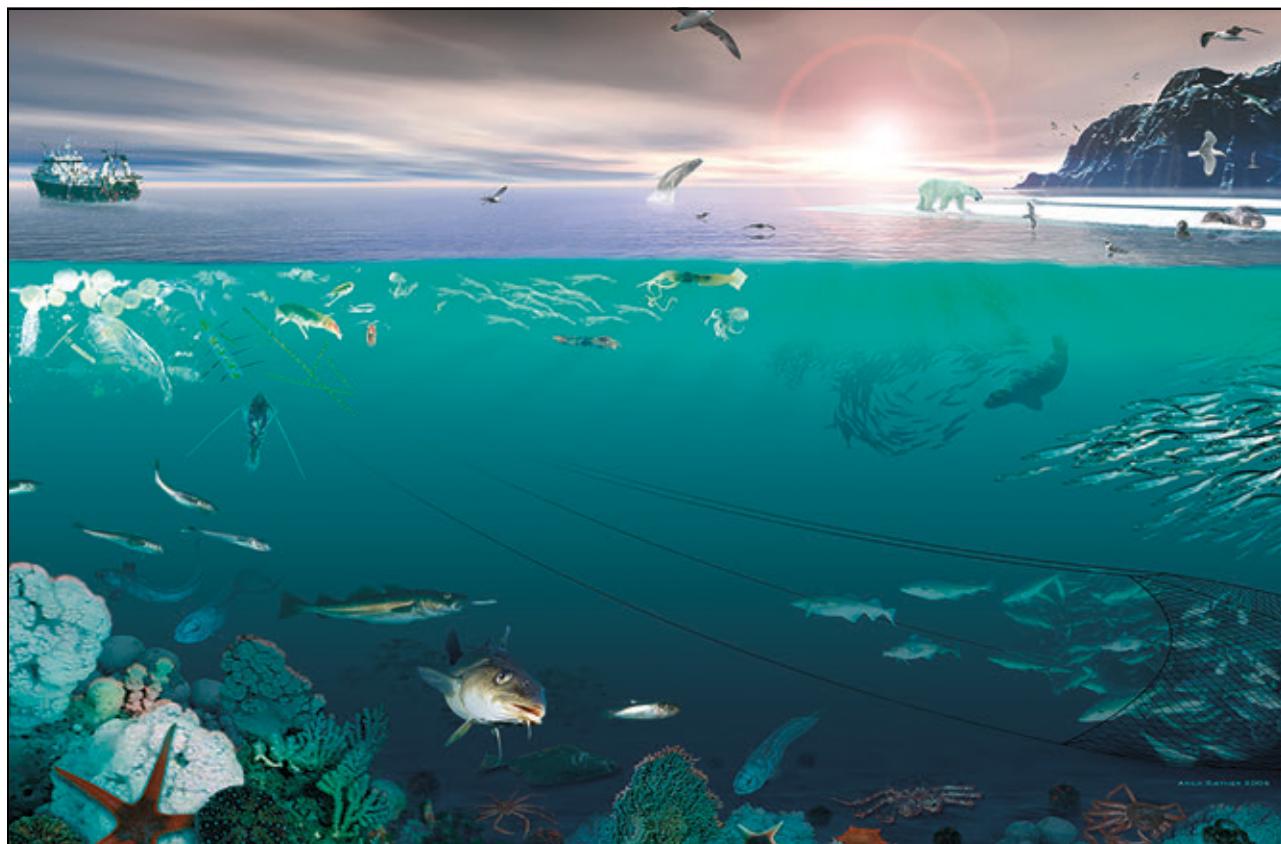
Gytebestanden av torsk i Barentshavet har i perioden 2008–2019 vore på det høgaste nivået vi har hatt i etterkrigstida. Også hysebestanden står det godt til med, og det er fleire gode årsklassar på veg inn i bestanden slik at ein reknar med at den vil vekse dei komande åra. Det ser også ut som om blåkveitebestanden og snabeluerbestanden er på eit stabilt nivå. Lodda var i åra 2009–2013 på eit relativt høgt og stabilt nivå, men kasta lite av seg i form av fiske, sidan det kraftige beitepresset frå torsken har teke mesteparten av den årlege pro-

Figur 4.1 Barentshavet – straumar og djupn

duksjonen. Loddebestanden minka kraftig etter 2013, men tok seg brått opp igjen i 2017 og minka noko att i 2018. Det var ikkje loddefiske i 2016 og 2017, men i 2018 vart det igjen opna for fiske på denne bestanden. Fisket vart så stengt igjen i 2019 og 2020.

Det står bra til med vågekval og grønlandssel i Barentshavet, som er dei to sjøpattedyrbestandane som det blir fangsta på i dette området. For begge bestandane, spesielt grønlandssel, er fangen lågare enn kvoterådet. Kvoten for grønlandssel er avtalt med Russland og omtalt i kap. 3.2.1, medan kvoten for vågekval vert fastsett av Noreg basert på metoder utvikla i IWC slik det er omtalt i kap. 3.4.3. Barentshavet er eit relativt grunt havområde som ligg på kontinentalsokkelen nord for Noreg og Russland, jf. figur 4.1. Barentshavet er sterkt prega av varmt atlantisk vatn som strøymer inn frå sørvest. Det er i stor grad det som gjer at dette havområdet ikkje berre er leveleg, men eit svært produktivt hav. Områda på denne breiddgraden på motsett side av jordkloden er dekte med is året rundt, då dei ikkje har denne innstrøyminga av varmt vatn. Dei siste åra har det vore meir varmt Atlanter-

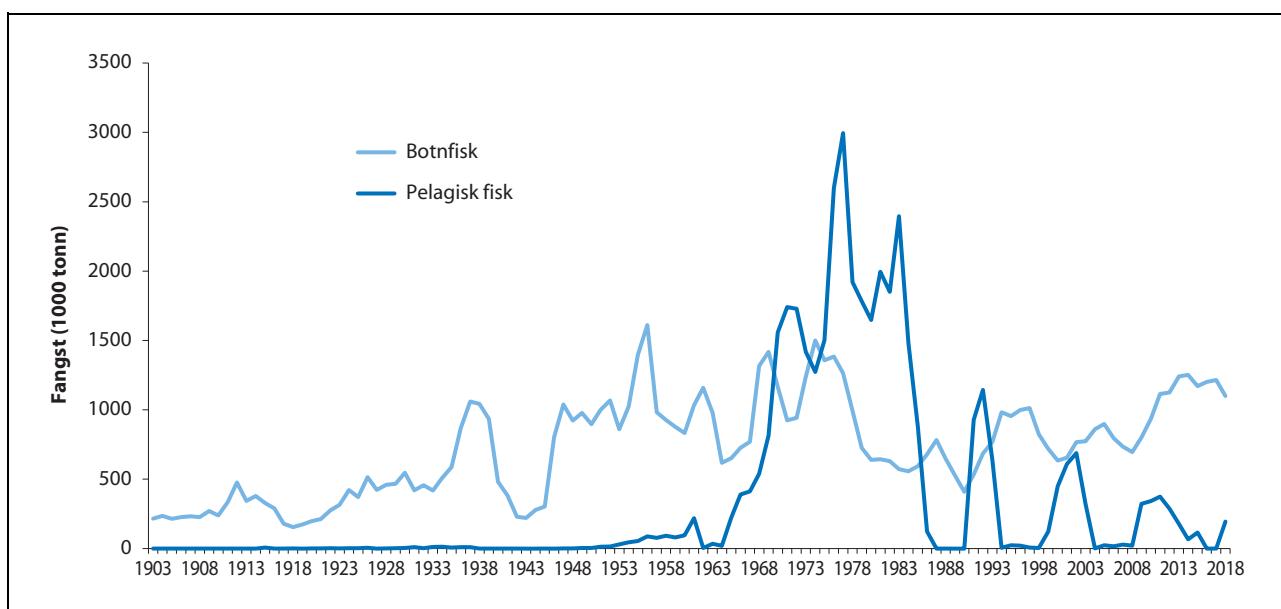
Figur 4.2 Økosystemet i Barentshavet

Illustrasjon: Havforskingssinstituttet

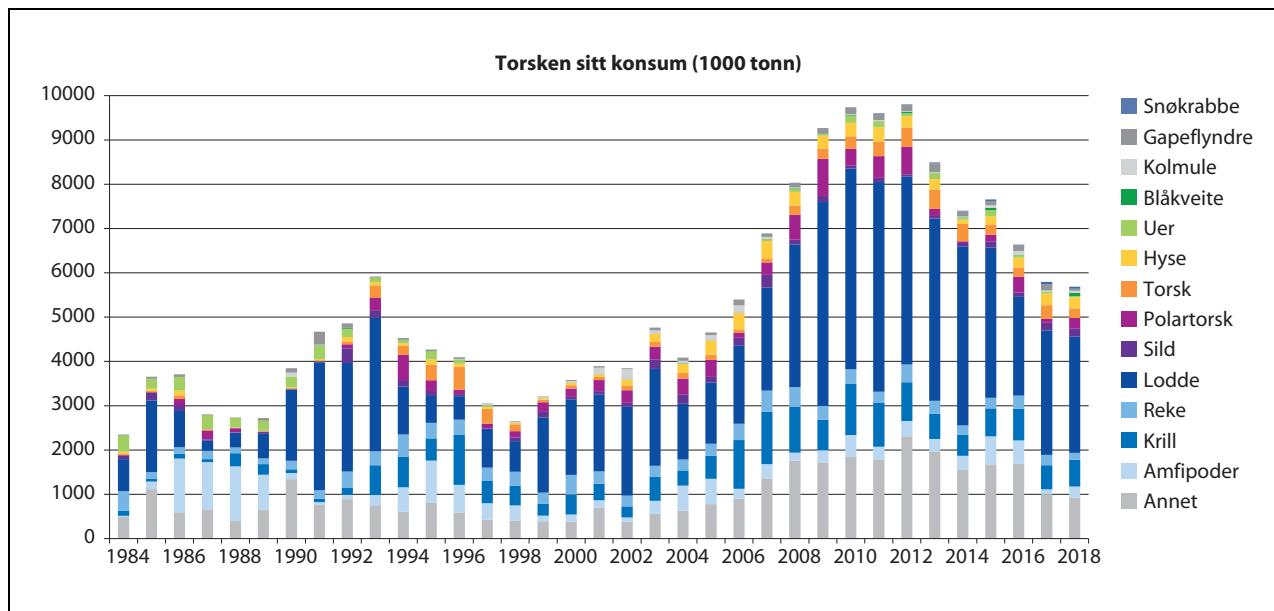
havsvatn nord i Barentshavet og nordom Svalbard enn nokon gong. Det varme vatnet skaper stor produksjon av plankton og godt med mat, både til lodde og torsk. Torsk og lodde hadde i fleire av åra på 2010-talet den nordlegaste utbrei-

inga som er registrert i Havforskingssinstituttet sine målingar gjennom dei siste 40 åra.

Noreg og Russland har eit særskilt godt samarbeid om forsking i Barentshavet, og dette gjev god kunnskap om fiskestammane og økosystemet.

Figur 4.3 Fisket i Barentshavet fra 1903 til 2018

Figur 4.4 Torskebestanden sitt konsum av ulike byttedyr frå 1984 til 2018

Det er funne over 200 fiskeartar i Barentshavet, men berre nokre få har kommersiell verdi. Dette er først og fremst den nordaustarktiske torsken (verdas største torskebestand), den nordaustarktiske hysa, den nordaustarktiske blåkveita, vanleg uer, snabeluer og lodde. I tillegg spelar også reker og kongekrabbe viktige økonomiske roller. Rekefisket har auka sterkt i 2018–2019. Snøkrabbe er ein ny art som no breier seg vestover i Barentshavet, og eit kommersielt fiske på denne bestanden har utvikla seg dei siste åra.

Figur 4.3 viser det samla fangstkvantumet av botnfisk og pelagisk fisk i Barentshavet frå starten av førre hundreåret og fram til 2018. Den pelagiske fisken er nesten berre lodde, med eit lite innslag av polartorsk først på 1970-talet. Tidlegare var det lita interesse for å fiske lodde, men nedgangen i sildebestanden i Norskehavet på 1960-talet gjorde at fiskeflåten som før fiska sild no søkte etter nye bestandar å fiske på. Utover 1970-talet utvikla det seg eit omfattande loddefiske som nådde ein topp i 1977 med om lag tre millionar tonn Fangst.

Kvantumet av fiska lodde har vore mykje mindre sidan 1990 enn det var i 1970-åra og tidleg på 1980-talet, sjølv om ikkje loddebestanden har vore så mykje mindre. Vi ser då bort frå dei fire perio-

dane då loddebestanden var særstak liten og fisket vart stogga. Denne utviklinga i fisket heng saman med at torskebestanden, som har lodde som sitt viktigaste før, har vaksen seg svært stor i seinare år. Det har også å gjere med at torsken no breier seg langt lengre nord og aust enn før, og overlappar geografisk med loddebestanden ein mykje lengre periode av året. Torsken et difor ein langt større del av loddebestanden no enn før. Dette er vist på figur 4.4.

Av figuren ser vi at torsken konsumerte meir enn 9 millionar tonn mat rundt 2010, og det går tydeleg fram at lodda utgjorde størstedelen av dette. I 2018 var konsumet minka til vel 5 millionar tonn. Innsamlinga av mageprøver av torsk er eit sams norsk-russisk prosjekt. Det kom i stand i 1984 som eit første steg mot fleirbestandsforskning og forvalting. Ved å studere kva den viktigaste rovfishen i Barentshavet et, har vi lært svært mykje om korleis dette økosystemet fungerer. Det er denne kunnskapen som legg til grunn når vi no ser forvaltinga av lodde og torsk i samanheng, og tek med i bestandsvurderinga for torsk og hyse kor mykje småtorsk og småhyse den store torsken set til livs.

Boks 4.1 Nordaustarktisk torsk

Figur 4.5 Torsk

Foto: Øystein Paulsen, Havforskningsinstituttet

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst sidan 1946 er 670 000 tonn. Fram til om lag 1980 vart det teke store fangstar, men dei gjekk jamt nedover, med unntak av periodar då sær sterke årsklassar kom inn i fisket. Fisketrykket var for høgt, og bestanden minka. Etter kvart som det kom på plass strengare reguleringar, og særleg då haustingsregelen vart innført etter tusenårsskiftet, snudde den negative trenden og bestanden byrja å auke igjen, jf. figur 4.7. I periodar var ulovleg, uregulert og urapportert fiske eit stort problem, men etter 2009 har det ikkje vore registrert urapportert overfiske av kvoten. Dette heng spesielt saman med innføringa av NEAFC sitt hamnestatsregime frå 1. mai 2007, aktivt kontrollsamarbeid mellom landa, og auka interesse for problemet både i næringa og på politisk hald.

Norsk fangst har dei siste åra vore om lag 45 prosent av total rapportert internasjonal fangst. Nesten alt utanlandsk fiske på nordaustarktisk torsk skjer med botntrål, men i det norske fisket er 65–70 prosent av fangsten teken med andre reiskapar.

Status og råd

Bestanden minka fram til tusenårsskiftet, men har sidan auka til eit svært høgt nivå, jf. figur 4.7. Ein viktig grunn til auken etter tusenårsskiftet er truleg betre ungfiskvern gjennom stenging av område med småfisk og bruk av sorteringsrist i trålfiskeria. Dessutan har det vore betre

Artsnamn: Torsk – *Gadus morhua*.

Maksimal storleik: 169 cm og 55 kg.

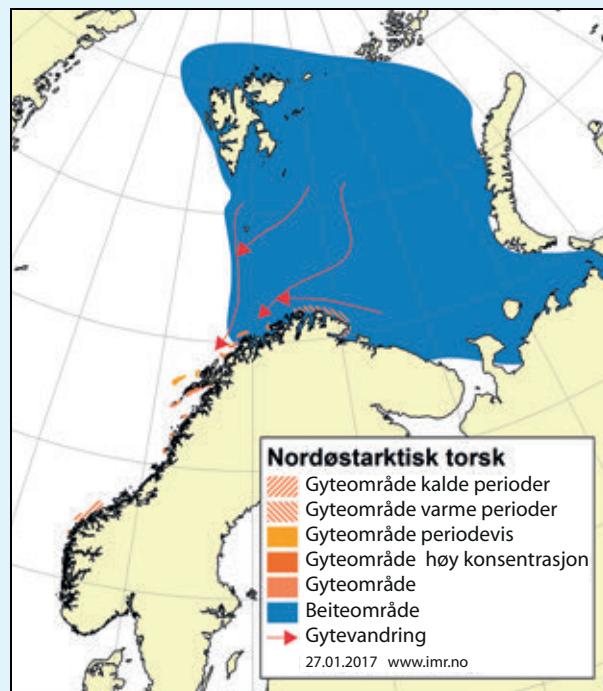
Levetid: Maks 25 år.

Bestandsstorleik (2019): Om lag 2,6 millionar tonn

Kvote for 2020: 738 000 tonn, av dette 313 277 tonn til Noreg (eksklusiv kysttorsk). Etter justering for kvote-fleks vart kvoten 303 091 tonn.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 7,1 mrd. kroner.

Fakta om bestanden: Verdas største torskebestand. Beitar på fisk og krepsdyr, mest lodde. Bestanden er no utbreidd i mesteparten av Barentshavet, også nord for polarfronten. I første halvår er gytefisken (skrei) fordelt langs Norskekysten, for det meste sør til Lofoten, men enkelte år finst skrei heilt sør om Stad. Gyteperioden er mars–april.

Figur 4.6 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaustarktisk torsk

samsvar mellom tilrådde kvotar og fiske dei siste åra. Det har også vore svært gunstige tilhøve for torsken i Barentshavet i seinare år; høgare temperaturar har gjort det mogleg for torsken å breie seg ut over eit mykje større område enn før. Matfaget blir då større, og det har også vore generelt god mattilgang. Rekrutteringa til bestanden har vore jann og nedgangen i individuell vekst har vore mindre enn ein skulle vente med ein så kraftig auke i bestanden.

Boks 4.1 forts.

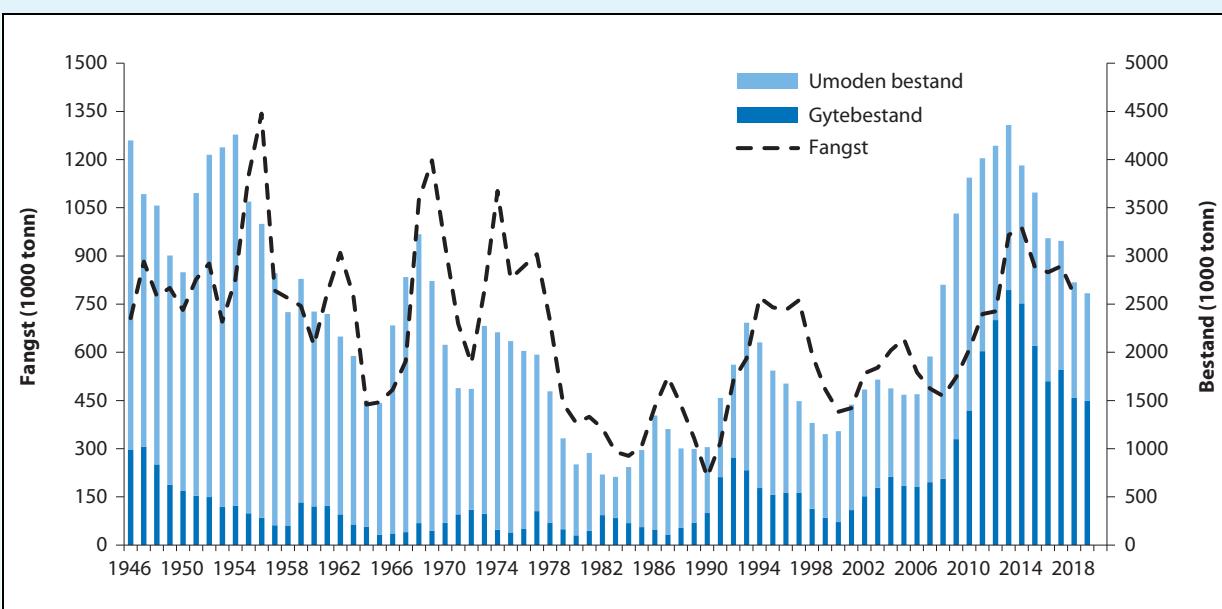
Takka vere alle desse faktorane har gytebestanden i perioden 2008–2019 vore på det høgaste nivået vi har hatt i etterkrigstida. Sidan rekruttringa dei siste åra har minka noko, og uttaket har auka samanlikna med bestandsstorleiken, er no gytebestanden på veg nedover.

Uttaket (den faktiske fiskeridødeligheita) var, etter det vi no veit, merkbart under det som forvaltingsplanen tilseier i perioden 2008–2016, medan den no er nær det som forvaltingsplanen tilseier.

I siste bestandsvurdering klassifiserte ICES gytebestanden til å vere godt over føre-var-

nivået og fiskepresset til å vere under føre-var-nivået. ICES tilrådde ein kvote for 2020 på 689 672 tonn i tråd med gjeldande haustingsregel. ICES påpeika òg at utøvinga av torskefisket må ta omsyn til trøngen for vern av kysttorsk og trøngen for redusert bifangst av vanleg uer. Kvoten for 2020 vart sett til 738 000 tonn, omtrent 48 000 tonn over gjeldande haustingsregel.

Det avtalte fangstnivået vil innebere at gytebestanden og totalbestanden vil halde fram med å minka.

Figur 4.7 Utvikling i bestand og fangst av nordaustarktisk torsk

Tabell 4.1 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC¹, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustarktisk torsk dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<805	894	849	1 700
2017	Følg den avtalte ² forvaltingsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<890	890	868	1 821
2018	Følg den avtalte ² forvaltingsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<712	775	779	1 526
2019	Følg den avtalte ² forvaltingsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<675	725		1 496
2020	Følg den avtalte ² forvaltingsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<690	738		

¹ Totalkvotane er fastsatt etter avtale med Russland, sjå kapittel 3

² Det vart avtalt ein ny forvaltingsplan hausten 2016

Boks 4.2 Nordaustarktisk hyse

Figur 4.8 Hyse

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskingsinstituttet

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst sidan 1946 er 140 000 tonn, men fangstane har variert mykje; frå 20 000 til 320 000 tonn, jf. figur 4.10. Saman med Russland står Noreg for størstedelen av hysefangsten. Også Færøyane, Storbritannia, Grønland, Tyskland og Frankrike fiskar på bestanden. Dei norske fangstane er i stor grad bifangst i trålisket etter torsk, men eit direkte fiske med line langs kysten av Finnmark er også viktig. I tillegg går det også føre seg eit norsk fiske med snurrevad og garn. Dei andre landa fiskar hovudsakleg hyse med botntrål.

Status og råd

Bestanden av nordaustarktisk hyse har dei siste åra vore på eit historisk høgt nivå, jf. figur 4.10. Rekrutteringa til bestanden har vore over langtidsgjennomsnittet sidan 2000, og årsklassane 2004–2006 var særst sterke. Dei seinare årsklassane har vore rundt middels nivå, og bestanden kom difor ned på eit meir normalt nivå. Dei sterke årsklassene 2016 og 2017 vil føre til auke i bestanden dei komande åra. Hysa har hatt ei vidare utbreiing i Barentshavet dei siste åra samanlikna med tidlegare, og dette er truleg ein kombinert effekt av at bestanden er stor, og at temperaturauken har gjort det mogleg for hysa å utvide leveområdet sitt mot nord og aust.

Kvoterådet for 2020 er basert på den vedtekne haustingsregelen, og tilseier at kvoten maksimalt bør vere på 215 000 tonn, jf. tabell 4.2. Fastsett kvote er lik tilrådd kvote. Kvoterådet for

Artsnamn: Hyse – *Melanogrammus aeglefinus*.

Maksimal storleik: 110 cm og 14 kg.

Levetid: Maks 20 år.

Bestandsstorleik (2019): Om lag 0,7 millionar tonn

Kvote for 2020: 215 000 tonn, av dette 105 159 tonn til Noreg. Etter justering for kvotefleks: 107 375 tonn.

Norsk fangstverdi (2019): 1,5 mrd. kroner.

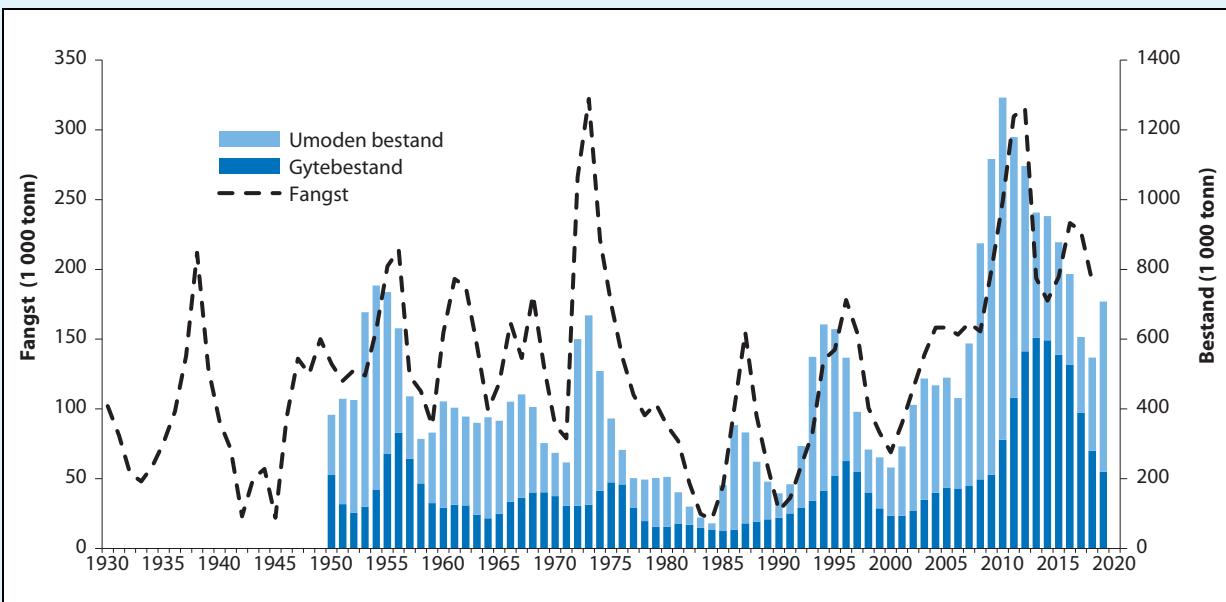
Fakta om bestanden: Beitar på fisk og botndyr. Bestanden er no utbreidd i store delar av Barentshavet. I første halvår er gytefisken fordelt i dei vestlege delane av Barentshavet og langs vestkanten av Tromsøflaket. Gyteperioden er mars–april.

Figur 4.9 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaustarktisk hyse

2020 vart avgrensa av klausulen i forvaltingsregelen om maksimalt 25 prosent endring i kvoterådet frå år til år, utan denne klausulen hadde rådet blitt 231 352 tonn. Fiskedødeligheita var, etter det vi no veit, merkbart under det som forvaltingsplanen tilseier i perioden 2008–2016, medan i åra etterpå har den vore litt i overkant av det forvaltingsplanen tilseier.

Boks 4.2 forts.

Figur 4.10 Utviklinga i bestand og fangst av nordaustarktisk hyse

Tabell 4.2 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustarktisk hyse dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<244	244	233	526
2017	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<233	233	228	388
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<202	202	191	280
2019	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<152	172		
2020	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<215	215		

Boks 4.3 Nordaustarktisk sei

Figur 4.11 Sei

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskinginstituttet

Artsnamn: Sei – *Pollachius virens*.

Maksimal storleik: 130 cm og 20 kg.

Levetid: Maks 30 år.

Bestandsstorleik (2019): Om lag 900 000 tonn.

Kvote for 2020: 171 982 tonn. Etter justering for kvo-
tefleks og bytte av kvotar: 142 470 tonn.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 1,1 mrd. kroner

Fakta om bestanden: Opptrer både pelagisk og ved
botnen. Beitar mest på fisk. Bestanden er utbreidd
langs Norskekysten frå Stad til Varanger. Gyt på kyst-
bankane frå Nordsjøen til Vesterålen. Gyteperioden er i
februar.

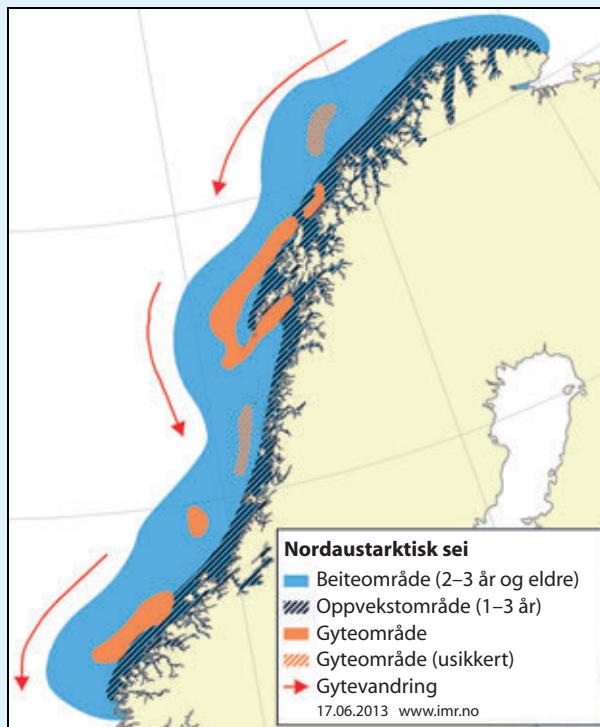
Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst i perioden 1960–2018
var på 161 000 tonn, og har variert mellom 90 000
og 260 000 tonn, jf. figur 4.13. Noreg dominerer
fisket med over 90 prosent av fangstane dei siste
åra. Dei ti siste åra har trålfisket stått for 40 pro-
sent av dei norske landingane, not 25 prosent,
garn 20 prosent og line, snurrevad og jukse 15
prosent.

Status og råd

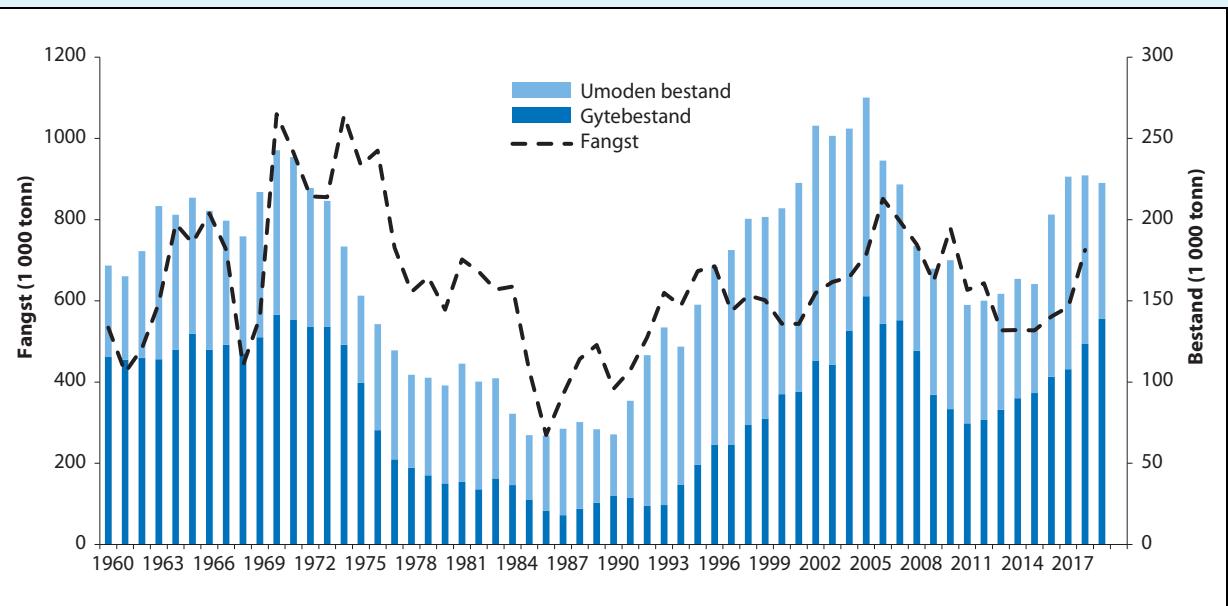
Seibestanden nord for 62°N var på eit historisk
høgt nivå i 2001–2007, men deretter gjekk
bestanden kraftig ned. Etter 2011 har bestanden
igjen tatt seg opp, og ser no ut til å stabilisere
seg i underkant av 900 000 tonn.

Fiskeri- og kystdepartementet justerte i 2013
utnyttingsgraden i haustringssregelen frå føre-var-
nivå til det nivået som vil gje høgast langtids-
utbyte (Fmsy). ICES tilrådde, i tråd med denne
regelen, ein maksimalkvote for 2020 på 171 982
tonn, og det vart også totalkvoten fastsett av
Nærings- og fiskeridepartementet. Kvoterådet
for 2020 vart avgrensa av klausulen i forvaltings-
regelen om maksimalt 25 prosent endring i
kvoterådet frå år til år. Utan denne klausulen
hadde rådet blitt 189 419 tonn. Fiskedødelig-
heita var, etter det vi no veit, merkbart under det
som forvaltingsplanen tilseier i perioden 2014–
2018.

Figur 4.12 Utbreiingsområde og gyteområde for
nordaustarktisk sei

Boks 4.3 forts.

Figur 4.13 Utviklinga i bestand og fangst av nordaustarktisk sei

Tabell 4.3 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustarktisk sei dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<140	140	140	413
2017	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<150	150	146	432
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<173	173	181	495
2019	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<150	150		555
2020	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<172	172		

Boks 4.4 Nordaustarktisk blåkveite

Figur 4.14 Blåkveite

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Blåkveite – *Reinhardtius hippoglossoides*.

Maksimal storleik: 120 cm og 20 kg. Hofisken blir større og eldre enn hannfisken.

Levetid: Truleg meir enn 30 år.

Bestandstorleik: Ukjend.

Kvote for 2020: 27 000 tonn, av dette 13 755 tonn til Noreg.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 600 mill. kroner

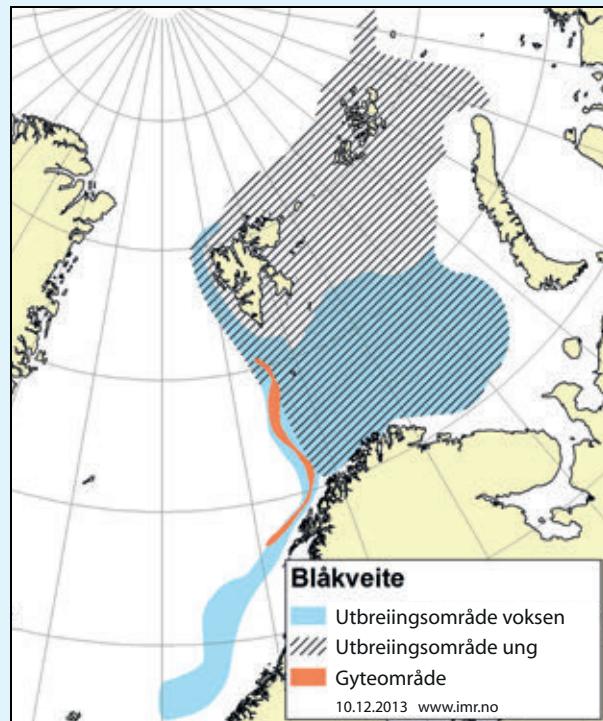
Fakta om bestanden: Ein arktisk fisk som lever i vatn kaldare enn 4°C, og som opptrer både pelagisk og ved botnen. Beitar mest på fisk, blekksprutar og krepsdyr. Bestanden er utbreidd langs Eggakanten frå Nordsjøen til Frans Josefs Land, og i djupe område av Barentshavet. Gyt langs Eggakanten frå Vesterålen til Svalbard. Gyteperioden er om vinteren med topp i desember-januar.

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst i perioden 1964–2018 var på 24 000 tonn, men har variert mellom 10 000 og 90 000 tonn, jf. figur 4.16. I perioden før 1984 tok Noreg under halvparten av totalfangsten dei fleste åra, men har sidan dominert i dette fisket. Frå og med 2010 er fisket kvoteregulert og fordelt med 51 prosent til Noreg, 45 prosent til Russland og 4 prosent til andre land. Vel 60 prosent av fangsten blir fanga med botntrål, knapt 30 prosent med line og resten med garn eller andre reiskapar.

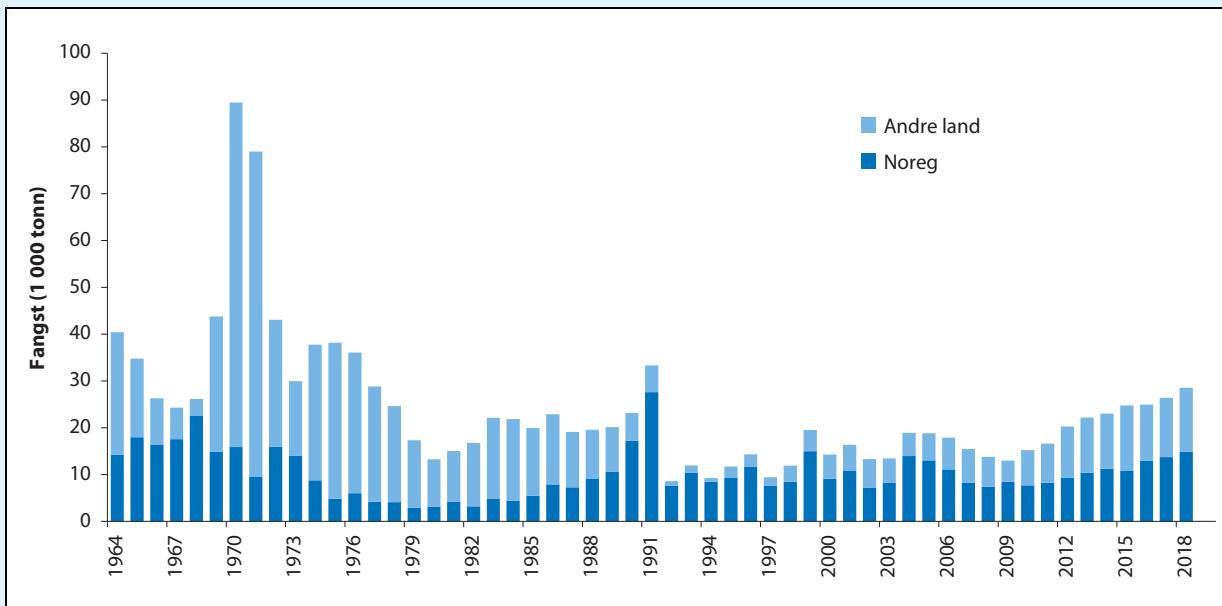
Status og råd

Det er stor uvisse knytt til storleiken på denne bestanden, men fiskbar del av bestanden auka frå 1992 til 2012 og har sidan vore stabil. Haustingsraten har vore relativt stabil sidan 1992. Det er ikkje semje om ein alderslesemetode, og det kan difor heller ikkje køyраст aldersfordelte bestandsmodellar eller fastsetjast biologiske referansepunkt. ICES gjev difor råd basert på føre-var-basis. Sidan blåkveite er ein langliva art som er relativt gammal før den rekrutterer til fisket, har ein brukt ei føre-var-tilnærming som baserer ein seg på ein 5-års prognose for fiskbar biomasse. Dette gav eit fiske på maksimalt 23 000 tonn for 2020, jf. tabell 4.4. Som vanleg dei siste åra vart det fastsett ein kvote som er høgare enn rådet.

Figur 4.15 Utbreavingsområde og gytemråde for nordaustarktisk blåkveite

Boks 4.4 forts.

Figur 4.16 Utviklinga i fangst av nordaustarktisk blåkveite

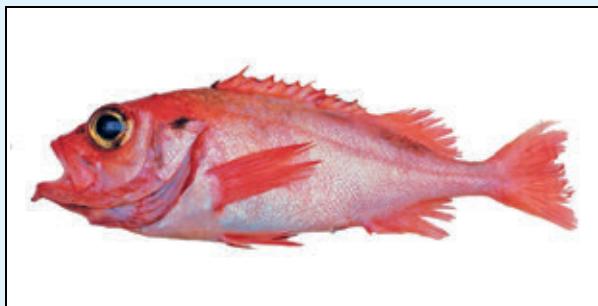
¹ Sidan det er stor uvisse knytte til storleiken på bestanden, er bestandstal ikkje vist i Figur 4.16 og Tabell 4.4.

Tabell 4.4 Tilrådd TAC, avtalt TAC og fangst (tusen tonn) av nordaustarktisk blåkveite dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst ¹	Gytebestand
2016	Føre-var tilnærming	<20	22	25	-
2017	Føre-var tilnærming	<20	24	26	-
2018	Føre-var tilnærming	<23	27	29	-
2019	Føre-var tilnærming	<23	27	27	
2020	Føre-var tilnærming				

¹ Inkludert fangst i EU-sonen nord for 62°N (sjå Tabell 3.5)

Boks 4.5 Snabeluer i ICES- område I og II

Figur 4.17 Snabeluer

Foto: Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Snabeluer – *Sebastodes mentella*.

Maksimal storleik: 47 cm og 1,3 kg.

Levetid: Over 70 år.

Bestandstorleik (2019): Om lag 1,3 millionar tonn

Kvote for 2020: 55 860 tonn, av dette 38 219 tonn til Noreg.

Norsk fangstverdi (2020): Om lag 300 mill. kroner (begge uer-artane samla)

Fakta om bestanden: Beitar mest på fisk og krill. Bestanden er utbreidd i Barentshavet, ved Svalbard, og langs kontinentalskråninga mot Norskehavet. Føder levande ungar i mars–april langs Eggakanten.

Fisket

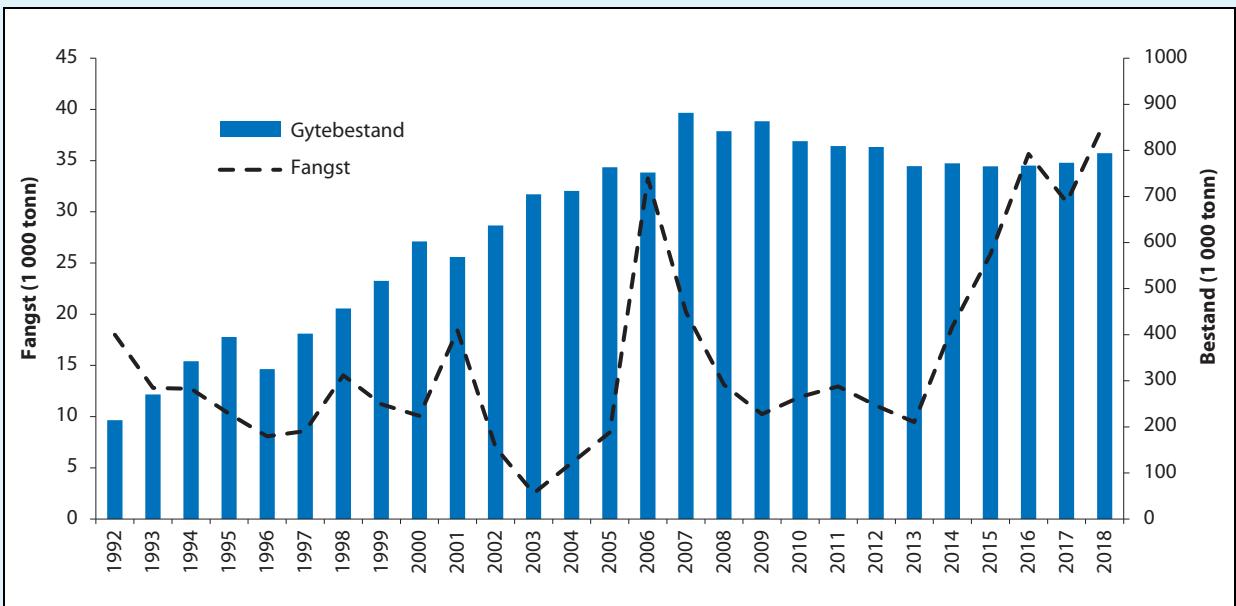
Gjennomsnittleg årsfangst av snabeluer i perioden 1992–2017 var på om lag 15 000 tonn jf. figur 4.18, men har vore over 100 000 tonn på 1970–1980-talet, og heile 300 000 tonn i 1976. Alt fiske etter snabeluer, inkludert bifangst, går føre seg med trål. Snabeluer blir dels fiska i Barentshavet, dels på det opne hav i Norskehavet (Smotthavet). Det er hovudsakleg Noreg og Russland som fiskar etter denne arten.

Status og råd

Basert på ein analytisk bestandsberekningsmodell klassifiserer ICES bestanden til å vere stabil og med god reproduksjonsevne. Gytebestanden auka jamt frå 1992 til 2007 og har frå og med 2007 vore rundt 800 000 tonn (jf. figur

4.18). Sidan snabelueren blir kjønnsmoden først i 12-årsalderen, og årsklassane fødde mellom 1996 og 2004 er svake, vil gytebestanden kunne auke monaleg når dei større årsklassane fødde etter 2004 byrjar å rekruttere til gytebestanden. Det er ikkje vedteken nokon forvaltingsplan for snabeluer, men ICES tilrår, basert på føre-var-tilnærming, at fangsten i 2020 ikkje bør overstige 55 860 tonn, jf. tabell 4.5. Ein metoderevisjon for snabeluer og vanleg uer vart gjennomført i 2018. Dessutan vart ulike forvaltingsreglar for snabeluer evaluert. Den norsk-russiske fiskerikommisjonen vurderte det slik at ein forvaltingsregel med fiskedødeligheit $F=0,06$ og triggerpunkt $B_{trigger}$ på 450 000 tonn var å føretrekke. Ein forvaltingsregel for denne bestanden bør likevel ikkje vedtakast før 2020 slik at ein kan ta omsyn til resultata for snabeluer frå toktet i Norskehavet 2019.

Boks 4.5 forts.

Figur 4.18 Utviklinga i bestand og fangst av snabeluer i ICES område I og II

Tabell 4.5 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av snabeluer i ICES område I og II dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2016	Føre-var tilnærming	<30	30	34	767
2017	Føre-var tilnærming	<30	30	31	773
2018	Føre-var tilnærming	<33	33	39	794
2019	Føre-var tilnærming	<54	54		
2020	Føre-var tilnærming	<56	56		

¹ Noreg og Russland har dei siste åra fordelt snabeluerkvoten med utgangspunkt i ein totalkvote lik rådet frå ICES, men det er ikkje fastsett noko regulering av snabeluer i den internasjonale delen av Norskehavet, jf. omtale i kapittel 3.4.1 NEAFC.

Boks 4.6 Lodde i Barentshavet

Figur 4.19 Lodde

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Lodde – *Mallotus villosus*.

Maksimal storleik: 20 cm og 50 g.

Levetid: Maks 5 år.

Bestandstorleik (2019): Om lag 0,4 millionar tonn.

Kvote for 2020: 0 tonn.

Norsk fangstverdi (2019): 0 kroner

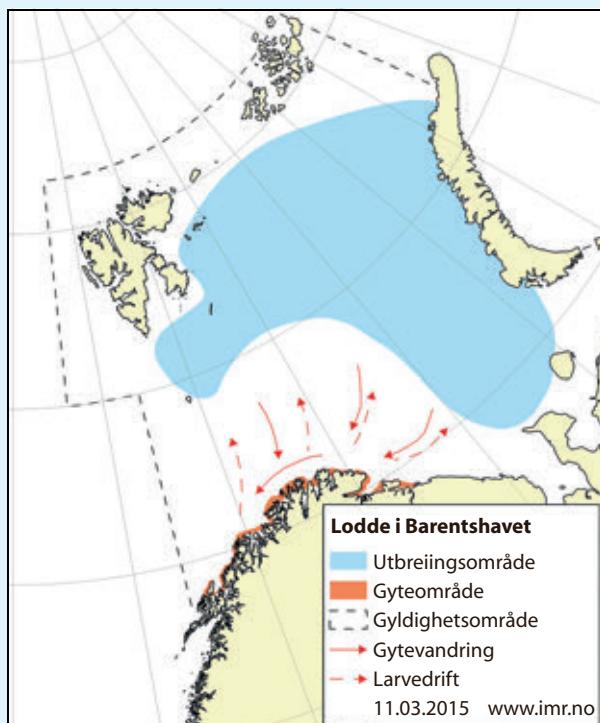
Fakta om bestanden: Lodda er ein planktonetar, som berre gyt ein gong før ho dør. Ho er mat for mange artar av fisk, sjøpattedyr og sjøfugl. Ho gyt ved Finnmarksstyken i mars-april, og beitar over store delar av Barentshavet om sommaren og hausten. Lodda legg eggja sine på botnen, slik som silda og nokre få andre artar gjer.

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst i perioden 1965–2018 er på 675 000 tonn, men har variert mellom 0 og 3 millionar tonn, jf. figur 4.21. I løpet av dei siste 30 åra har loddefisket vorte stoppa i tre periodar kvar på 5 år, fordi bestanden av naturlege årsaker nærast har kollapsa. Ein fjerde periode med stopp i fisket varte berre i to år (2016–2017) og fisket vart opna igjen i 2018, men vart på nytt stengt i 2019 og 2020. Loddekvoteane blir delte mellom Noreg og Russland i høvet 60/40. Tidlegare vart det fiska både om vinteren før gytinga ved kysten og om hausten i beiteområda, men på 2000-talet har det berre vore opna for fiske om vinteren før gytinga. På norsk side er loddefisket hovudsakleg eit ringnotfiske, medan Russland fiskar lodde med flytetrål.

Status og råd

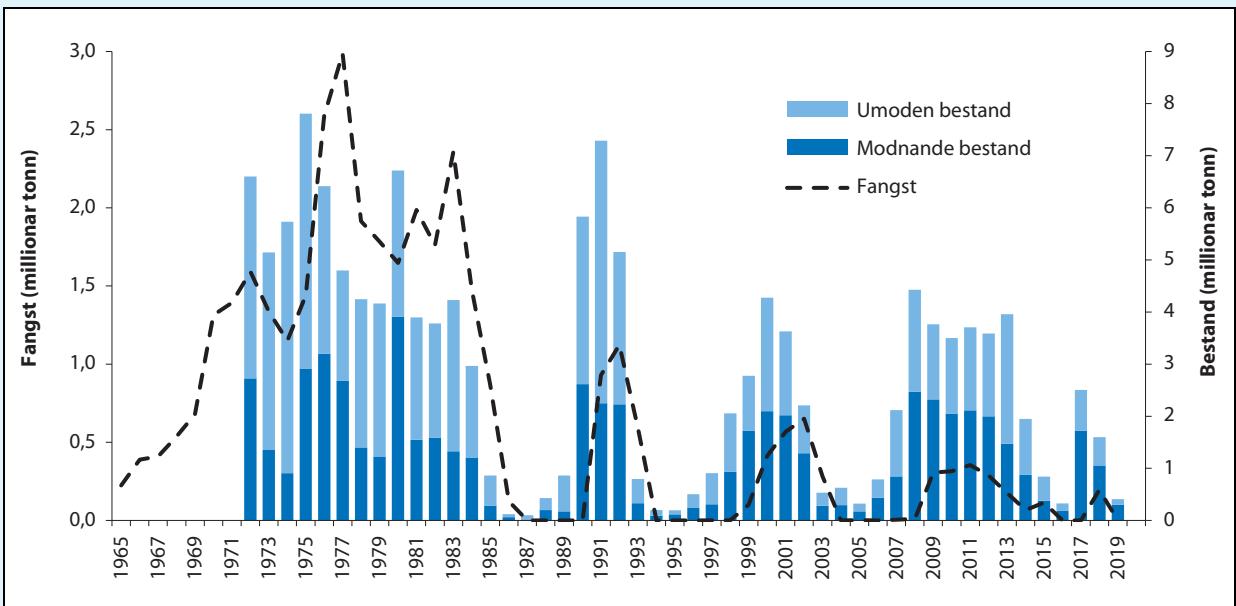
Etter at bestanden vart målt til å vere låg både i 2015 og 2016, målte ein monaleg meir lodde enn venta på det norsk-russiske økosystemtoktet hausten 2017. Hausten 2018 fann ein igjen mindre lodde, og nedgangen heldt fram i 2019. Årsaken til det store spraket mellom målingane hausten 2016 og 2017 er ikkje klarlagde, men ein reknar med at målinga hausten 2016 var eit underestimatt. Hausten 2019 estimerte ein den modnande delen av loddebestanden til å vere

Figur 4.20 Utbreiingsområde og gytemråde for lodde i Barentshavet

302 000 tonn, og i følgje forvaltingsplanen for lodde (5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 tonn ved gyting) gav dette ikkje rom for ein loddekvote i 2020.

Boks 4.6 forts.

Figur 4.21 Utviklinga i bestand og fangst av lodde i barentshavet

Tabell 4.6 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av lodde i Barentshavet dei siste fem åra

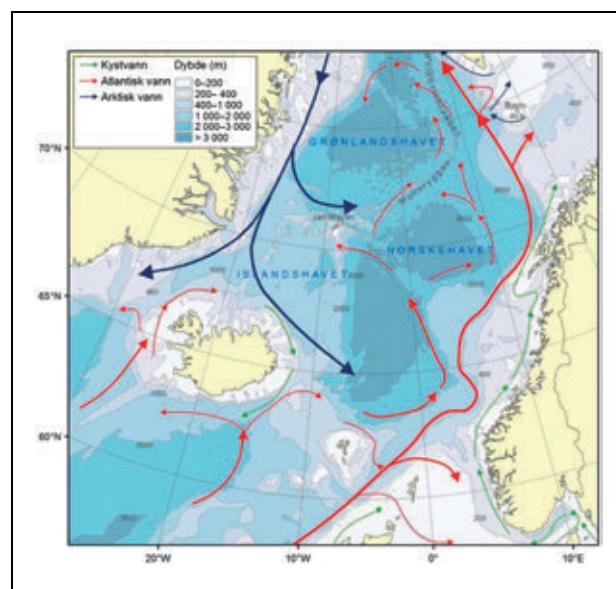
År	Råd frå ICES SSB=gytebestand	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Modnande bestand
2016	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	0	0	0	147
2017	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	0	0	0	1723
2018	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	<205	205	195	1056
2019	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	0	0	0	302
2020	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	0	0	0	

4.2 Norskehavet

Livet i Norskehavet er prega av at det er eit djuphav; mange stader er det djupare enn 3 000 meter, jf. figur 4.22. Det er difor berre på kontinentalsockelen og eit stykke nedover skråninga mot djuphavet vi finn botnfisk. Dei store og kommersielt viktige bestandane i Norskehavet er difor å finne i dei frie vassmassane; vi kallar dei pelagiske bestandar. Dei tre viktigaste er sild, makrell og kolmule.

Både sildebestanden og makrellbestanden er nå på nedtur, mens kolmulebestanden framleis viser positiv bestandsutvikling. Makrellen har hatt svært god rekrytting fram til 2014, men rekryttinga har blitt därlegare dei siste åra basert på tilgjengelege data. Etter ein historisk ekspansjon inkludert store delar av Norskehavet, havområda ved Island og Grønland og heilt nord til Svalbard, har makrellbestanden si utbreiing og mengde minka ein del i vestlege og nordlege områdar dei siste åra.

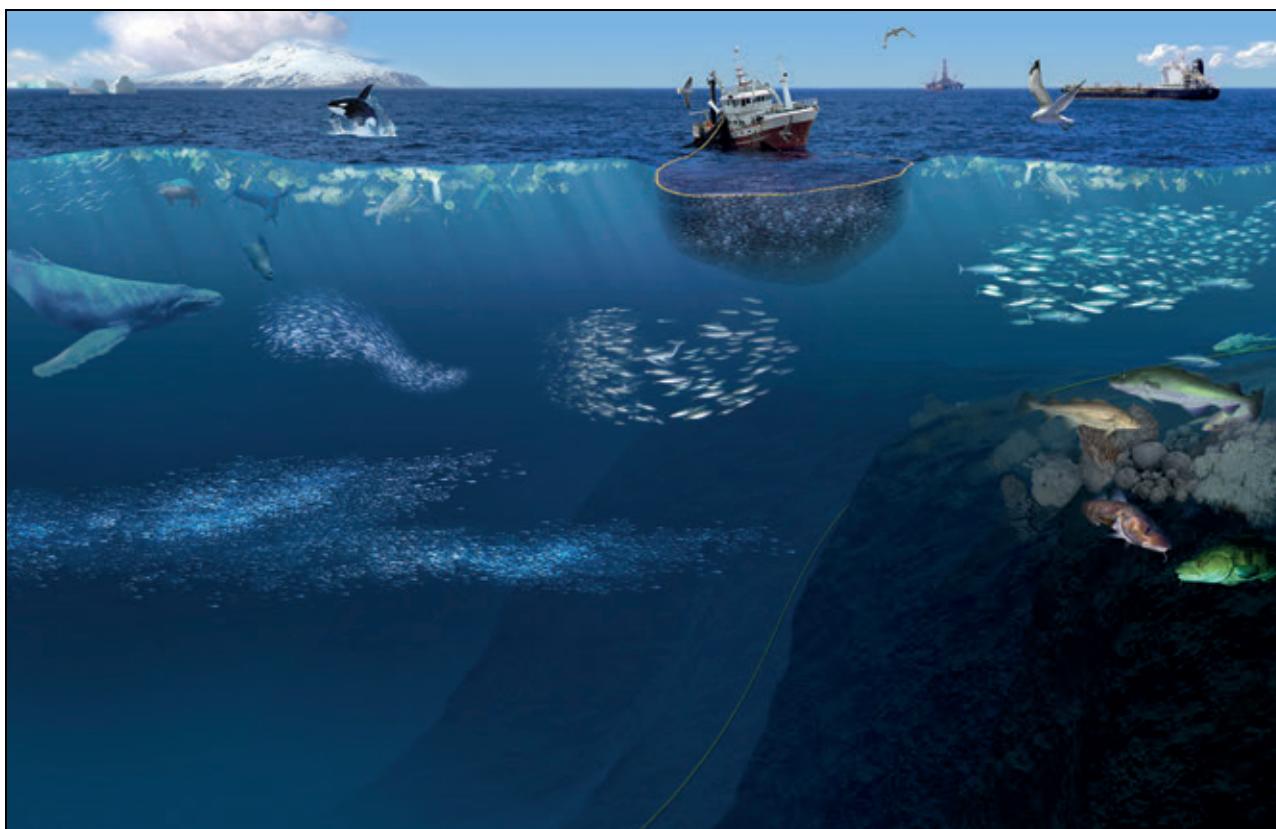
Silda er, som nemnt, inne i ein periode med bestandsreduksjon på grunn av manglande rekrytting. Gytebestanden blir difor redusert frå år til år både på grunn av naturleg død og fiske.

Figur 4.22 Norskehavet – straumar og djupn

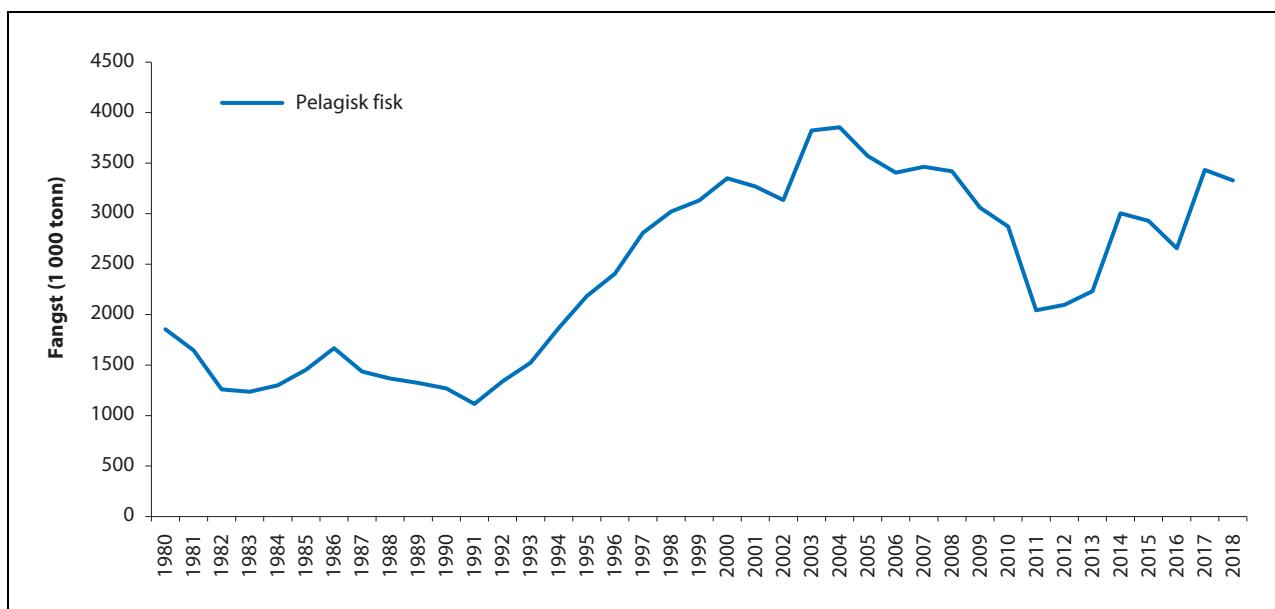
Førebelts berekningar tyder på at 2016-årsklassen er over middels stor.

Det har historisk vore eit svært stort fiske på desse tre artane i Norskehavet. Rundt tusenårs-skiftet var den samla fangsten oppe i nesten 4 mil-

Figur 4.23 Økosystemet i Norskehavet

Illustrasjon: Havforskingsinstituttet

Figur 4.24 Fisket i Norskehavet frå 1980 til 2018

lionar tonn, jf. figur 4.24. Etter dette gjekk fangsten ned til godt under 3 millionar tonn rundt 2010 sidan bestandssituasjonen for både sild og kolmule vart vesentleg dårligare. I dei seinare åra har den samla fangsten tatt seg opp igjen sjølv om sildebestanden fortsett er på eit lave nivå.

Norskehavet er prega av varmt Atlanterhavsvatn som strøymer inn frå sør. Men langs Aust-Grønland strøymer det kaldt arktisk vatn inn frå nord, og skapar eit skilje, ein polarfront, mellom det varme vatnet i aust og det kalde i vest. Heile havområdet er vorte varmare det siste tiåret, og dette påverkar også livet i havet på ulikt vis.

Sidan Norskehavet er så mykje djupare enn Nordsjøen og Barentshavet, finst det eit element i dette økosystemet som ikkje finst i det andre; eit organisk lag frå 400 til 800 meter djupn. Dette laget består av småorganismar av mange slag, både planktonorganismar og mesopelagiske fisk som lysprikkfisk. Desse organismane lever av den biomassen som søkk ned frå dei øvre laga, der sjølve produksjonen, basert på det fotosyntetiserande planteplanktonet, skjer. Dyreplanktonet, som hovudsakleg består av ørsmå krepsdyr som raudåte og krill, et planteplanktonet og fører energien oppover i næringskjeden. Sidan tidleg på 2000-talet har dyreplanktonmengdene i Norskehavet vist ein negativ trend, men denne trenden

flata ut rundt 2009, og dei siste åra har det igjen vore ein auke. No er tettleiken av dyreplankton i Norskehavet oppe på same nivå som i Barentshavet.

Mellom djupvassfisken og botnfisken som finst på sokkelen og i skråninga langs kysten viser ulike artar ulik utvikling. Snabelueren, som finst både i Barentshavet og i Norskehavet (som alt er nemnt i det førre delkapittelet), er i vekst, medan den vanlege ueren er raudlista som «sterkt truga». Brosme og lange, som er blant dei viktigaste kommersielle artane i denne gruppa, ser ut til å auke svakt. Også blåkveite, som gyt langs Eggakanten i det nordaustlege Norskehavet, og den nordaustarktiske seien, som har ei vid utbreiing langs Norskekysten, er nemnde i det førre kapittelet.

Selen i Norskehavet har også hatt ulik utvikling. Medan grønlandsselen i Vestisen (som er områda langs austkysten av Grønland) er i bra forfatning og toler hausting, er klappmyssbestanden i Vestisen freda fordi bestanden er på eit lågt nivå samanlikna med tidlegare.

På og langs kontinentsokkelen i aust er ei grundig kartlegging av botndyrarsamfunna i gang gjennom MAREANO-programmet. Det blir stadig gjort nye funn av korallrev, korallskog, og område med svamp og sjøfjør.

Boks 4.7 Norsk vårgytande sild

Figur 4.25 Sild

Foto: Kjartan Mæstad, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Sild – *Clupea harengus*.

Maksimal storlek: 40 cm og 500 g.

Levetid: Maks 25 år.

Bestandsstorlek (2019): Om lag 4,0 mill. tonn (gytebestand).

Kvote for 2020: 525 594 tonn av dette 399 451 tonn til Noreg.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 1,58 mrd. kroner

Fakta om bestanden: Silda er ein planktonetar. Ho er mat for mange artar av fisk og kval. Ho gyt langs kysten frå Møre til Nordland i februar–mars, og beitar over store delar av Norskehavet om sommaren og hausten. Silda legg egg sine på botnen, slik som loddar og nokre få andre artar gjør. Yngelen blir ført med straumen nordover langs kysten og endar opp i Barentshavet, der silda lever i kring tre år før ho vandrar ut i Norskehavet.

Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av norsk vårgytande sild i perioden 1950–2018 er om lag 708 000 tonn, men det har vore store variasjonar knytt til endringar i storleiken av bestanden, jf. figur 4.27. Når bestanden har vore på topp har det vore teke fangstar på opp mot 2 millionar tonn, medan det vart full stopp i fisket då bestanden braut saman på 1960-talet. Minstemalet på sild er 25 cm, så fisket føregår på vaksen sild, hovudsakleg under gyteinnsgjet langs Norskekysten om vinteren, medan ho er på beitevandring i Norskehavet om sommaren og når ho vandrar mot kysten av Nord-Noreg for å overvintrie om hausten. Det norske fisket, som for det meste skjer om vinteren når silda har høgst kvalitet, skjer hovudsakleg med ringnot.

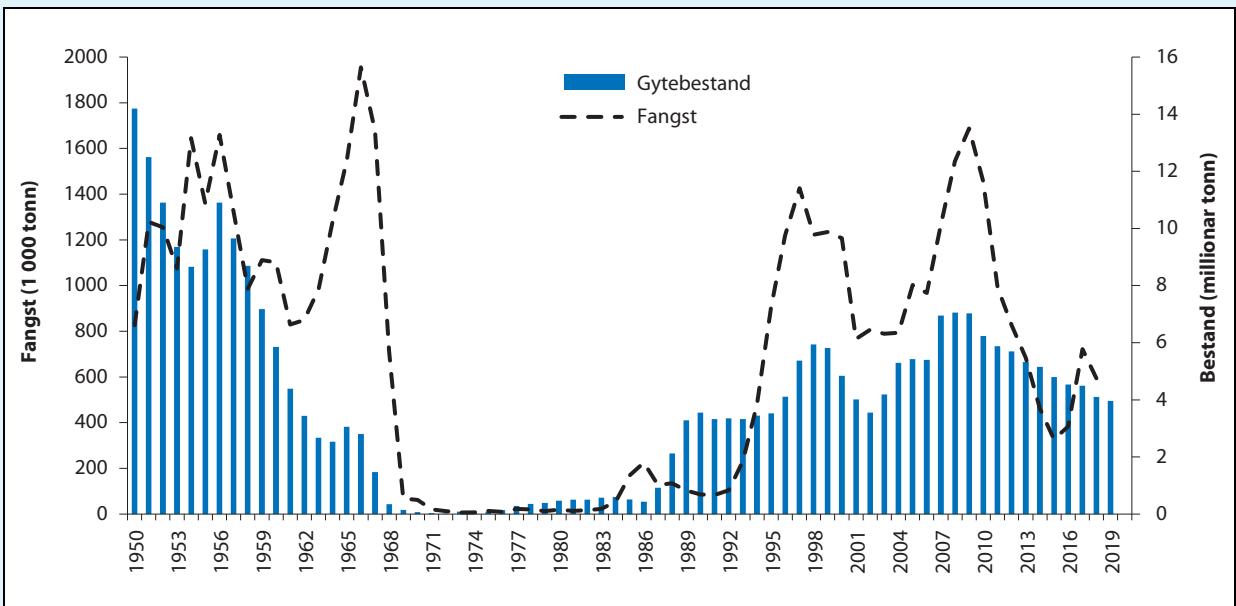
Status og råd

Bestanden er inne i ein periode med reduksjon etter å ha vore på eit svært høgt nivå, jf. figur 4.27. Dette skuldast dårleg rekrytting i ei rekke år. Bestandsvurderinga syner at gytebestanden no er estimert til å være over 3.184 millionar tonn, som er den nye føre-var-grensa etablert i 2018. Tilrådd totalkvote for 2020 er på 525 594 tonn, jf. tabell 4.7. Fiskedødeligheita var, etter det vi no veit, i snitt så å sei på Fmgt (0.14) i perioden 2008–2016, slik den også er no.

Figur 4.26 Utbreiingsområde og gytemråde for norsk vårgytande sild

Boks 4.7 forts.

Figur 4.27 Utviklinga i bestand og fangst av norsk vårgytande sild

Tabell 4.7 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av norsk vårgytande sild dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2016	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<317	317 ²	383	4 535
2017	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<437 ² (<646)	685 ³	722	4 490
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<384	437 ⁴	593	4 103
2019	Følg den avtalte forvaltingsplanen (ny av 2018)	<589	589 ⁵		3 965
2020	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<526	526 ⁶		

¹ Summen av nasjonale kvotar. Det er inngått avtale om TAC, men ikkje om fordeling av TAC.

² Korrigert råd i oktober 2017, opphavleg råd i parentes.

³ Det vart inngått ein kyststatsavtale om TAC for 2017, og i ettertid vedtok Noreg å auke sin del av TAC frå 61 til 67 prosent.

⁴ Det vart inngått ein kyststatsavtale om TAC for 2018, og i ettertid vedtok Noreg å auke sin del av TAC frå 61 til 70 prosent.

⁵ Det vart inngått ein kyststatsavtale om TAC for 2019, og i ettertid vedtok Noreg å auke sin del av TAC til 73 prosent.

⁶ Det vart inngått ein kyststatsavtale om TAC for 2020, og i ettertid vedtok Noreg å auke sin del av TAC til 76 prosent.

Boks 4.8 Makrell

Figur 4.28 Makrell

Foto: Leif Nøttestad, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Makrell – *Scomber scombrus*.

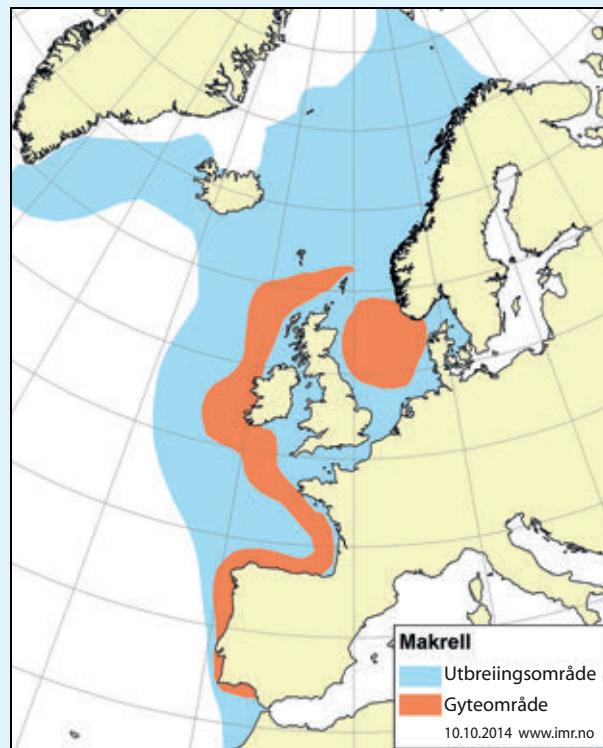
Maksimal storleik: 65 cm og 3,5 kg, sjeldan over 1 kg
Levetid: Maks 25 år.

Bestandsstorleik (2019): Om lag 4,4 mill. tonn (gytebestand).

Kvote for 2020: 922 064 tonn (Noreg, EU og Færøyane), av dette 207 551 tonn til Noreg.

Norsk fangstverdi (2020): Om lag 2,5 mrd. kroner

Fakta om bestanden: Makrellen et dyreplankton, fiskelarvar og småfisk. Han gyt sentralt i Nordsjøen (mai-juli), vest av Irland (mars-juli) og i portugisiske farvatn (februar-mai). Frå 2016 har makrellen i større grad også gytt og hatt oppvekstområde lengre nord i Norskehavet, noko vi ikkje har registrert før i historia. Makrellen beitar over store havområde frå Gibraltar til Grønland, i Nordsjøen og i Norskehavet heilt nord til Svalbard om sommaren og hausten.

Figur 4.29 Utbreettingsområde og gyteområde for nordaustatlantisk makrell

Status og råd

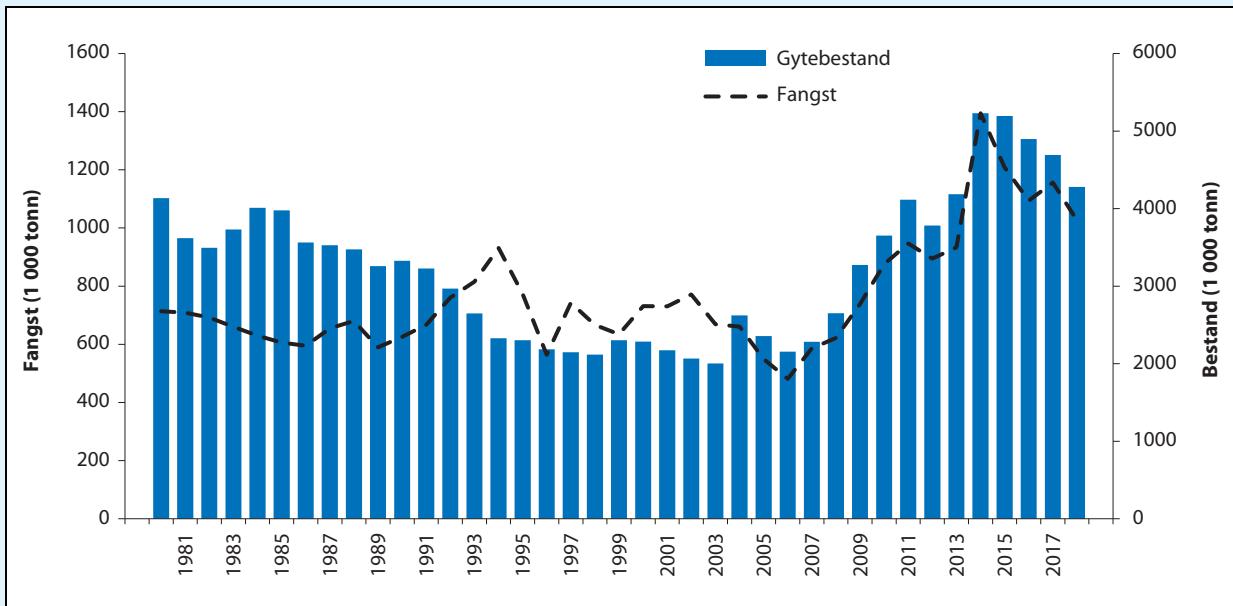
ICES vurderer at makrellbestanden er i god forfatning og blir hausta berekraftig, jf. figur 4.30.

Gytebestanden er estimert til å ha auka etter 2007 til eit maksimumsnivå i 2014, men har sidan minka og stabilisert seg på om lag 4,4 millionar tonn i 2019. Han har likevel vore over MSY B_{trig} sidan 2008. Fiskedødeligheten har minka sidan 2003, men er framleis høgare enn F_{MSY} .

Det har vore ei rekke sterke årsklassar sidan 2001, der årsklassane frå og med 2011 er estimert til å være over gjennomsnittet. ICES sitt råd om fiske i 2020 er å følgje ei MSY-tilnærming, som tilsvrar ein fangst på 922 064 tonn, jf. tabell 4.8. Fiskedødeligheten var, etter det vi no veit, omtrent 20 prosent over F_{MSY} (0.27) i perioden 2008–2016, medan den no ligg litt over (4 prosent).

Boks 4.8 forts.

Dette er på grunn av at Island, Grønland og Russland har gitt seg sjølve større kvoter enn det kyststatsavtalen mellom Norge, EU og Færøyane legg opp til.

Figur 4.30 Utviklinga i bestand og fangst av nordaustatlantisk makrell

Tabell 4.8 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustatlantisk makrell dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2016	MSY tilnærming	<774 ²	1 057	1 094	4 897
2017	MSY tilnærming	<857	1 021	1 156	4 692
2018	MSY tilnærming	<551	817	1 026	4279
2019	MSY tilnærming	<770 ³	653	835	4390
2020	MSY tilnærming	<922	922		

¹ Det var ikkje oppnådd semje om internasjonal kvote. Tala er summen av nasjonale kvotar. Totalkvote fastsett av Noreg, EU og Færøyane. Sjå omtale i kapittel 3.3.4 Forvaltinga av makrell.

² Korrigert september 2016.

³ ICES rådet blei korrigert frå 318 000 tonn i oktober 2018 til 770 000 tonn mai 2019.

Boks 4.9 Kolmule

Figur 4.31 Kolmule

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av nordaustatlantisk kolmule i perioden 1981–2019 er 1 014 000 tonn, og uttaket har variert mykje i takt med storleiken på bestanden, jf. figur 4.33. Hovudfisket skjer langs kontinentalskråninga og bankane vest av Dei britiske øyane og ved Færøyane, der kolmula samlar seg for å gyte om våren. Fisket går føre seg med flytetrål. Noreg har historisk sett dominert dette fisket, og tok fram til 2004 om lag 40 prosent av den totale fangsten. Seinare har den norske delen gått attende, og Island, EU, Færøyane og Russland tek no ein større del av totalfangsten.

Status og råd

Etter ein topp i bestandsstorleiken rundt 2003 minka bestanden kraftig til 2009, jf. figur 4.33. No er denne trenden snudd, og gytebestanden er attende på omlag same nivå som tidleg på 2000-talet. Årsklassane frå 2004–2009 var svært svake samanlikna med føregåande tiår, men frå 2009 vart rekrutteringa betre og var over gjennomsnittsnivå fram til 2015. Rekrutteringa etter dette er estimert til å vere under gjennomsnittet igjen. Den auka rekrutteringa saman med lågare fiskepress i perioden etter 2010 førte til ein auke i bestanden. Bestanden har no stabilisert seg.

ICES sitt råd om fiske i 2020 er å følgje den avtalte forvaltingsplanen, som svarar til ein

Artsnamn: Kolmule – *Micromesistius poutassou*.

Maksimal storlek: 50 cm og 800 g.

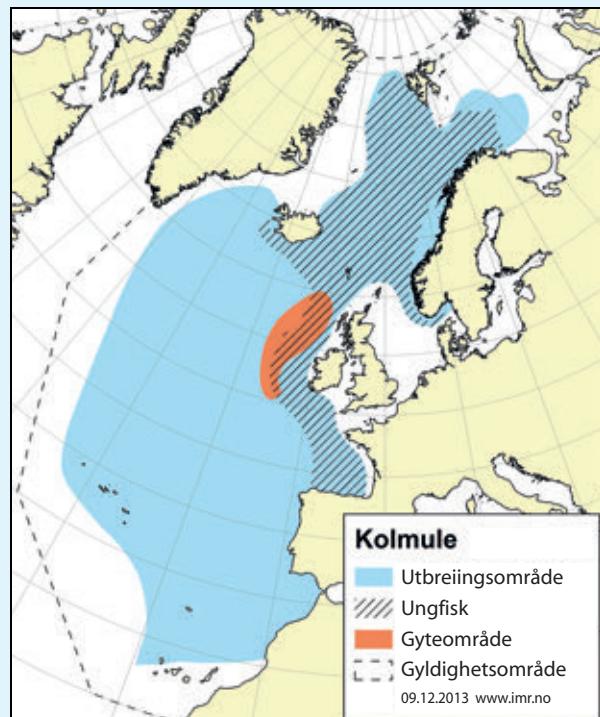
Levetid: Sjeldan over 10 år, opptil 20 år.

Bestandsstorlek (2019): Om lag 5,6 mill. tonn (gytebestand).

Kvote for 2020: 1 161 615 tonn (Noreg, EU, Færøyane og Island), av dette 360 283 til Noreg.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 883 mill. kroner

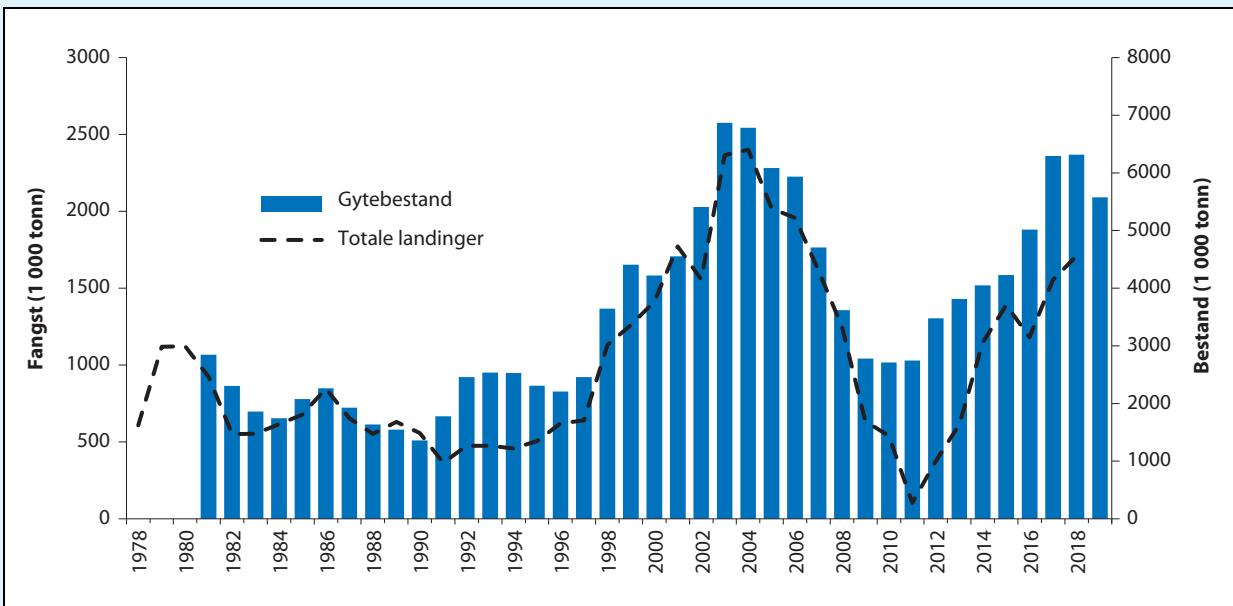
Fakta om bestanden: Kolmula et for det meste stort dyreprankton, men store individ et også fiskeyngel. Den oppheld seg mest i dei midtre vasslagene, på djup frå 100–600 m. Kolmula har ei vid utbreiing i Nordaust-Atlanten frå Kanariøyane og Azorene til eit stykke inn i Barentshavet og nord til Svalbard. Den gyt vest av Irland på ettervinteren.

Figur 4.32 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaustatlantisk kolmule

fangst på 1 161 615 tonn, jf. tabell 4.9. Fiskedødeligheita var, etter det vi no veit, nesten 40 prosent under styringsmålet for uttak (Fmgt) i perioden 2008–2013, medan den etter 2013 har lagt rundt 30 prosent over (for kolmule er Fmgt = Fmsy = 0.32).

Boks 4.9 forts.

Figur 4.33 Utviklinga i bestand og fangst av nordaustatlantisk kolmule

Tabell 4.9 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustatlantisk kolmule dei siste fem åra

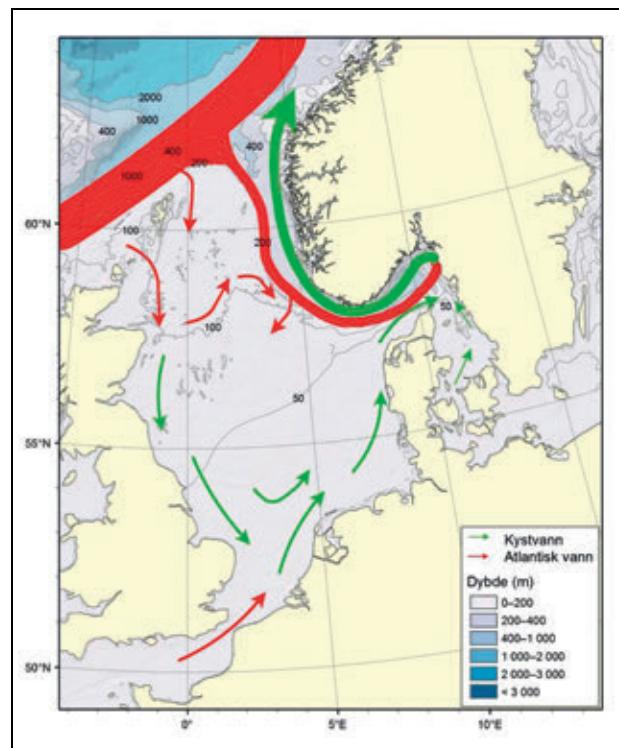
År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	MSY-tilnærming	<776	1 147 ¹	1182	5 018
2017	MSY-tilnærming	<1 342	1 675 ¹	1 558	6 296
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<1 388	1 728 ¹	1 711	6 315
2019	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<1 144	1 444		5 577
2020	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<1 162	1 162 ¹		

¹ Det er ikkje oppnådd semje om internasjonal kvote. Tala er summen av nasjonale kvotar.

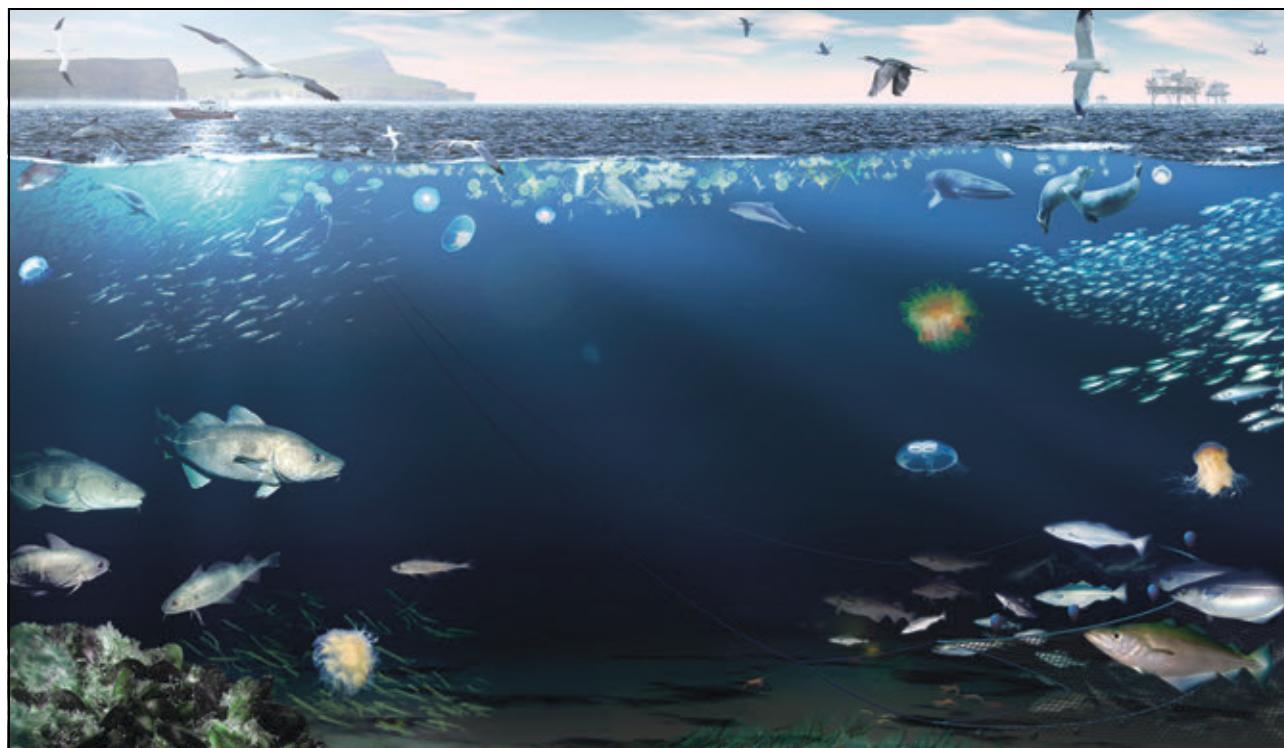
4.3 Nordsjøen og Skagerrak

Om det er djupna som pregar Norskehavet, så er det grunna som pregar Nordsjøen. Det er grunnast i sør, for det meste mindre enn 50 meter, og djupnar gradvis mot nord, men også her er det mindre enn 200 meter. Langs Norskekysten går det ei djuprenne – Norskerenna – med maksdjup på 250–700 meter, som følgjer kysten rundt og endar i Skagerrak. Det sørlege området er varmare enn områda lenger nord, og atlantisk vatn kjem inn både gjennom Den engelske kanalen og nordom Dei britiske øyane, jf. figur 4.34. Nordsjøen er eit svært produktivt område der det har vore hausta mykje sjømat på eit lite areal. Her finst både pelagisk fisk, botnfisk, reker og kreps, jf. figur 4.35.

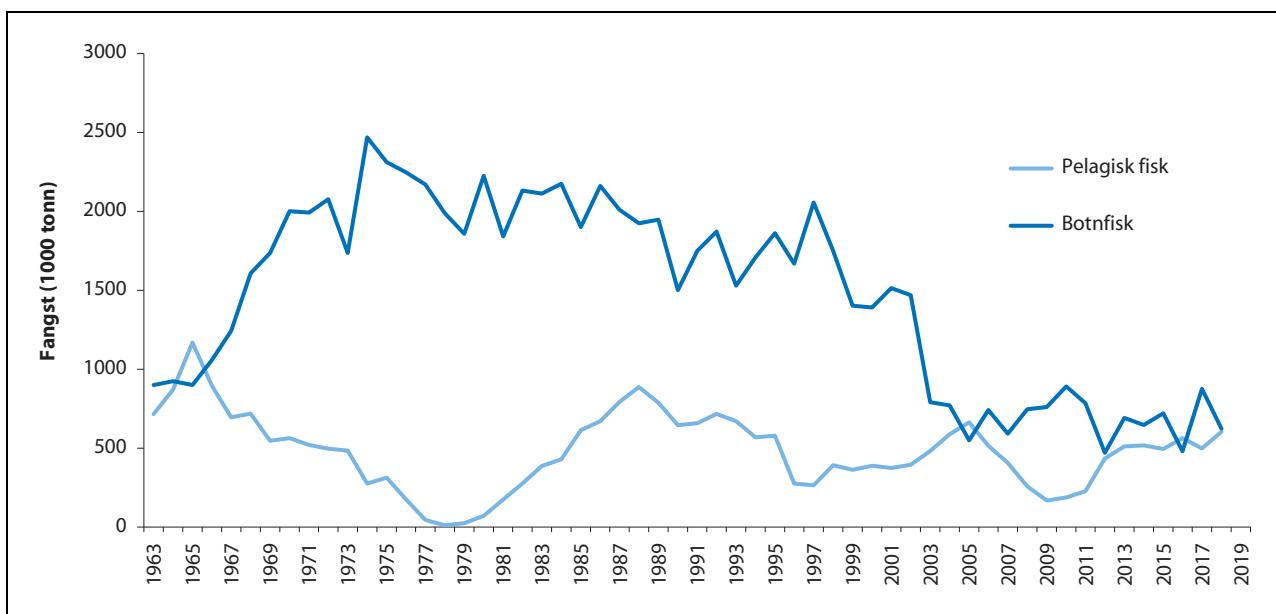
I lange periodar har botnfisken vore viktigast i fiskeriet i Nordsjøen og Skagerrak, men det har gått attende med fangsten av botnfisk. Dei siste åra har pelagisk fisk og botnfisk omtala i denne rapporten vore kring 500–700 000 tonn kvar. Både på 1970- og 1980-talet vart det hausta rundt 1 million tonn botnfisk åleine frå dette området. Det er vanskeleg å peike på eiinskild årsak til nedgangen, men både overfiske og utkast/neddrepning av yngel har utan tvil mykje av skulda. Det er likevel eit faktum at mange av bestandane i Nordsjøen i ei årrekke har hatt dårlig rekruttering, enten gytbestanden har vore stor eller liten, utan at ein sikkert har kunna peike på årsakene til dette.

Figur 4.34 Nordsjøen og Skagerrak – straumar og djupn

Figur 4.35 Økosystemet i Nordsjøen og Skagerrak

Figur 4.36 Fisket i Nordsjøen og Skagerrak fra 1963 til 2018

Boks 4.10 Nordsjøsild

Figur 4.37 Sild

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av nordsjøsild i perioden 1960–2018 er kring 492 000 tonn, og uttaket har variert i takt med storleiken på bestanden, frå nesten 0 på slutten av 1970-talet til toppar på 0,6, 0,8 og 1,2 millionar tonn før og etter, jf. figur 4.39. Sildefisket i Nordsjøen går føre seg i eit direkte fiske med ringnotfartøy og trålarar, og som bifangst i industritrål-fisket. Danmark, Noreg og Nederland tek brorparten av fangstane. Det norske fisket har variert mellom 0 og 605 000 tonn og er i gjennomsnitt på 117 000 tonn.

Status og råd

Bestanden har full reproduksjonsevne og blir hausta berekraftig, jf. figur 4.39. ICES vurderer bestanden til å vere i ein fase med låg produksjon, og rekrutteringa har vore dårleg i lang tid. Men fiskepresset er redusert og gytebestanden har sidan midt på 1990-talet vore over føre-var-grensa. ICES ga i 2019 råd basert på MSY-tilnærminga om eit maksimalt uttak på 418 649 tonn i direktesfisket i 2020, jf. tabell 4.10. Fiske-dødeligheita var, etter det vi no veit, heile 70 prosent under Fmsy (0.26) i perioden 2009–2011. I 2008 og 2012–2016, låg den i snitt 35% under, medan den no er rundt 25 prosent lågare. Årsaka til den låge fiske-dødeligheita er ein kom-

Artsnamn: Sild – *Clupea harengus*.

Maksimal storlek: 35 cm og 400 gram.

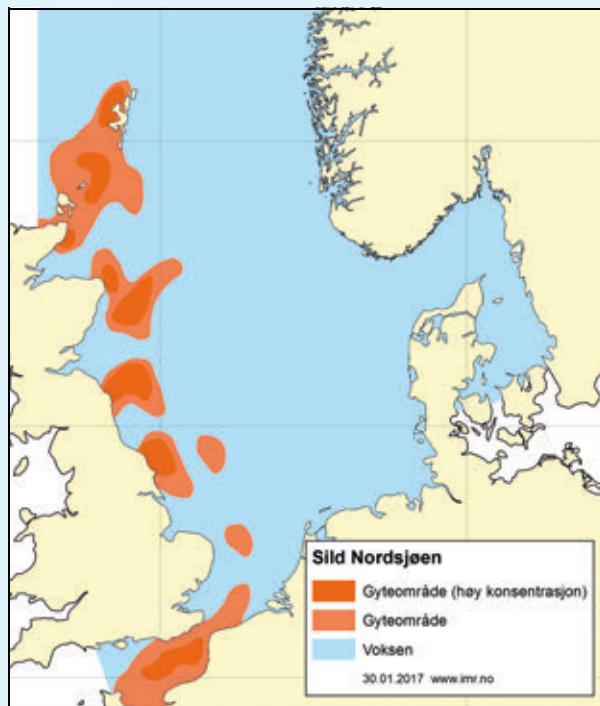
Levetid: Maks 15 år.

Bestandsstorlek (2018): Om lag 1,9 millionar tonn (gytebestand).

Kvote for 2020: 385 008 tonn, av dette 111 652 tonn til Noreg.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 690 mill. kroner

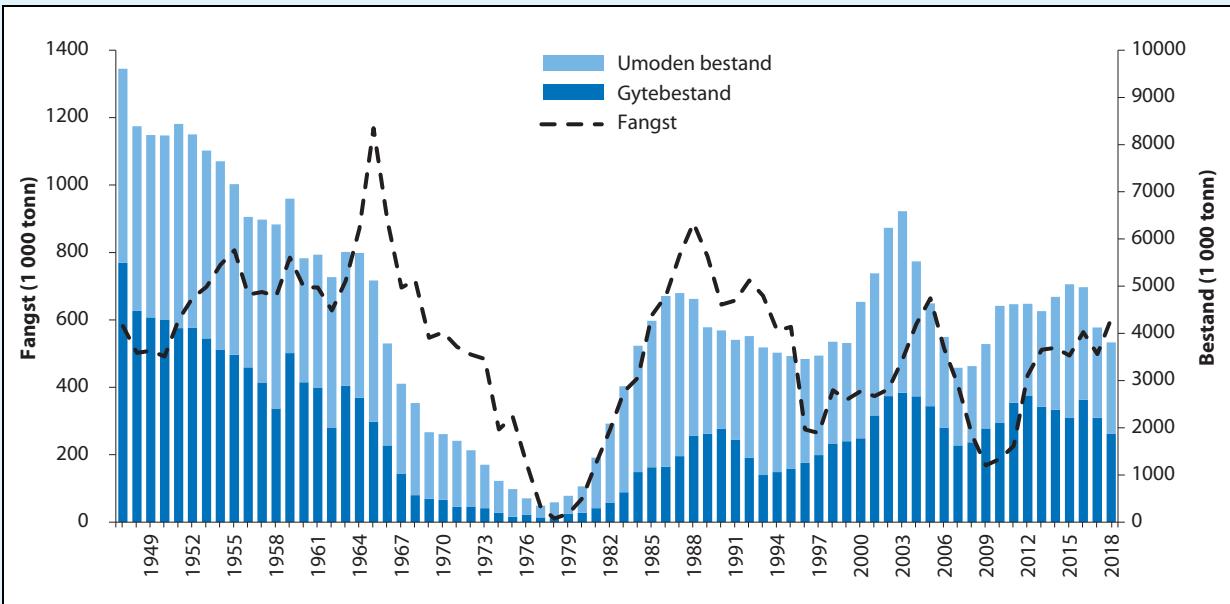
Fakta om bestanden: Silda er ein planktonetar. Ho er mat for mange artar av fisk og kval. Ho gyt i den vestlege delen av Nordsjøen frå august til januar, og beitar over store delar av Nordsjøen, Skagerrak og Kattegat. Silda legg egg sine på botnen.

Figur 4.38 Utbreiingsområde og gyteområde for nordsjøsild

binasjon av at ein god del av fangsten er sild som er eldre enn dei aldersgruppene som er dekkja av Fmsy (2-6), samt ein auke i estimert bestandsnivå for heile tidsserien i førre bestandsvurdering.

Boks 4.10 forts.

Figur 4.39 Utviklinga i bestand og fangst av nordsjøsild

Tabell 4.10 Tiltrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordsjøsild dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<518	518	564	2 597
2017	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<426	482	499	2 215
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<491	601	604	1870
2019	Maksimalt langtidsutbyte	<291	385		
2020	Maksimalt langtidsutbyte	<419	385		

Boks 4.11 Sei i Nordsjøen, Skagerrak, Rockall og vest for Skottland

Figur 4.40 Sei

Foto: Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Sei – *Pollachius virens*.

Maksimal storlek: 115 cm og 20 kg.

Levetid: Maks 20 år.

Bestandsstorlek (2019): Om lag 228 000 tonn (gytebestand).

Kvote for 2020: Nordsjøen og Skagerrak: 79 813. tonn, av dette 41 503 tonn til Noreg; vestom Skottland: 8 280 tonn.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 489 mill. kroner

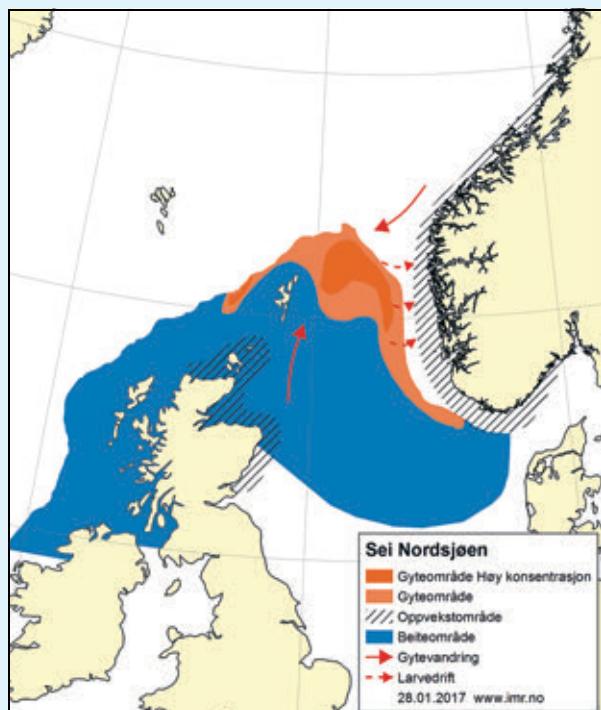
Fakta om bestanden: Sei finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet og er delt inn i mange bestander. Han lever hovudsakleg ved botnen, men kan gå opp i sjøen for å beite. Medan småsei et mest dyreplankton og krepsdyr, et større sei mest fisk. Gytinga (februar til mars) går føre seg langs Eggakanten fra vest av Shetland til Vikingbanken.

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av nordsjøsei i perioden 1967–2018 er kring 160 000 tonn. Uttaket har variert i takt med storleiken på bestanden, og det var langt høgare fram til midten av 1980-talet, jf. figur 4.42. Seien blir hovudsakleg fiska med trål, både av EU og Noreg. For Noregs del blir om lag 85 prosent av seifangstane tekne med trål og litt over 5 prosent med net på kysten av Vestlandet.

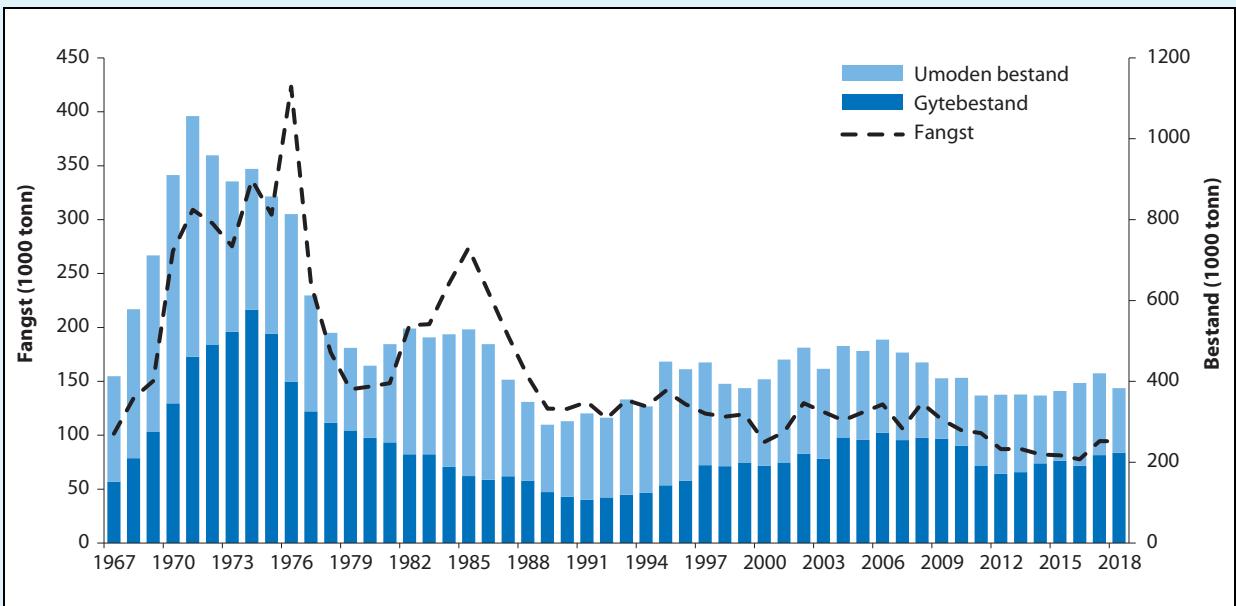
Status og råd

Det er uklåre bestandsgrenser, og difor blir seien i Nordsjøen og Skagerrak slått sammen med seien vest av Skottland i bestandsvurderinga og kvotearådgjevinga. Gytebestanden har fluktuert utan klåre trendar, og har vore over føre-var grensa etter 1996. Rekrutteringa har sidan 2003 vore under langtidsgjennomsnittet. Tiltrådd kvote for 2020 er basert på maksimalt langtidsutbytte, og gjev ein totalfangst på 88 093 tonn i Nordsjøen/Skagerrak og vest av Skottland. EU og Norge har styrt uttaket etter MSY. Fiskedødeligheita var, etter det vi no veit, noko over Fmsy (0.363) i perioden 2008–2016 (8 prosent).

Figur 4.41 Utbreiingsområde og gyteområde for sei i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland

Boks 4.11 forts.

Figur 4.42 Utviklinga i bestand og fangst av sei i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland

Tabell 4.11 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av sei i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	Følg den avtalte forvaltingsplanen	<75	73	78	191
2017	Maksimalt langtidsutbyte	<141	111	95	218
2018	Maksimalt langtidsutbyte	<118	116	94	224
2019	Maksimalt langtidsutbyte	<103	94		228
2020	Maksimalt langtidsutbyte	<88	80		

Boks 4.12 Torsk i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege engelske kanalen

Figur 4.43 Torsk

Foto: Espen Bierud, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Torsk – *Gadus morhua*.

Maksimal storlek: 100 cm og 20 kg.

Levetid: Maks 15 år.

Bestandsstorlek (2019): Om lag 81 000 tonn (gytebestand).

Kvote for 2020: Nordsjøen og Skagerrak: 16 821. tonn, av dette 2 570 tonn til Noreg.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 124 mill. kroner

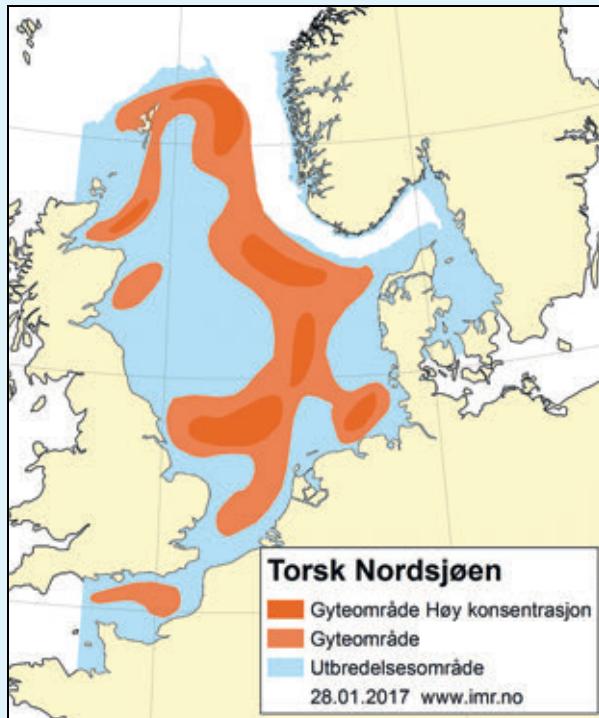
Fakta om bestanden: Torsk finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet, og er delt inn i mange bestandar. Han lever hovudsakleg ved botnen, men kan gå opp i sjøen for å beite. Medan småtorsk et mest dyreplankton og krepsdyr, et større torsk mest fisk, som augepål, sild, tobis og småtorsk. Også for torsken i Nordsjøen reknar vi med at det finst fleire lokale stammar med eigne gytefelt, men det er ingen klare skiljelinjer mellom stammene. Gytinga går føre seg frå januar til april.

Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av nordsjøtorsk i perioden 1963–2018 er kring 167 000 tonn, men med ein kraftig reduksjon av fangsten, i takt med reduksjon i bestanden, gjennom perioden, jf. figur 4.45. Fram til 1980-talet var fangsten på eit nivå rundt 250–300 000 tonn, men vart så gradvis redusert til rundt 50 000 tonn, og har lege på dette nivået dei siste 10 åra. Torsk blir for det meste fanga i eit blandingsfiskeri med trål saman med hyse, kviting, sjøkreps, raudspette og tunge. I det norske fisket blir litt over halvparten teke med garn, ein firedel med trål og ein femdel med line. Alle land som grensar til Nordsjøen fiskar torsk, men Danmark, Storbritannia og Noreg er dei viktigaste aktørane.

Status og råd

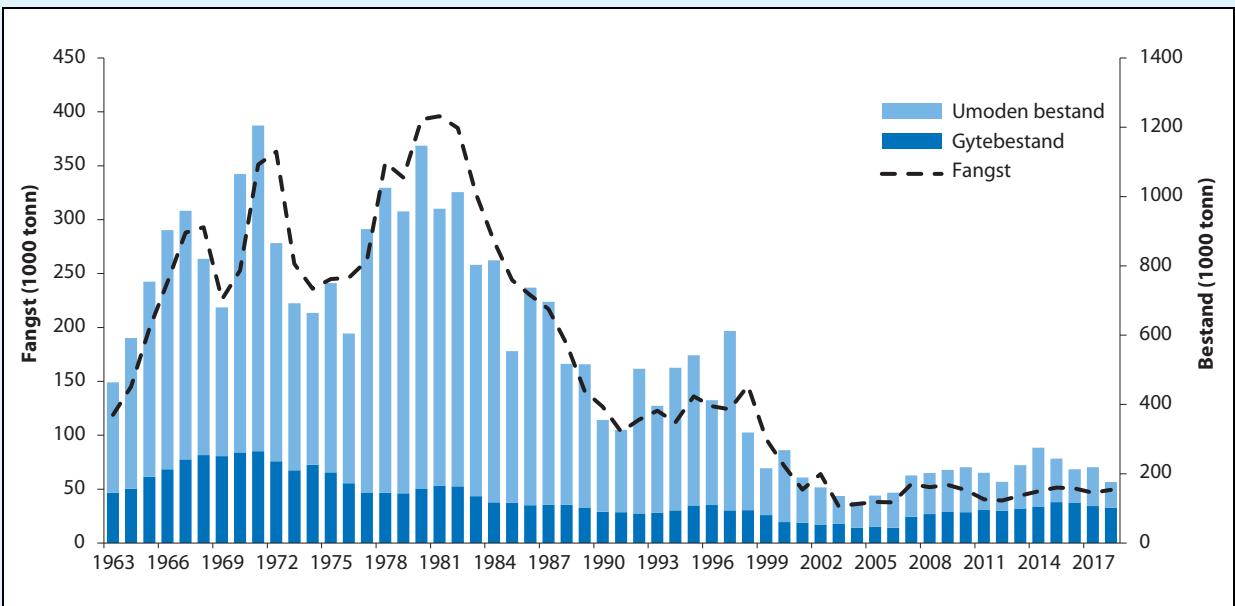
Det er vanskeleg å skilje dei ulike torskestammene i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege engelske kanalen, og torsken i dette området blir difor handsama som ein bestand i forvaltingssamanhang. Etter i ein periode å ha auka noko frå det kritiske låge nivået i 2006, vurderer ICES no på ny gytebestanden til å vere under det kritiske nivået. Tilrådd kvote for 2020 er maksimalt 13 686 tonn, jf. tabell 4.12. Fiskedødeligheita var, etter det vi no veit, merkbart over

Figur 4.44 Utbreiingsområde og gyteområde for torsk i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege engelske kanalen

Fmsy (0.31). I perioden 2008–2016, var fiske-dødeligheita i snitt 65 prosent over Fmsy, medan den no har auka til 82 prosent over.

Boks 4.12 forts.

Figur 4.45 Utviklinga i bestand og fangst av torsk i Nordsjøen og Skagerrak

Tabell 4.12 Tiltrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av torsk i Nordsjøen og Skagerrak dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	Maksimalt langtidsutbyte	<49	40	51	117
2017	Maksimalt langtidsutbyte	<47	45	47	107
2018	Maksimalt langtidsutbyte	<53	53	49	102
2019	Maksimalt langtidsutbyte	<29	34		81
2020	Maksimalt langtidsutbyte	<14	17		

Boks 4.13 Hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland

Figur 4.46 Hyse

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskningsinstituttet

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland i perioden 1972–2018 er vel 163 000 tonn. Fangsten er gjennom mesteparten av denne perioden blitt redusert, i takt med ein minkande bestand, jf. figur 4.48. Dei siste åra har fangsten lege på rundt 45 000 tonn. Hyse blir hovudsakleg fanga med botntrål og i mindre grad med snurrevad. Hyse er målart for delar av flåten, men blir også fanga i blandingsfiskeri saman med mellom anna torsk, kviting og sjøkreps.

Status og råd

ICES vurderer bestanden til å vere i god stand og berekraftig hausta. Rekrutteringa har spora disk vore sterkt, og 2019 årsklassen er vurdert til å vere den største sidan 1999. Det er førebels ikkje utarbeidd nokon forvaltingsplan for heile området. Basert på maksimalt langtidsutbytte, meiner ICES at den totale fangsten ikkje bør overstige 41 818 tonn i 2020, jf. tabell 4.13. Fiske-dødeligheita var, etter det vi no veit, merkbart over Fmsy (0.194) i perioden 2008–2016 (44 prosent), medan den no ligg 21 prosent over Fmsy.

Artsnamn: Hyse – *Melanogrammus aeglefinus*.

Maksimal storlek: 60 cm og 4 kg.

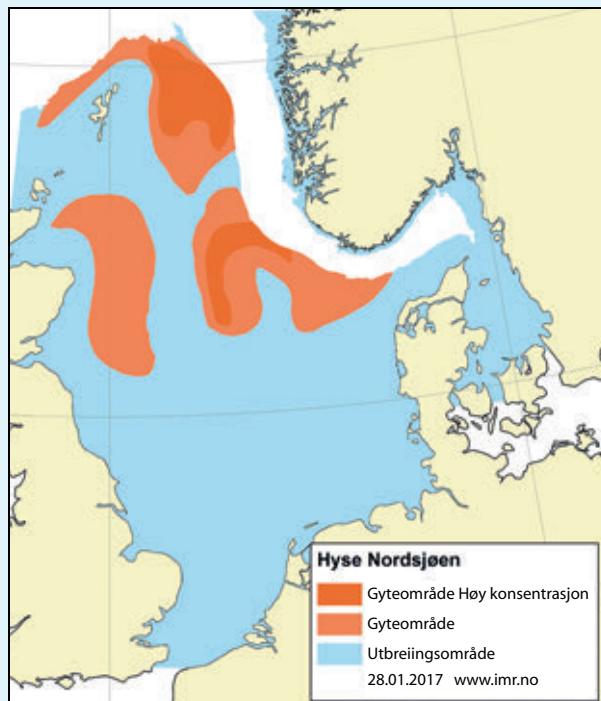
Levetid: Maks 15 år.

Bestandsstorlek (2019): Om lag 237 000 tonn (gytebestand).

Kvote for 2020: Nordsjøen og Skagerrak: 37 846, av dette 7 992 tonn til Noreg.

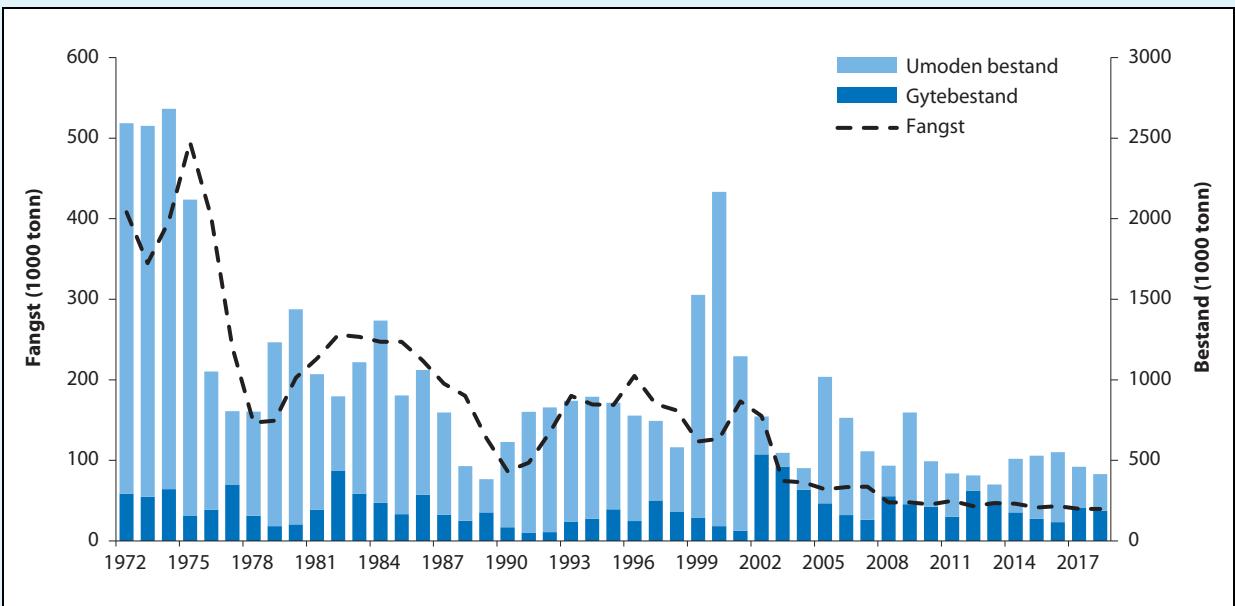
Norsk fangstverdi (2019): Om lag 23 mill. kroner

Fakta om bestanden: Hysa finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet, og er delt inn i mange bestadar. Ho lever hovudsakleg ved botnen, og dei viktigaste byttedyra er botndyr som børstemark, muslingar og slangestjerner. Tobis- og silde-egg står også på menyen. Gytefeltet ligg i den sentrale Nordsjøen, og gytinga går føre seg frå mars til mai.

Figur 4.47 Utbreiingsområde og gyteområde for hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland

Boks 4.13 forts.

Figur 4.48 Utviklinga i bestand og fangst av hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland

Tabell 4.13 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	Maksimalt langtidsutbytte	< 75	72	43	117
2017	Maksimalt langtidsutbytte	< 39	47	41	207
2018	Maksimalt langtidsutbytte	< 49	49	40	187
2019	Maksimalt langtidsutbytte	< 34	34		237
2020	Maksimalt langtidsutbytte	<42	42		

Boks 4.14 Kviting i Nordsjøen og den austlege engelske kanalen

Figur 4.49 Kviting

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Hyse – *Melanogrammus aeglefinus*.

Maksimal storlek: 60 cm og 4 kg.

Levetid: Maks 15 år.

Bestandsstorlek (2019): Om lag 237 000 tonn (gytebestand).

Kvote for 2020: Nordsjøen og Skagerrak: 37 846, av dette 7 992 tonn til Noreg.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 23 mill. kroner

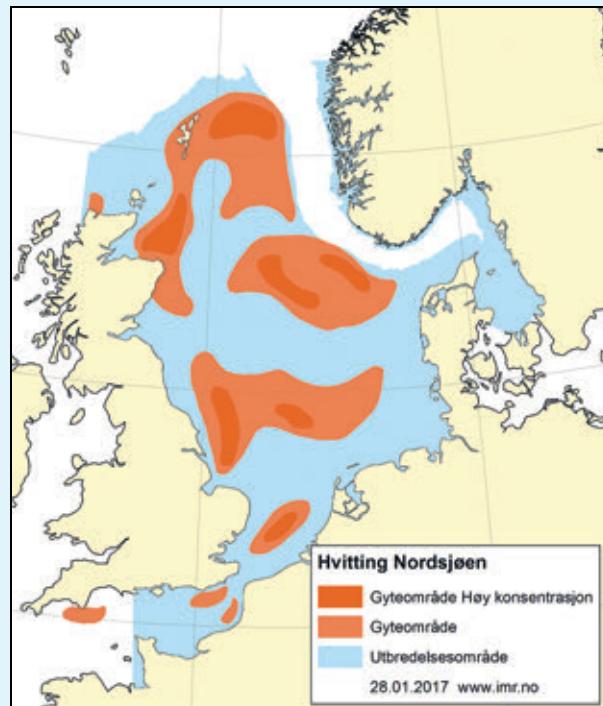
Fakta om bestanden: Hysa finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet og er delt inn i mange bestandard. Ho lever hovudsakleg ved botnen, og dei viktigaste byttedyra er botndyr som børstemark, muslingar og slangestjerner. Tobis- og sildeegg står også på menyen. Gytefeltet ligg i den sentrale Nordsjøen, og gytinga går føre seg frå mars til mai.

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av kviting i Nordsjøen i perioden 1990–2018 er kring 56 000 tonn, men har dei siste åra lege mellom 20 000 og 30 000 tonn, jf. figur 4.51. Kviting blir fanga i eit blanda fiskeri der målartane enten er torsk og hyse, flatfisk eller sjøkreps, og som bifangst i industritrålafisket. Bifangsten i industritrålafisket har minka i seinare år, då meir selektive reiskapar har blitt tekne i bruk. Storbritannia, Frankrike og Nederland har vore dei viktigaste aktørane i fisket, men i seinare år har også den norske fangsten auka noko.

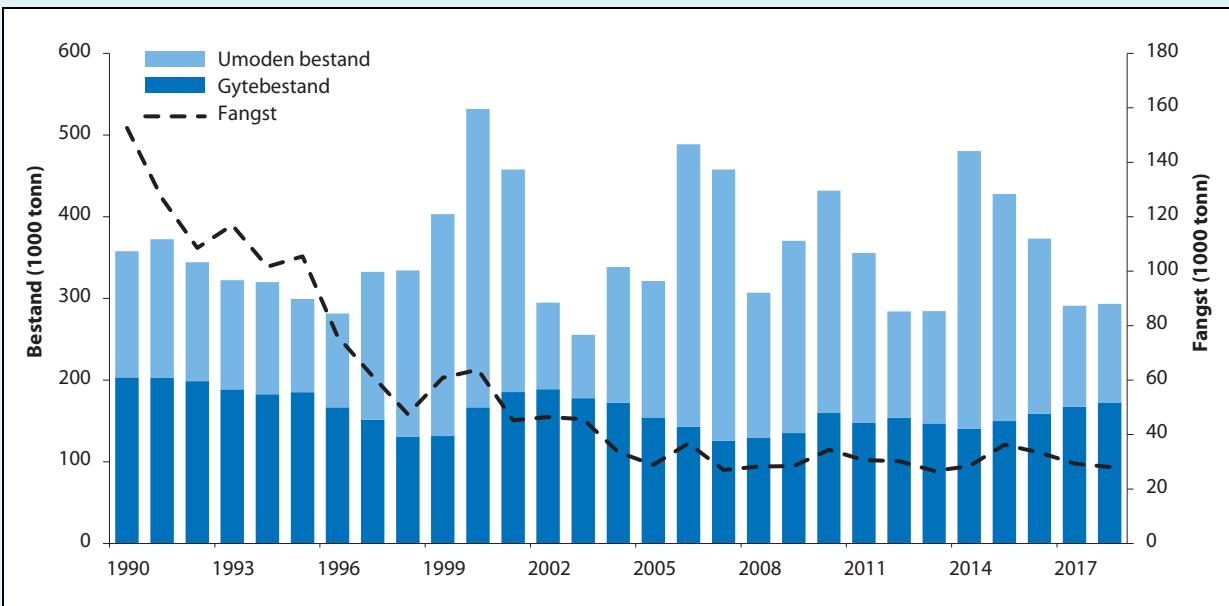
Status og råd

Gytebestanden og fisketrykket har vore relativt stabile sidan 2002, og gytebestanden er no over føre-var-nivået. Rekrutteringa har vore låg sidan 2003, men 2016-årsklassen var over snittet for dei siste åra. Basert på maksimalt langtidsutbyte meiner ICES at totalfangsten ikkje bør overstige 22 082 tonn i 2020. Fiskedødeligheita var, etter det vi no veit, 33 prosent over Fmsy (0.172) i perioden 2008–2016, medan han no ligg 19 prosent over.

Figur 4.50 Utbreiingsområde og gytområde for kviting i Nordsjøen og den austlege engelske kanalen

Boks 4.14 forts.

Figur 4.51 Utviklinga i bestand og fangst av kviting i Nordsjøen og den austlege engelske kanalen

Tabell 4.14 Tiltrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av kviting i Nordsjøen dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	Følg forvaltingsplanen	<31	15	33	159
2017	Maksimalt langtidsutbyte	<24	16	29	167
2018	Maksimalt langtidsutbyte	<26	22	28	173
2019	Maksimalt langtidsutbyte	<25	19		163
2020	Maksimalt langtidsutbyte	<22	19		

Boks 4.15 Raudspette i Nordsjøen og Skagerrak

Figur 4.52 Raudspette

Foto: Merete Kvalsund, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Raudspette – *Pleuronectes platessa*.

Maksimal storlek: 70 cm og 3,5 kg.

Levetid: Maks 20 år.

Bestandsstorlek (2019): Om lag 1 052 000 tonn (gytebestand).

Kvote for 2020: 166 499 tonn, av dette 10 673 tonn til Noreg.

Norsk fangstverdi (2019): Om lag 1,1 mill. kroner. Dei siste åra har Noreg berre utnytta ein liten del av kvoten, og i 2019 var den norske fangsten på 59 tonn.

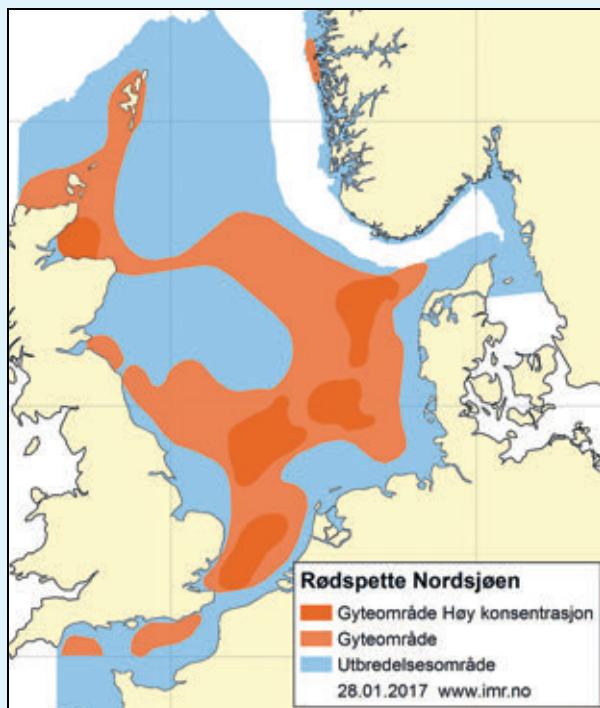
Fakta om bestanden: Raudspetta finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet – på austsida frå Middelhavet til Barentshavet, og er delt inn i mange bestandar. Bestanden i Nordsjøen er den største. Raudspetta lever på botnen ned til om lag 200 meter djup. Raudspetta et børstemark, skjel, maneter, krepsdyr, pigghudar og små fisk. Gytemråda finst i dei sentrale og sørlege delane av Nordsjøen, men det er ingen klare skiljelinjer mellom bestandane. Gytinga går føre seg i januar og februar.

Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av raudspette i Nordsjøen i perioden 1960–2017 er kring 163 000 tonn, og har variert ein del i takt med utviklinga i bestanden, jf. figur 4.54. Raudspette blir hovudsakleg fiska med bomtrål i sørlege og sentrale delar av Nordsjøen og i eit blandingsfiskeri med botntrål i dei sørlege delane av Nordsjøen. Målarten er tunge, og det går føre seg eit omfattande utkast av undermåls raudspette i blandingsfisket. I Skagerrak blir raudspetta fiska i eit direkte fiskeri med garn og snurrevad, men også i eit blandingsfiske saman med torsk og sjøkreps. Utkastet er likevel avgrensa sidan reiskapen har stor maskevidde og difor fiskar selektivt. Nederland, Danmark og Storbritannia dominerer fisket. Noreg disponerer 7 prosent av totalkvoten i Nordsjøen og 2 prosent i Skagerrak.

Status og råd

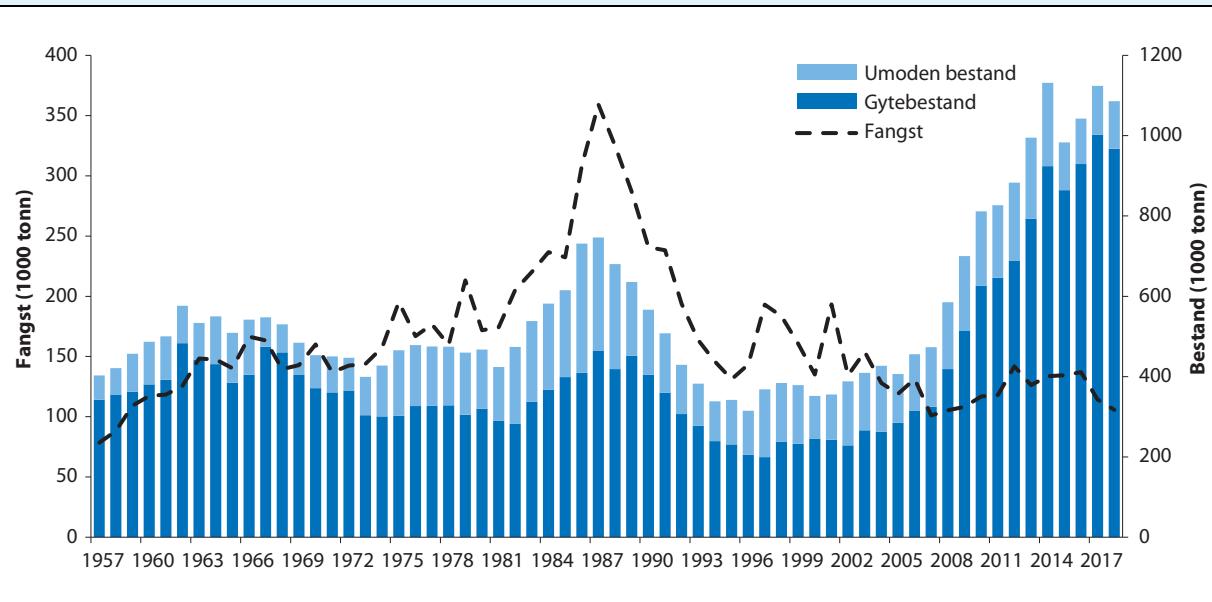
ICES vurderer bestanden til å vere i god stand og berekraftig hausta. Bestanden har auka dei siste åra til eit rekordhøgt nivå, jf. figur 4.54. Rekrutteringa har vore om lag som langtidsgjennomsnittet, men fiskepresset har minka til nivået for høgt langtidsutbytte. ICES tilrår, basert på maksimalt langtidsutbytte, at fangsten i 2020

Figur 4.53 Utbreiingsområde og gytemråde for raudspette i Nordsjøen og Skagerrak

ikkje bør overstige 166 499 tonn, jf. tabell 4.15. Fiskedødeligheita var, etter det vi no veit, omtrent 10 prosent under Fmsy (0.21) i perioden 2008–2016, som no.

Boks 4.15 forts.

Figur 4.54 Utviklinga i bestand og fangst av raudspette i Nordsjøen og Skagerrak

Tabell 4.15 Tiltrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av raudspette i Nordsjøen og Skagerrak dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2016	Følg andre steg i forvaltingsplanen	<216	144	137	929
2017	Maksimalt langtidsutbyte	<158	148	114	1002
2018	Maksimalt langtidsutbyte	<142	128	106	968
2019	Maksimalt langtidsutbyte	<143	142		1052
2020	Maksimalt langtidsutbyte	<166	166		

Boks 4.16 Kysttorsk**Sør for 62°N**

Tilstanden for kyst- og fjordtorsk i Sør-Noreg har over tid vorte dårlagare, spesielt frå Telemark til svenskegrensa. Aust for Lindesnes har det difor blitt innført ei rekkje tiltak for å redusere fangstpresset og verne gytetorsken.

Frå 15. juni 2019 vart det forbode med direktesiske etter torsk innanfor grunnlinja frå Telemark til svenskegrensa. I same område er det og forbod mot å fiske med botnsette garn. Yrkesfisket med garn og botntrål har dispensasjon frå tiltaka. I områda der torsken gyt er det totalt fiskeforbod frå 1. januar til 30. april, med unntak av fiske på laks, sjøaure og anna anadrom fisk samt undervassjakt. I tillegg vert selkvota i området auka med 20 prosent for å minke konkurransen om byttedyr. Tiltaka vil vurderast av departementet etter tre år.

I prosjektet «Krafttak for kysttorsken» (2017–2020) er målet å auke kunnskapen for gjenoppbygging av bestandar som dei siste åra har minka i Ytre Oslofjord, særleg torskefiskane torsk, lyr, sei og kviting. I same periode har den menneskelege påverkinga auka og svekka miljøtilstanden i fjorden. Torsk er dessutan ein art som lever i kaldt vatn, så i Skagerrak lever fisken i den sørlege delen av sitt utbreiingsområde. Temperaturauken ein har observert her siste tiåret ser ut til å påverke bestanden negativt (direkte og indirekte gjennom mellom anna på tilgang på føde). Det er difor usikkert om Oslofjorden i dag kan «bere» like store fiskebestandar som ein hadde i tiåra før fisken byrja å forsvinne på 1990-talet. Ei sterktorskestamme i Øresund, med låg fiskedødelegheit og brei samansetning i alder og storleik, gir likevel grunn til forsiktig optimisme. Botntråling har

vore forbode i Øresund sidan 1932. Torsk rekrutterer framleis til oppvekstområde i ytre Oslofjord, men forskingsfangstane vert dominert av 0–2 år gamle individ – med svært få torsk over 40 cm (eldre enn 2 år). Yrkesfisket med botntrål etter reke i indre Oslofjord har dispensasjon frå kravet om sorteringsrist, noko som fører til fangst av potensielt gytande torsk utanfor tiltaksområda/forbodstida.

Vest for Lindesnes er kunnskapsgrunnlaget om tilstanden til kysttorsk vesentleg dårlagare, då ein manglar standardisert overvaking.

Nord for 62° N

Denne bestanden blir overvaka med eit årleg tokt (kysttoktet) i oktober-november, og har i mange år vore på eit relativt lågt nivå. Det ligg føre ein gjenoppbyggingsplan, og det har blitt innført tekniske reguleringar som mellom anna fjordlinjer, men desse ser ikkje ut til å ha hatt den ønska effekten. ICES har difor tilrådd at det blir utvikla ein ny gjenoppbyggingsplan, og det er sett ned eit utval som skal vurdere og komme med forslag til dette. I og med at kysttorsken blir fiska saman med nordaust-arktisk torsk, som er ein mykje større bestand, er det krevjande å finne gode reguleringstiltak for kysttorsk som ikkje skapar problem for fisket etter nordaust-arktisk torsk.

Bestandsmålinga hausten 2019 viste ein betydeleg oppgang i gytebestanden frå året før. Frå 2013 til 2014 vart det observert ein liknande sterkt oppgang, men bestandsmålingane i 2015 viste så ein nedgang til nivået i 2013. Ein bør difor vere varsame med tolkinga av resultatet i eit enkelt år. Rapporten frå kysttoktet 2019 vil som vanleg bli oversendt NFD når den er klar.

5 Fisket etter avtalane i 2018 og 2019

Dette kapittelet gjer greie for hovudtrekka i fisket etter avtalane Noreg hadde med andre land i 2018 og 2019. Hovudvekta er lagt på norsk utnytting av avtalane og i kva grad partane som får tildelt kvotar i havområda under norsk jurisdiksjon, faktisk nyttar desse kvotane.

Norske fiskarar nyttar generelt kvotane godt. For dei kommersielt viktigaste bestandane blir kvotane nyttta så godt som fullt ut, jf. tabell 5.1. For mange fiskeartar er det innført kvotefleksibilitet over år, dette gjeld mellom anna torsk, hyse, sei, norsk vårgytande sild, kolmule, sild sør for 62°N og makrell. Samanlikningar mellom kvotar og fangst i dei enkelte år vil difor vere misvisande. Fiskeflåten dette gjeld er markert i fotnotane i tabellane i dette kapittelet. Innføring av kvotefleksibilitet over år har gjort at kvotane i dei fleste tilfella blir fullt utnytta av alle partar. Variasjon i kvoteutnytting kan til dømes reflektere fiskeflåten si tilpassing til prisvariasjon over år, prioritering av anna aktivitet eller därlege fangstforhold.

På dei bestandane som vi deler med Russland nyttar Noreg kvotane stort sett godt. Russland fiskar store delar av sine kvotar i norsk økonomisk sone (NØS) og fiskevernsona ved Svalbard.

Noreg nyttar kvotane på fellesbestandane i Nordsjøen godt med unntak av hyse og raudspette. Torskebestanden er i nedgang og kvoten for 2019 vart senka med ein tredjedel samanlikna med kvoten i 2018.

Ifølgje offisiell fangststatistikk har EU dei seinare åra hatt relativt god utnytting av dei fleste fellesbestandane i Nordsjøen, det same gjeld kvotane dei har i norsk sone nord for 62°N.

Med unntak av hyse og kviting har Sverige nyttat sine kvotar, som dei får ut frå nabolandsavtalen i norsk økonomisk sone, godt.

I EU-farvatna vart dei norske kvotane og sone-tilgangen av dei pelagiske artane makrell, nordsjøsild, kolmule og havbrisling, i tillegg til blåkveite og lange, spesielt godt nyttat. Årsaka til dette var mellom anna fiskeflåten sitt driftsmønster.

Det norske fisket i Skagerrak har dei siste åra i hovudsak vore koncentrert om reker og torsk,

mens EU har fiska mest av artane torsk, raudspette, sild og reker i Skagerrak.

Noreg sitt hovedfiskeri i Færøysonen er brosme og lange/blålange. Norske fartøy har ikkje nyttat kvotane på botnfisk i færøysk sone i særleg grad dei siste åra. Noko av forklaringa er høge kvotar av torsk og hyse i Norskehavet og Barentshavet. Færøyane har fiska mesteparten av kvotane sine på torsk og sei i NØS begge åra. Hysekvoten vart dårleg nyttat i 2019. Når det gjeld pelagiske fiskeri, har dei god tilgang i andre soner.

Noreg har hatt godt utbyte av kvotane i Grønland si sone i 2018 og 2019. Det same har Grønland i NØS nord for 62°N. Grønland har fiska med tre fartøy i åra 2018 og 2019.

Norske fartøy har nyttat kvotane på botnfisk ved Island godt dei seinaste åra. Dei siste åra har dette fisket vore regulert gjennom ei rulleringsordning basert på loddtrekking blant fartøy som

Tabell 5.1 Norsk utnytting av nokre av dei kommersielt viktige kvotane i 2018 og 2019

	Utnyettingsgrad ¹	
	2018	2019
<i>Barentshavet, Noreg – Russland</i>		
Torsk	105 %	98 %
Hyse	93 %	108 %
<i>Nordsjøen og Skagerrak, Noreg – EU</i>		
Sild	94 %	91 %
Sei	72 %	105 %
<i>Fleirpartsavtalar</i>		
Norsk vårgytande sild	90 %	109 %
Makrell	99 %	104 %
Kolmule	97 %	104 %

¹ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringer over år (kvotefleksibilitet).

Figur 5.1 Fiske er viktig for livet langs kysten

Foto: Johan Wildhagen Norges Sjømatråd

har meldt seg på til dette fisket, noko som gjer reguleringa meir rettferdig.

Island har tradisjonelt nytta torskekvoten som dei er tildelt i NØS nord for 62°N godt, samstundes som dei i stor grad utnyttar det kvantum som kan fiskast som bifangst.

Sett bort frå sesongen 2018/2019, då det ikkje vart opna for fiske, har Noreg nytta heile

loddekvoten sin ved Island, Grønland og Jan Mayen. Dette har mellom anna samanheng med at Noreg dei siste åra har hatt full sonetilgang til islandsk sone. Sidan det ikkje har vore opna for eit sommarfiske på fleire år, har det berre vore mogleg å fiske lodde ved Island om vinteren. Per 10. februar 2020 er det ikkje klart om det blir opna for eit loddefiske sesongen 2019/2020.

5.1 Tosidige avtalar

5.1.1 Noreg – Russland

Noreg har i all hovudsak ei høg utnytting av kvotane på dei fiskebestandane vi forvaltar saman med Russland. Noreg har god tilgang på desse bestandane i eiga sone, og vi nyttar difor lite av sonetilgangen vi har i russisk sone. Justert for kvotefleksibilitet ligg utnyttingsgraden på 100 prosent for torsk og hyse, bortsett frå at utnyttingsgraden på hyse var på 91 prosent i 2018. Dette skuldast i all hovudsak høg torskekvote og liten interesse i kystfiskeflåten for å fiske hyse kombinert med låg tilgang på hyse i kystnære strok. Fiskeridirektoratet har i samråd med fiskerinæringa justert reguleringa i løpet av åra ved å innføre høg overregulering og fritt fiske for å legge til rette for at norsk hysekvote kan nyttast fullt ut. Noreg utnytta berre 67 prosent av kvoten på snabeluer i 2019, og dette skuldast truleg stor auke i totalkvoten dei siste åra.

Russland utnytta også kvotane sine godt, dei fiskar betydelege delar av sine kvotar av torsk, sei, steinbit og uer i norsk økonomisk sone. Når det gjeld det russiske fisket av norsk vårgytande sild i 2018 og 2019 fiska dei derimot ein svært liten del i norske farvatn. Årsaka til dette var dårleg tilgang på sild i norske farvatn og at silda oppheldt seg store delar av hausten i internasjonalt farvatn.

Tabell 5.2 Norske kvotar og fangstar på fellesbestandane i Barentshavet

Art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Torsk ³	356 418	333 956	373 850	326 498
Hyse ³	101 605	86 689	94 072	93 996
Blåkveite	13 755	13 755	13 749	13 909
Uer (<i>Sebastes Mentella</i>)	19 514	34 705	18 368	11 341
Lodde ⁴	122 500	-	123 460	-

¹ Etter tilbakeføring av uutnytta kvote avsett til tredjeland.

² Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 15. januar 2020, inklusive forskingsfangst og ungdoms- og rekreasjonsfisket.

³ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringer over år (kvotefleksibilitet).

⁴ Det blei ikkje opna opp for kommersielt fiske etter lodde i 2019, berre tildelt forskingskvantum.

Tabell 5.3 Russiske kvotar og fangstar på fellesbestandene i Barentshavet

	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Torsk ³	338 159	316 697	340 359	306 470
Hyse ³	90 230	76 080	90 486	71 079
Blåkveite	12 225	12 225	12 072	
Uer (<i>Sebastes Mentella</i>)	7 878		7 696	
Lodde ⁴	82 500	-	65 934	-

¹ Etter overføring til Noreg, men før eventuell tilbakeføring av utnytta tredjelandskvote.

² For 2017 vart fangsttala utveksla i Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen. Fangsttala for 2018 er rapportert frå russiske styresmakter til norske styresmakter. Fangst av blåkveite og uer er ikkje med i dei rapportane.

³ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringer over år (kvotefleksibilitet).

⁴ Det blei ikkje opna opp for kommersielt fiske etter lodde i 2019, berre tildelt forskingskvantum.

Tabell 5.4 Norske kvotar og fangstar i russisk økonomisk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Torsk	200 000	200 000	7 086	5 293
Hyse	47 000	47 000	7 206	4 556
Blåkveite	13 005	13 005	28	3
Uer (<i>Sebastes Mentella</i>)	21 514	36 705	-	
Lodde	120 000	-	2	-
Reker	4 000	6 000	3 923	6 032
Grønlandssel ²	7 000	7 000	2 241	602
Steinbit	2 500	1 000	411	163
Flyndre	200	200	-	
Bifangstkvote	500	500	42	17

¹ Fiskeridirektoratet sitt register for elektronisk fangst- og aktivitetsdata per 3. februar 2020.

² Talet på dyr, ikkje tonn.

Tabell 5.5 Russiske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
<i>NØS Nord for 62°N</i>				
Torsk	200 000	200 000	99 873	115 841
Hyse	47 000	47 000	19 170	11 680
Blåkveite	11 475	11 475	692	1 978
Lodde	80 000	-	53 916	-
Sei ²	12 000	12 000	11 945	11 858
Steinbit	5 000	5 000	4 895	3 167
Uer ³	2 000	2 000	2 200	1 124
Snabeluer ³	7 878	11 626	3 612	6 981
Kolmule	24 157	19 906	-	-
Norsk vårgytande sild	55 990	75 806	995	413
Andre artar	2 500	2 500	342	453

Fiskerisona ved Jan Mayen

Norsk vårgytande sild	55 990	75 806	-	-
Kolmule	24 157	19 906	-	-

¹ Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 3. februar 2020.

² Av totalkvoten på 12 000 tonn sei kunne inntil 3 000 (2 000) tonn verte fiska i eit direktefiske i 2018 (2019).

³ Russiske fartøy kunne fiske snabeluerkvoten i eit direktefiske i NØS nord for 62°N; resterande uer kunne berre takast som bifangst.

5.1.2 Noreg – EU

Tabell 5.8 viser fangstmøglegheitene for norske fartøy i EU-sona. For fleire artar kan kvoten også fiskast i NØS eller i internasjonalt område. Det er til dømes tilfellet med kolmule, makrell og fellesbestandane i Nordsjøen. Avvik kan komme av at fiskeren er vanskeleg tilgjengeleg eller at det er liten interesse for å fiske arten. I EU-farvatna vart dei norske kvotane av dei fleste viktige bestandane godt nytta.

Noreg får også kvotar i grønlandske farvatn gjennom forhandlingane med EU, jf. tabell 5.8. Tradisjonelt har blåkveitekvoten på Vest-Grønland vore best nytta, men dei siste åra har også blåkveitekvoten på Aust-Grønland vore nytta. Dei siste åra har det vore liten interesse for å fiske

Tabell 5.6 Norske kvotar og fangstar på fellesbestandane i Nordsjøen

Art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Torsk	6 955	4 622	5 577	4 531
Hyse	9 306	5 652	1 434	1 519
Sei ^{4,6}	54 382	47 999	39 164	50 369
Kviting	1 906	1 219	1 031	1 106
Raudspette ⁵	7 585	8 480	69	57
Nordsjøsild ^{3,6}		112	164	128
	176 162	722	945	761

¹ Etter overføringer til/frå EU og tredjeland.

² Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 27. januar 2020.

³ Tabellen syner nordsjøsildkvoten inkludert den delen av Skagerrakkvoten som kan takast ut i Nordsjøen, før kvotefleksibilitet.

⁴ Seikvote i Skagerrak og Nordsjøen.

⁵ Etter at 300 tonn overført til Skagerrak.

⁶ Oversikta tek ikkje omsyn til kvotefleksibilitet.

Tabell 5.7 EUs kvotar og fangstar på fellesbestandane i Nordsjøen

Art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Torsk	35 819	24 433	30 054	23 205
Hyse	32 461	22 591	27 725	23 857
Sei ⁴	50 531	44 735	41 759	37 348
Kviting	20 651	15 972	12 625	14 089
Raudspette			116	
	104 758	655	49 507	39 230
Nordsjøsild ^{3,4}		273	406	242
	426 417	356	549	978

¹ Etter overføringer mellom Noreg og EU og før overføring til tredjeland.

² Fangsttala vart utelevert under forhandlingane mellom Noreg og EU 13. desember 2019.

³ I tillegg kjem ein bifangstkvote for sild på 9 669 i 2018 og 13 190 i 2019. Av desse vart høvesvis 8 549 tonn og 5 079 tonn fiska (tall frå Fiskeristyrelsen i Danmark).

⁴ Oversikta tek ikkje omsyn til kvotefleksibilitet.

reker, dette på grunn av at det har vore vanskeleg å finne denne arten.

Tabell 5.8 Norske kvotar og fangstar i EU-farvatn¹ og tildelte kvotar og fangstar frå EU i grønlandske farvatn

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
<i>EU-farvatn</i>				
Makrell ^{2,10}	183 857	147 085	156 884	129 355
Sild ³	60 000	60 000	57 592	55 684
Augepål	15 000	14 500	12 666	14 839
Kolmule	337 975	287 755	345 267	267 251
Havbrisling ⁹	10 000	10 000	9 776	10 588
Hestmakrell	2 550	2 550	72	78
Torsk ³	6 955	4 622	2 624	2 091
Hyse ³	8 599	5 652	570	496
Sei ^{3,4}	55 022	48 939	16 942	17 682
Blålange	150	250	134	212
Lange ⁵	7 500	8 000	6 578	5 774
Brosme ⁵	2 923	2 932	1 426	1 284
Kviting ³	1 406	1 219	837	545
Raudspette ³	7 585	8 480	11	10
Sjötunge	10	10	3	1
Blåkveite ⁶	1 100	1 250	916	844
Kombinert kvote	250	280	230	188
Andre artar ⁸	5750	6 750	2 604	2 344
<i>Vest-Grønland</i>				
Blåkveite	575	575	575	575
Skolest/Isgalt	80	40	8	4
<i>Aust-Grønland</i> ⁷				
Reker	1 500	1 200	-	-
Blåkveite	575	575	575	575
Uer ⁷	628	561	628	561
Skolest/Isgalt o.a.	20	25	13	-

¹ Etter overføringer til EU og tredjeland. Inkluderer ikkje Skagerrak bortsett frå sei.² Fangsttala er henta frå Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 27. januar 2020.³ For desse fellesbestandane avtalar EU og Noreg storleiken på TAC for kvar bestand, fordeling av TAC på dei to partane, eventuelle kvotebyte og kor mykje partane maksimalt kan fiske i dei respektive sonene. Norske fartøy kan fiske kvoten i både EU-sona og i NØS. Berre fangstar frå EU-sona vert rapportert.⁴ Inkludert kvote og fangst i ICES-område 6a.⁵ Av den samla kvoten for lange og brosme kan inntil 25 prosent vere bifangst (maksimalt 3 000 tonn). Inntil 2 000 tonn kan førast mellom brosme- og langekvotane.⁶ Kvoten på blåkveite gjevd for ICES-underområde 2a og 6, i område 6 berre med line.⁷ Kvoten på uer ved Aust-Grønland kan òg verte fiska i internasjonalt farvatn.⁸ Område 4 og 2a.⁹ Havbrisling i EU-sona tildelt i 2018 og 2019 kan verte fiska i perioden 1. juli – 31. mars. Dette er reflektert i fangsttala.¹⁰ Noreg kan fiske heile sin kyststatsdel av makrell i EU-farvatn. I 2018 var dette 183 857 tonn. Av dette kunne Noreg fiske 36 771 tonn i EU-farvatn i ICES statistikkområde 6a (nord for 56°30'N). Av dette kunne Noreg fiske 14 609 tonn i EU-farvatn i ICES statistikkområde 2a, og 7 d, e, f og h. Vidare kunne Noreg fiske 3 000 tonn av totalkvoten i ICES statistikkområde 3a (Skagerrak).

Tabell 5.9 EU sine kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk ⁴	23 008	21 518	25 572	24 985
Hyse	1 200	1 100	1 014	1 039
Sei	2 550	2 550	2 522	2 555
Blåkveite	50	50	117	66
Uer	1 500	1 500	1 086	1 445
Kolmule	227 975	187 855	5	30
Makrell	14 609	11 687	-	-
Norsk vårgytande sild	25 487	34 484	18 880	14 876
Andre artar	350	350	348	403
<i>NØS, Nordsjøen</i>				
Torsk ²	31 132	21 236	8 419	4 625
Hyse ²	24 146	16 804	4 540	3 734
Sei ²	50 531	58 524	12 381	11 219
Kviting ²	13 991	10 821	508	622
Lange	1 350	1 350	980	836
Brosme	170	170	35	43
Breiflabb	1 700	1 700	1 500	1 487
Raudspette ²	42 986	47 868	8 062	6 919
Makrell ³	402 596	21 494	17	30
Nordsjøsild ²	50 000	50 000	776	-
Kolmule	227 975	187 855	-	-
Reker	211	200	70	75
Sjøkreps	800	600	41	92
Andre artar	10 000	11 000	8 828	6 529
<i>Fiskerisona ved Jan Mayen</i>				
Norsk vårgytande sild	25 487	34 484	-	-
Kolmule	227 975	187 855	-	-

¹ Fiskeridirektoratet sitt register for elektroniske fangst- og aktivitetsdata per 3. februar 2020. Tala er basert på fartøya sine rapporterte soner ved fiske.

² For desse fellesbestandane avtalar EU og Noreg storleiken på TAC for kvar bestand, fordeling av TAC på dei to partane, eventuelle kvotebyte og kor mykje partane kan fiske i dei respektive sonene.

³ EU har full sonetilgang på sin kyststatsdel i 4a, ytterlegare avgrensa av kva EU sjølv fastsetje sonetilgang til å vera.

⁴ På grunn av uvisse om kvaliteten på elektroniske rapportar har ikkje fisket vore stoppa sjølv om registrerte fangstar har vore høgare enn kvoten. Frå og med 2020 vil Noreg stoppe fisket trass i slik uvisse.

Tabell 5.9 viser EU sine kvotar og fangstar i norske havområde. I NØS i Nordsjøen er kvotar både i 2018 og 2019 sett saman av fleire kvoteavtalar: avtalen mellom EU og Noreg, avtalen mellom Sverige og Noreg, «kolumleavtalen», «makrellavtalen» og den bilaterale soneadgangsavtalen mellom EU og Noreg.

Fisket i Skagerrak og Kattegat

I Skagerrak og Kattegat har EU dei siste åra nytta best kvotane på torsk, sild og reker. Det er i hovudsak Danmark og Sverige som fiskar på desse kvotane, men andre EU-land har mindre kvotar for enkelte artar. På eige grunnlag kvoteregulerer EU og andre bestandar enn dei det er fastsett kvotar på gjennom avtalen om regulering av fiskebestandane i Skagerrak og Kattegat.

Det norske fisket i Skagerrak har i hovudsak vore konsentrert om reker og sild. Noreg har til

Tabell 5.10 EU sine kvotar og fangstar i Skagerrak og Kattegat

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Torsk ²	7 736	4 069	5 036	3 184
Hyse	2 461	1 706	742	590
Kviting	1 031	1 630	213	103
Raudspette ²	15 036	16 446	5 976	7 402
Sild ³	41 968	25 415	39 549	22 460
Brisling	24 627	24 627	4 100	5 616
Reker ²	3 327	2 304	2 887	2 646

¹ Fangsttala vart utelevert under forhandlingane mellom Noreg og EU hausten 2019.

² Torsk, raudspette og reker kan berre verte fiska i Skagerrak. For dei andre artane gjeld kvotane både i Skagerrak og den nordlege delen av Kattegat.

³ I tillegg kjem ein bifangstkvote på sild på 6 659 tonn i 2018 og 2019. Av desse er høvesvis 365 tonn og 363 tonn fisket (tall frå Fiskeristyrelsen i Danmark).

døme ein ganske stor kvote på kystbrisling som blir lite nytta. Dette fiskeriet har vore eit kombinasjonsfiskeri av brisling og sild som har funne stad på dei tradisjonelle felta i Oslofjorden. Det var i 2018 berre éin brislingfiskar i dette området, medan det var tre fiskarar som fiska etter brisling i 2019. På grunn av store område og tilgang på brisling vert denne kvota difor dårleg nytta.

Tabellane 5.10 og 5.11 viser kvotane og fangstane i Skagerrak og Kattegat i 2018 og 2019.

Tabell 5.11 Norske kvotar og fangstar i Skagerrak og Kattegat

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Torsk ⁴	259	136	108	38
Hyse	108	75	36	27
Kviting	19	30	5	3
Raudspette ³	607	636	23	8
Sild ^{2,6}	3 229	1 955	3 411	2 472
Brisling	1 997	1 997	315	252
Reker ^{5,6}	5 239	3 859	5 122	4 117

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 27. januar 2020.

² Tabellen viser Skagerrakkvoten eksklusive den delen av kvoten som kan takast ut i Nordsjøen.

³ Av dette 300 tonn overført frå Nordsjøen.

⁴ Utanfor grunnlinjene.

⁵ Den delen av rekekvoten som i utgangspunktet kunne verte fiska i Skagerrak utgjorde i 2018 og 2019 høvesvis 2 903 og 2 10 tonn. Rekene i Nordsjøen og Skagerrak høyrer likevel til den same bestanden, og rekekvotane i Nordsjøen og Skagerrak vert difor forvalta som ein. Av den grunn inneholder kvote- og fangsttala også områdekvoten i Nordsjøen og fangstane på denne. I 2018 fiska norske fartøy 3 665 tonn i Skagerrak og 1 457 tonn i Nordsjøen. I 2019 vart det av norske fartøy fiska 2 898 tonn i Skagerrak og 1 219 tonn i Nordsjøen

⁶ Oversikta tek ikkje omsyn til kvotefleksibilitet.

Noreg – Sverige

Noreg har ein nabolandsavtale med Sverige om fiskeri, som gir svenske fiskarar rett til å fiske i norsk sone i Nordsjøen. Svenske kvotar og fangstar i norske havområde i 2018 og 2019 er vist i tabell 5.12. Med unntak av hyse og kviting nyttar Sverige desse kvotane godt.

Tabell 5.12 Svenske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
<i>NØS, Nordsjøen</i>				
Torsk	382	382	235	315
Hyse	707	707	92	102
Sei	880	880	76	872
Kviting/lyr	190	190	32	40
Industrifiske ²	800	800	743	800
Makrell	354	253	354	253
Sild	1 239	886	1 239	886
Reker	123	123	94	104
Andre artar ³	-	-	74	131

¹ Fangsttala er basert på innrapporterte tal frå Det svenska fiskeriverket per 13. januar 2020.

² Industrifiskkvoten til Sverige omfattar kolmule, augepål, tobis, brisling og hestmakrell. Av dette kan maksimalt 400 tonn vere hestmakrell.

³ Det blir ikkje tildelt ein fast kvote av andre artar, men fangstane skal vere på tradisjonelt nivå.

5.1.3 Noreg – Færøyane

Norske fartøy har nyttat kvotane på botnfisk i færøysk sone i større grad dei siste åra, og norske fartøy sitt fiske etter botnfisk i færøysk sone blei stoppa 6. september 2019.

Færøyane har nyttat botnfiskkvotane godt. Færøyske fartøy har i hovudsak fiska kvoten på makrell i si eiga sone, i EU-sona og i internasjonalt farvatn dei siste åra. Dei har difor ikkje fiska noko særleg makrell i NØS nord for 62°N, eller i fiskerisona ved Jan Mayen i 2018 eller 2019. Færøyane har ikkje hatt tilgang til å fiske kolmule i norske havområde dei siste åra.

Tabell 5.13 Norske kvotar og fangstar i færøysk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Lange/blålange	2 200	2 300	1 227	2 686
Brosme	1 801	1 921	985	1 460
Sei	150	100	15	36
Makrell	42 002	34 798	-	-
Kolmule ²	32 640	30 000	8 726	2 452
Andre artar	800	800	206	372

¹ Fiskeridirektoratet sitt register for elektroniske fangst- og aktivitetsdata per 2. februar 2020. Fangst justert som følgje av fiske i det sørlege området der fartøy har lisens både hos Færøyane og EU.

² Fangsttala er henta frå Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 10. februar 2020.

Tabell 5.14 Færøyske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk ²	8 365	8 060	8 001	7 970
Hyse ²	1 400	1 375	1 093	588
Sei	500	500	421	491
Makrell	36 023	28 819	4 723	6 249
Andre artar ³	200	400	194	220

NØS, Nordsjøen

Makrell	36 023	28 819	-	-
---------	--------	--------	---	---

Fiskerisona ved Jan Mayen

Makrell	36 023	28 819	-	-
---------	--------	--------	---	---

¹ Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 2. februar 2020.

² Inkluderer kvotar overført frå russisk økonomisk sone.

³ Inkluderer uer, sei og blåkveite.

5.1.4 Noreg – Grønland

Noreg sine kvotar og fangstar i grønlandske sone i 2018 og 2019 går fram av tabell 5.15. I tillegg kunne norske fartøy fiske i grønlandske sone på kvote tildelt av EU, sjå tabell 5.8.

Kvotane på torsk og blåkveite vart godt nytta. Kvoten på uer er delt i botnlevande og pelagisk uer. Den pelagiske uerkvoten frå Grønland og EU kan også verte fiska i internasjonalt farvatn. Desse kvotane blir godt nytta.

Grønland sine kvotar i NØS blir som regel godt utnytta, jf. tabell 5.16. I 2018 og 2019 var det tre fartøy som fiska dei grønlandske kvotane i norske havområde.

Tabell 5.15 Norske kvotar og fangstar i grønlandske sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
<i>Vest-Grønland:</i>				
Blåkveite	900	900	916	922
<i>Aust-Grønland:</i>				
Blåkveite	400	400	350	385
Kveite	10	10	6	17
Uer	1 000	1 000	643	984
Brosme	340	340	228	311
Skolest	100	100	100	78
Bifangst av andre artar	150	150	32	95
<i>Vest- og Aust-Grønland:</i>				
Torsk	1 200	1 200	1 118	1 189

¹ Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 29. januar 2020

Tabell 5.16 Grønlandske kvotar og fangstar i norske havområder

Område/art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk	8 450	8 166	8 298	7 535
Hyse	1 450	1 503	1 158	1 002
Sei	500	500	464	414
Andre artar	300	300	253	189

¹ Grønland overførte 4 450 torsk og 550 tonn hyse frå Russland til NØS i 2018. I 2019 vart 4 166 tonn torsk og 603 tonn hyse overført frå Russland.

² Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 3. februar 2020.

5.1.5 Noreg – Island

Norske fartøy har nytta kvotane på botnfisk ved Island godt dei seinaste åra, jf. tabell 5.17 som viser norske kvotar og fangstar i islandsk sone. Dei siste åra har dette fisket vore regulert gjennom ei rulleringsordning basert på loddtrekking blant fartøy som har meldt seg på til dette fisket. To nye fartøy får vere med i dette fisket kvart år.

Island har tradisjonelt nytta godt torskekveten som dei er tildelt, samstundes som dei i stor grad utnyttar det kvantum som kan takast som bifangst. Tabell 5.18 gir eit oversyn over islandske kvotar og fangstar i norske havområde.

Tabell 5.17 Norske kvotar og fangstar i islandsk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Brosme, lange, blålange	500	500	526	504
Uer ²	-	-	31	43
Anna ²	-	-	73	36

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 10. februar 2020.

² I tillegg til kvoten på 500 tonn botnfisk hadde norske fartøy og høve til å ha inntil 25 prosent bifangst av andre artar.

Tabell 5.18 Islandske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk	7 055	6 592	7 036	6 583
Hyse ²	-	-	718	391
Sei ²	-	-	112	136
Andre artar ²	2 117	1 978	102	91

¹ Fiskeridirektoratet sitt register for elektroniske fangst- og aktivitetsdata per 3. februar 2020.

² Bifangst inntil 30 prosent. Fangst av hyse og sei blir belasta kvoten for andre artar.

Figur 5.2 Hysefiske med line på «banken» utanfor Berlevåg. Biletet er tatt av ein kontrollør som lot seg imponere av kvaliteten på fangsten

Foto: Norges Råfisklag

5.2 Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar

5.2.1 Norsk vårgytande sild

I 2007 vart kyststatane einige om å innføre kvote-fleksibilitet over årsskiftet for 2008. Denne ordninga er seinare ført vidare. Tabell 5.19 og 5.20 viser kvotane før og etter overføringar mellom partane, og overføringar over år.

Som fylgje av at Færøyane hausten 2012 fremja krav om ein høgare del norsk vårgytande sild, vart det i åra 2013 og 2014 inngått firepartsavtalar mellom EU, Island, Noreg og Russland om fordeling av norsk vårgytande sild. I avtalane

vart det sett av eit kvantum til færøysk fiske, i samsvar med deira del frå 2007. Det vart ikkje semje om ein kyststatsavtale for 2015, men partane vart likevel samde om ein totalkvote i tråd med anbefalinga frå ICES. I 2016 vart det heller ikkje semje om ein avtale, men 15. januar 2016 la Noreg fram eit forslag til forvaltingstiltak i NEAFC sitt konvensjonsområde for 2016. I forslaget var det blant anna lagt opp til ein TAC ut frå forvaltingsplanen. Tre partar stemte for, ein imot og ein part valde å ikkje stemme. Noreg sitt forslag vart difor vedteke. For åra 2017 til og med 2019 har partane vorte samde om ei totalkvote for nvg-sild. Andelsfordelinga er det ikkje semje om og partane set seg unilaterale kvotar. Fordelinga av kvotar for 2018 og 2019 er gitt i tabell 5.19 og 5.20.

Tabell 5.19 Kvotar og fangstar av norsk vårgytande sild i 2018¹

Stat	Kvote	Balanse 2017	Overføring	Kvote etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)	Balanse 2019
EU	28 319	2 889		31 208	29 549	1 659
Færøyane	88 350	13 280	-11 600	90 030	81 111	8 919
Island	72 428	14 418		86 846	81 858	4 988
Noreg	304 500	23 648		328 148	332 028	-3 880
Russland	55 767	223	9 100	65 090	64 184	352
<i>Totalt</i>	<i>549 364</i>	<i>54 458</i>	<i>-2 500</i>	<i>601 322</i>	<i>588 730</i>	<i>12 038</i>
Grønland	25 000		2 500	27 500	2 891	2 500

¹ Tala er innrapportert frå deltakande land under kyststatsforhandlingane i oktober 2019.

Tabell 5.20 Kvotar og fangstar av norsk vårgytande sild i 2019¹

Stat	Kvote	Balanse 2018	Overføring	Kvote etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)
EU	38 315	1 659		39 974	35 354
Færøyane	124 657	8 919	-11 755	121 821	97 304
Island	102 174	4 988		107 162	108 406
Noreg	429 650	-3 880		425 770	451 166
Russland	75 454	352	8 555	84 361	83 224
<i>Totalt</i>	770 250	12 037	-3 200	779 087	775 094
Grønland	25 000		3 200	28 200	3 323

¹ Tal for kvotar og overføringer er innrapportert fra deltagende land under kyststatsforhandlingane i oktober 2019. Islandske fangstar er fra fiskistofa.is og Noreg sine fra landings- og slutsetelregisteret hos Fiskeridirektoratet per 30. januar 2020. Andre fangsttal er førebelse tal fra NEAFC sin fangststatistikk.

Færøyane og Island har dei siste åra fiska store delar av kvoten i eiga sone. EU tok tidlegare størstedelen av kvoten sin i norsk sone. I dei siste åra har EU, som Russland, i hovudsak fangsta i norsk sone og internasjonalt farvatn. Grunna god tilgang på sild i internasjonalt farvatn fiska Russland i 2018 og 2019 svært lite i norske farvatn. Noreg har tradisjonelt fiska nesten heile kvoten i eiga sone, men i 2018 og 2019 vart drygt 11 og 26 prosent av all fangst av norske fartøy tatt i internasjonalt farvatn. Årsaka var at silda stod langt til havs.

5.2.2 Lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen

Etter mange forhandlingsrundar sidan 2015, inn gjekk kyststatane ein ny trepartsavtale juni 2018.

Hausttoktet i 2018, samt tokt gjennomført i januar og februar 2019 gav dårleg resultat, slik at det ikkje vart funne grunnlag for å opne for eit loddefiske, sesongen 2018/2019.

5.2.3 Kolmule

Frå og med 2013 vart det innført kvotefleksibilitet over årsskiftet i fisket etter kolmule.

I tillegg til Noregs kyststatsdel av kolmule, byter også Noreg tradisjonelt til seg kolmule frå EU – samstundes som vi byter frå oss kolmule til Russland.

Noreg fiska både i 2018 og 2019 på forskot på neste års kvote – som i føregående år. I begge åra fiska norske fartøy den største delen av kvoten sin i EU-sona vest av og nord for Irland. Trass i kyststatsavtalar utan fordeling av totalkvoten og unilateral kvotefastsetjing dei siste åra, har Noreg gjen-

nom bilaterale avtalar med EU og Færøyane tilgang til å fiske delar av kvoten i sonene til EU og Færøyane. Sonetilgang i EU-sona vart, som normalt, godt nytta begge åra, medan tilgangen til Færøy-sona vart nytta i liten grad.

Tabell 5.21 og 5.22 viser kvotane før og etter overføringer mellom partane, og overføringer over år. Dei fleste partane nyttar kvotane godt.

EU-fartøy og færøyske fartøy har dei siste åra fiska den største delen av sine kvotor i eigne farvatn, medan islandske fartøy i størst grad har fiska i færøysk sone. Russland og Grønland fiskar i hovudsak i færøysk sone og i internasjonalt farvatn.

Tabell 5.21 Kvotar og fangstar av kolmule i 2018¹

Stat	Kvote	Balanse 2017	Kvote etter overføring og fleksibilitet			Balanse 2019
			Overføring	Fangstar (tonn)		
EU	574 836	55 597	-117 500	512 933	432 081	80 852
Færøyane	493 081	15 599	-89 500	419 180	352 496	66 684
Island	293 000	18 821	-1 500	310 321	287 092	23 229
Noreg	335 257	-26 406	85 843	394 694	438 426	-43 732
<i>Totalt</i>	1 696 174	63 611	-122 657	1 637 128	1 510 095	127 033
Russland	102 945	8 779	106 657	218 381	170 892	47 489
Grønland	7 514	153	16 000	23 667	23 333	334

¹ Tala er innrapportert frå deltagande partar under kyststatsforhandlingane om kolmule i oktober 2019.

Tabell 5.22 Kvotar og fangst av kolmule i 2019¹

Stat	Kvote	Balanse 2018	Kvote etter overføring og fleksibilitet			Fangstar (tonn)
			Overføring	Fangstar (tonn)		
EU	473 691	57 484	-107 400	423 775	327 827	
Færøyane	406 307	64 064	-87 000	383 371	317 240	
Island	241 000	23 229	-2 000	262 229	268 351	
Noreg	276 257	-43 732	79 994	312 519	351 292	
<i>Totalt</i>	1 397 255	101 045	-116 406	1 381 894	1 264 710	
Russland	84 828	8 795	102 906	196 529	182 230	
Grønland	6 192	334	13 500	20 026	18 272	

¹ Tal for kvotar og overføringer er innrapportert frå deltagande partar under kyststatsforhandlingane om kolmule i oktober 2019. Islandske fangstar er frå fiskistofa.is, og Noreg sine frå landings- og slutselregisteret hos Fiskeridirektoratet per 30. januar 2020. Andre fangsttal er førebelse tal frå NEAFC sin fangststatistikk.

Figur 5.3

Foto: Jørgen Ree Wiig, Fiskeridirektoratet

5.2.4 Makrell

Frå og med 2011 vart det innført kvotefleksibilitet over årsskiftet i fisket etter makrell. Tabell 5.23 og 5.24 viser kvotane før og etter overføringane mellom partane, og overføringane over år. Noreg fiska både i 2018 og 2019 på forskot på neste års kvote medan dei andre partane tok med seg unytta kvantum til neste år.

Den norske kvoten vert fiska opp kvart år. Det har likevel vore utfordrande undervegs i fisket, særleg i kystgruppa. For å få ei enklare regulering og sikre at kvoten i kystgruppa vore tatt har det dei seinare åra vorte jobba med ei samanslåing i denne gruppa. Dette arbeidet vart sluttført i 2018 og kystgruppa si regulering vart endra frå 2019.

Tabell 5.23 Kvotar og fangstar av makrell i 2018¹

Stat	Kvote	Balanse 2017	Overføring	Kvote etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)	Balanse 2019
EU	402 599	44 564	354	447 517	404 382	43 135
Færøyane	102 924	6 508	-20 879	88 553	80 929	7 624
Island	134 772	9 049	-200	143 621	140 716	2 905
Noreg	183 857	-8 531	5 625	180 951	187 222	-6 271
Grønland	66 365	0	0	66 365	62 979	0
<i>Totalt for kyststatane</i>	<i>890 517</i>	<i>51 590</i>	<i>-15 100</i>	<i>927 007</i>	<i>876 228</i>	<i>47 393</i>
Russland ²	109 415	125	15 100	124 640	118 255	6 385

¹ Tala er innrapportert frå deltagande parter under kyststatsforhandlingane om makrell i oktober 2019.

² Kvote- og fangsttal for Russland er basert på innrapporterte tal til NEAFC.

Tabell 5.24 Kvotar og fangstar av makrell i 2019¹²

Stat	Kvote	Balanse 2018	Overføring	Kvote etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)
EU	322 077	43 135	253	365 465	322 541
Færøyane	82 339	7 624	-19 779	70 184	58 108
Island	140 240	2 905	-200	142 945	125 521
Noreg	147 085	-6 271	5 726	146 540	160 649
Grønland	70 411	0	0	70 411	29 728
<i>Totalt for kyststatane</i>	762 152	47 393	14 000	795 545	696 547
Russland	108 840	6 152	-14 000	114 992	126 544

¹ Kvotar er innrapportert frå deltakande partar under kyststatsforhandlingane om makrell i oktober 2019.

² Fangsttala er basert på foreløpige innrapporterte tal til NEAFC. For Russland er både kvote- og fangsttal basert på innrapporterte tal til NEAFC.

5.2.5 Norsk fiske i Irmingerhavet

Den norske kvoten av uer i Irmingerhavet er samansett av tre komponentar: Eit kvantum frå forvaltingsavtalen om snabeluer i Irmingerhavet, og kvantum som Noreg byter til seg frå Grønland og EU. Deltakinga i fisket har variert frå år til år. Dei to siste åra har eitt norsk fartøy deltatt i fisket, og kvoten har vorte godt utnytta, jf. tabell 5.25.

Tabell 5.25 Norske kvotar og fangstar i Irmingerhavet

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ^{1,2} (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Snabeluer	878	792	870	772

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 29. januar 2020.

² I fisket etter snabeluer i NEAFC-område har partane bestemt at omrekningsfaktoren 1,7 skal nyttast ved fangstraportering til NEAFC-sekretariatet. Det er òg dette som ligg til grunn for Fiskeridirektoratet si vurdering av kva tid fisket må stoppast samt fangsttala i tabell 5.25.

5.2.6 Norsk fiske i det nordvestlege Atlanterhavet

Sidan 2010 har det vore stor interesse for fiske etter torsk i det nordvestlege Atlanterhavet. I 2018 deltok tre norske fartøy i dette fisket, medan to norske fartøy deltok i 2019. Kvoten vart fullt utnytta i begge åra.

Tabell 5.26 Norske kvotar og fangstar i det nordvestlege Atlanterhavet

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2018	2019	2018	2019
Torsk	1 031	1 619	1 043	1 634

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 30. januar 2020.

Nærings- og fiskeridepartementet

til rår:

Tilråding frå Nærings- og fiskeridepartementet 13. mars 2020 om Noregs fiskeriavtalar for 2020 og fisket etter avtalane i 2018 og 2019 blir send Stortinget.

Bestilling av publikasjonar

Tryggings- og serviceorganisasjonen til departementa

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonane er også tilgjengelege på
www.regjeringen.no

Framsidebilete: Båten «Eir» fører tilsyn langs
kysten av Noreg

Foto: Jørgen Ree Wiig, Fiskeridirektoratet si Sjøteneste

Trykk: Tryggings- og serviceorganisasjonen til
departementa – 03/2020

